

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

System financování důchodového zabezpečení v ČR

Bc. Martin Drábek

© 2015 ČZU v Praze

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "System financování důchodového zabezpečení v ČR" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce, s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2015 _____

Poděkování

Tímto chci poděkovat především vedoucímu mé diplomové práce panu Ing. Jiřímu Čermákovi, který si vždy, když bylo potřeba, našel čas na konzultaci, byl velmi trpělivý a předal mi cenné rady pro úspěšné dokončení této práce. V neposlední řadě musím poděkovat také své přítelkyni, rodičům a kolegům za podporu.

Souhrn

Důchodový systém v České republice zažil za posledních několik let významné změny. Začátkem roku 2012 se uzavřela možnost přestupovat u penzijního připojištění mezi jednotlivými penzijními společnostmi. Rok poté proběhla penzijní reforma, která zavedla druhý pilíř důchodového zabezpečení a změnila podmínky příspěvků a zhodnocení pilíře třetího. Koncem roku 2014 stát definitivně rozhodl o ukončení druhého pilíře, který tak vydržel pouze dva roky. Demografický vývoj v ČR není moc pozitivní z hlediska poměru ekonomicky aktivních lidí vůči seniorům v důchodu. Jelikož průběžný systém je založen na odvodech peněz ekonomicky aktivních lidí do sociálního systému, z kterého jsou poté vypláceny důchody seniorům, je poměr ekonomicky aktivních občanů vůči důchodcům velmi důležitý. Stoupá tedy význam soukromého finančního zabezpečení. Variant jak se zabezpečovat na stáří je samozřejmě spousta. Zřejmě nejrozšířenější a nejnámější varianty v ČR jsou životní pojištění a penzijní připojištění, které jsou zároveň i podporované státem. Jejich analýzou a možnostem využití těchto instrumentů se věnuje tato práce.

Klíčová slova: sociální zabezpečení, penzijní připojištění, životní pojištění, důchod, reforma, výnos, úspory

Summary

The pension system in the Czech Republic has experienced over the past few years significant changes. In early 2012, it entered into an option to change trains at a retirement pension schemes between companies. A year after the pension reform was to introduce a second pillar pension and changed the conditions of contributions and appreciation third pillar. In late 2014, the state finally decided to end the second pillar, and only lasted two years. Demographic developments in the Czech Republic is not very positive in terms of the ratio of economically active people to seniors in retirement. Since the continuous system is based on money outflows of economically active people in the social system from which pensions are paid after the elderly, the ratio of

economically active citizens towards pensioners very important. Thus increasing the importance of the private financial security. Variant how to provide for old age is of course a lot. Probably the most widely used and best known variants in CZ are life insurance and pension schemes, which are also well supported by the state. Their analyzes and the use of these instruments discussed in this work.

Key words: social security, pension insurance, life insurance, pension, reform, return, savings

Seznam použitých zkratk

aj. – a jiné

atd. – a tak dále

atp. – a tak podobně

cca – přibližně, zkrácené slovo circa

ČNB – Česká národní banka

ČR - Česká republika

ČSSZ - Česká správa sociálního zabezpečení

DPS - doplňkové penzijní spoření

MPSV – ministerstvo práce a sociálních věcí

min.- minimálně

MPSV- měsíční příjem v seniorském věku

např. – například

odst. - odstavec

PP – Penzijní připojištění

PAYG – pay as you go

př.n.l. – před naším letopočtem

příp. – případně

tzv. – takzvaně

viz. - odkaz na jinou stránku, apod. (viz, znázorňuje rozkazovací způsob od slova "vidět" - viz, vizte, které se dnes již nepoužívá)

ŽP – životní pojištění

Obsah

1. Úvod.....	13
2. Cíl práce a metodika.....	14
2.1. Cíl práce	14
2.2. Metodika.....	14
3. Důchodový systém	17
3.1. Historie sociálního a penzijního systému v České republice	19
3.2. Demografický vývoj populace v ČR	22
4. Starobní důchod	25
4.1. Důchodový věk.....	25
4.2. Doba pojištění potřebná pro nárok na starobní důchod.....	26
4.2.1. Starobní důchod při dosažení důchodového věku.....	26
4.2.2. Poměrný starobní důchod.....	27
4.2.3. Starobní důchod při získání 30 let pojištění.....	27
4.2.4. Starobní důchod při získání 15 let pojištění.....	28
4.2.5. Starobní důchod při splnění podmínek nároku na invalidní důchod.....	28
4.2.6. Starobní důchod při zániku nároku na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně.....	28
4.3. Výše starobního důchodu	28
4.3.1. Starobní důchod při splnění podmínek nároku na invalidní důchod.....	29
4.3.2. Starobní důchod při zániku nároku na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně.....	29
5. Pilíře důchodového systému	31
5.1. I. pilíř důchodového systému- průběžný systém	31
5.2. II. Pilíř důchodového systému.....	32
5.2.1. Ukončení II. Pilíře důchodového systému	34
5.3. Penzijní připojištění- III. Pilíř důchodového systému.....	36

5.3.1.	Výše státního příspěvku	36
5.3.2.	Možnost přestupů mezi jednotlivými penzijními společnostmi	37
5.3.3.	Srovnání forem výplat před a po penzijní reformě 2013	38
5.3.4.	Daňová odčitatelnost penzijního připojištění.....	39
5.3.5.	Předdůchod.....	39
6.	Životní pojištění	40
6.1.	Historie životního pojištění	41
6.1.1.	Historie pojištění ve světě	41
6.1.2.	Historie pojišťovnictví v České republice.....	42
6.2.	Typy životních pojištění	43
6.2.1.	Rizikové životní pojištění	44
6.2.2.	Kapitálové životní pojištění	45
6.2.3.	Univerzální (Flexibilní) životní pojištění.....	45
6.2.4.	Investiční životní pojištění	46
6.2.5.	Důchodové životní pojištění	46
6.3.	Riziková složka životního pojištění.....	47
6.3.1.	Nejčastější typy připojištění.....	47
6.4.	Investiční složka	49
6.5.	Daňová odečitatelnost	50
6.5.1.	Změny daňové odečitatelnosti od 1.1.2015	50
7.	Analytická část práce	52
7.1.	Otázky pro základní identifikaci respondenta	52
7.1.1.	Pohlaví	53
7.1.2.	Věk respondentů.....	53
7.1.3.	Rozdělení pracovních i jiných hlavních činností respondentů.....	54
7.1.4.	Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	56
7.2.	Otázky týkající se finančního zařazení respondenta	57

7.2.1.	Celkový součet měsíčních příjmů jednotlivých respondentů.....	57
7.2.2.	Předpokládaná renta pro zachování životní úrovně v seniorském věku ...	60
7.2.3.	Poměr respondentů, kteří si spoří na stáří, či nikoliv	63
7.3.	Druhý pilíř důchodového zabezpečení	64
7.3.1.	Četnost vstupů respondentů do druhého pilíře důchodového systému	65
7.3.2.	Ukončení druhého pilíře důchodového zabezpečení	66
7.4.	Využití a informovanost respondentů ohledně programů penzijního připojištění a životního pojištění	67
7.4.1.	Četnost využívání daňově odečitatelných programů	67
7.4.2.	Aktuálně využívané zdroje informací o programech tvorby renty na stáří.....	68
7.4.3.	Informovanost respondentů ohledně penzijní reformy 1.1.2013	69
7.4.4.	Vnímání přínosu penzijní reformy platné od 1.1.2013	70
7.4.5.	Informovanost respondentů ohledně změn v daňové odečitatelnosti životního pojištění od 1.1.2015	71
7.4.6.	Uplatnění daňových odpočtů.....	72
7.4.7.	Potřeba zvýšení informovanosti o změnách ve spořicíh programech	73
7.4.8.	Preferované zdroje informací o programech sloužících ke spoření na seniorský věk.....	74
7.4.9.	Hodnocení současného zabezpečení seniorů státem	75
8.	Případová studie	76
8.1.	Použité výnosové procento u životního a penzijního pojištění	76
8.1.1	Výnosové procento životního pojištění.....	77
8.1.2	Výnosové procento penzijního připojištění	77
8.2.	Vývoj programů při úložce 500Kč měsíčně.....	77
8.3.	Vývoj programů při úložce 1 000 Kč měsíčně.....	79
8.4.	Vývoj programů při úložce 1 500Kč	81
8.5.	Vývoj programů při úložce 2 000 Kč	83

8.6. Konkrétní příklady využití daňově odečitatelných programů	85
9. Závěr	90
10. Seznam literatury	92
11. Přílohy	95

Seznam grafů:

Graf 1: <i>Vývoj dětské a poproduktivní složky obyvatelstva ČR mezi lety 2009-2065 (v %)</i>	23
Graf 2: <i>Pohlaví respondentů</i>	53
Graf 4: <i>Hlavní činnosti respondentů</i>	55
Graf 5: <i>Nevyšší dosažené vzdělání</i>	56
Graf 6: <i>Celkový měsíční příjem respondentů</i>	57
Graf 7: <i>Korelace mezi dosaženým vzděláním a celkovým měsíčním příjmem respondentů</i>	60
Graf 8: <i>Předpokládaná renta pro zachování životní úrovně v seniorském věku</i>	61
Graf 9: <i>Korelace mezi aktuálním výdělkem respondentů a jejich předpokládaným potřebným příjmem v seniorském věku</i>	63
Graf 10: <i>Poměr respondentů, kteří si spoří na stáří, či nikoliv</i>	64
Graf 11: <i>Četnost vstupů respondentů do druhého pilíře důchodového systému</i>	65
Graf 12: <i>Ukončení druhého pilíře důchodového zabezpečení</i>	66
Graf 13: <i>Četnost využívání daňově odečitatelných programů</i>	67
Graf 14: <i>Zdroje informací o tvorbě finančního zajištění</i>	68
Graf 15: <i>Informovanost respondentů ohledně penzijní reformy 1.1.2013</i>	69
Graf 16: <i>Vnímání přínosu penzijní reformy platné od 1.1.2013</i>	70
Graf 17: <i>Informovanost respondentů ohledně změn v daňové odečitatelnosti životního pojištění od 1.1.2015</i>	71
Graf 18: <i>Uplatnění daňových odpočtů</i>	72
Graf 19: <i>Potřeba zvýšení informovanosti o změnách ve spořicíh programech</i>	73
Graf 20: <i>Preferované zdroje informací o programech sloužících ke spoření na seniorský věk</i>	74
Graf 21: <i>Hodnocení současného zabezpečení seniorů státem</i>	75

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Srovnání PAYG a FF důchodových systémů	18
Tabulka 2: Charakteristiky věkové skladby a indexy zatížení produktivní složky obyvatelstva ČR mezi lety 2000-2065, vybrané roky (v %)	23
Tabulka 3: Potřebná doba pojištění pro přiznání státního starobního důchodu	26
Tabulka 4: Základní popis fondů druhého pilíře	33
Tabulka 5: Poměr výše úložky střadatele k příspěvku státu v daných časových obdobích	37
Tabulka 6: přehled penzijních společností a jejich podílu na trhu k roku 2011	38
Tabulka 7: Formy výplaty prostředků před reformou a po ní.....	38
Tabulka 8: Statistika respondentů	52
Tabulka 9: Korelace mezi dosaženým vzděláním a celkovým měsíčním příjmem respondentů v jednotkách.....	58
Tabulka 10: Korelace mezi dosaženým vzděláním a celkovým měsíčním příjmem respondentů v procentech	59
Tabulka 11: Korelace mezi aktuálním výdělkem respondentů a jejich předpokládaným potřebným příjmem v seniorském věku (kategorie jsou uvedeny v Kč)	62
Tabulka 12: Vývoj penzijního připojištění při úložce 500 Kč měsíčně (v Kč)	78
Tabulka 13: Vývoj spoření životního pojištění při úložce 500 Kč.....	79
Tabulka 14: Vývoj penzijního připojištění při úložce 1 000 Kč měsíčně	80
Tabulka 15: Vývoj spoření životního pojištění při úložce 1 000 Kč.....	81
Tabulka 16: Vývoj penzijního připojištění při úložce 1 500 Kč měsíčně	82
Tabulka 17: Vývoj spoření životního pojištění při úložce 1 500 Kč.....	82
Tabulka 18: Vývoj penzijního připojištění při úložce 2 000 Kč měsíčně	83
Tabulka 19: Vývoj spoření životního pojištění při úložce 2 000 Kč.....	84
Tabulka 20: Rozdíl mezi průměrným důchodem a očekávaným příjmem v penzi (v Kč)	85
Tabulka 21: Přehled potřebných úložek pro požadovaný důchod 12 500Kč.....	86
Tabulka 22: Přehled potřebných úložek pro požadovaný důchod 15 000Kč.....	87
Tabulka 23: Přehled potřebných úložek pro požadovaný důchod 15 000Kč.....	88

Seznam obrázků:

Obrázek 1: <i>Otto von Bismarck- portrét</i>	19
Obrázek 2: <i>Přehled současných pilířů důchodového systému</i>	31
Obrázek 3: <i>počet lidí ve druhém pilíři za rok 2013</i>	35
Obrázek 4: <i>Přehled typů pojištění životních</i>	44

1. Úvod

V dnešní době se již málokdo z ekonomicky aktivních lidí spoléhá ve věci zajištění svého důchodu pouze na zabezpečení státem. Demografický vývoj populace občanů v České republice spěje k nepříznivému poměru ekonomicky aktivních lidí vůči lidem, kteří pobírají starobní důchod. Tato skutečnost má za následek nedostatek vybraných peněz pro zabezpečení dostatečného příjmu seniorů. Můžou se tedy snížit výše vyplácených důchodů nebo zvýšit věk a doba pojištění pro odchod a výplatu důchodů. Již nyní, podle nového systému, budou mít nyníjší děti nárok na řádný starobní důchod mnohdy až kolem sedmdesátého roku věku. Vystává tedy otázka: „Jak například takový dělník na stavbě bude schopen v 67 letech nosit těžká břemena a vyrovnat se svojí výkonností třicetiletému mladíkovi v plné síle?“ „A když se živil celý život manuální prací, tak co bude v pokročilém věku dál dělat za profesi?“ Přece jenom počet míst na pozicích jako vrátný, nebo hlídač parkoviště není neomezený počet.

Každý si přeje důstojné stáří. A tak stoupá význam soukromého zabezpečování se na seniorský věk, kdy už člověk nebude moci nebo nebude z nějakých důvodů chtít pracovat. Způsobů jak se zabezpečovat může být celá řada od investice do nemovitosti k následnému pronájmu, investiční fondy, komodity, umění a tak dále. Ovšem jenom dva programy určené ke spoření na seniorský věk jsou podporované státem. A to jsou penzijní připojištění a životní pojištění. Tyto programy jsou daňově uznatelné a oba jsou mezi veřejností známé a často používané. Kdy a jak použít tyto instrumenty a co od nich očekávat jsou témata, kterými se zabývá tato práce.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Hlavním cílem práce je analýza důchodového systému v České republice a hlavně dvou nejvyužívanějších programů v ČR, které také stát daňově zvýhodňuje. Těmito programy jsou penzijní připojištění a životní pojištění. Dílčím cílem je zhodnocení funkcí a efektivity zmíněných alternativ financování soukromého důchodového zabezpečení a pomocí případové studie zhodnotit v jakých konkrétních případech je vhodné použít ke spoření na seniorský věk penzijní připojištění a kdy je výhodnější použít investičního životního pojištění. Dalším dílčím cílem případové studie je určit v několika typických příkladech, kolik musí střadatel měsíčně spořit ve zmíněných instrumentech, aby dosáhl předpokládané penze. Dílčím cílem je rovněž provedení dotazníkového šetření a vyhodnocení postojů občanů České republiky k proběhlé důchodové reformě i k budoucí výši důchodů, jejich zabezpečení a tvorby zdroje příjmu na seniorský věk v rámci daňově uznatelných programů.

2.2. Metodika

Práce bude rozdělena na tři hlavní části. První část bude teoretická (literární rešerše). Ta bude popisovat nejdříve historii důchodového systému ve světě a poté historii důchodového systému v ČR. Dále se bude zaměřovat na demografický vývoj populace v ČR. Následující část literární rešerše se bude věnovat starobnímu důchodu. Tato část bude popisovat aktuální zákony a podmínky, jako např. dobu potřebné délky pojištění a potřebný dosažený věk pro přiznání starobního důchodu. Poté se teoretická část bude soustředit na pilíře důchodového zabezpečení a poslední téma, které rozebere je životní pojištění.

Druhá část bude analytická. Součástí analytické části bude dotazníkový průzkum a analýza využití vybraných alternativ financování důchodu. Dotazník bude zaměřen na alternativy tvorby finančního zabezpečení, které občané České republiky nejčastěji využívají a také na to, co očekávají, od spořicíh programů životního pojištění a penzijního připojištění. Analýza zjištěných výsledků přinese pohled na možnosti financování důchodů různých sociálních skupin občanů a jejich participace na

důchodovém systému. Dotazníkový průzkum bude také hledat odpovědi na otázky, jak občané České republiky hodnotí změny v důchodovém systému. Zda mají dostatek informací pro výběr optimálních řešení týkajících se spoření na starobní důchod. A také jestli si myslí, že jsou schopni udržet si svůj životní standard i po odchodu do penze. Tyto výsledky budou dále konfrontovány s analýzou vybraných alternativ financování důchodového zabezpečení.

V dotazníkovém šetření jsou využívány hlavně uzavřené otázky. Otázky typu „ano/ne“ a také dávající možnost výběru z několika definovaných odpovědí. Pouze otázka týkající se věku respondenta je tzv. polouzavřená. To znamená, že respondent může svůj věk vypsát. Takto formulovaná je otázka proto, aby na základě struktury stáří respondentů mohly být lépe definované věkové kategorie pro rovnoměrné zastoupení všech podstatných kategoriích. Otázky jsou rozděleny do tří sekcí. V první sekci figurují identifikační otázky, které zařazují respondenta do základních kategorií podle pohlaví, dosaženého vzdělání a jeho aktuální činnosti. Další kategorie zjišťuje finanční situaci respondenta a jeho pohled na spoření pro vytváření renty na dobu až nebude pracovat. Třetí skupina otázek je zaměřena přímo na programy životního a důchodového pojištění a na informovanost respondentů ohledně změn týkajících se těchto dvou programů. Analytická část také zkoumá korelaci mezi nejvyšším dosaženým vzděláním respondenta a jeho celkovým měsíčním příjmem. Dále je zkoumána korelace mezi nynějším celkovým příjmem a očekávaným příjmem ve stáří. Tyto korelace jsou vyjádřeny v grafech.

Třetí část práce je případová studie, kdy se zkoumají konkrétní průběhy daňově odečitatelných programů. Nejdříve je odvozené jejich předpokládané průměrné výnosové procento. U penzijního připojištění je toto procento stanoveno na 2% ročně. Předpoklad vychází z průměrného zhodnocení fondů za poslední roky, uvedeného v přílohách číslo 3 a 4 a také z aktuálního vývoje úrokových sazeb. Výnosové procento životního pojištění je stanoveno na 4% ročně a vychází z aktuálních doporučení pojišťovny ING (nově NN) při modelacích spoření umístěných ve středně rizikových strategiích. Výnosové procento je ve zhodnocení programu penzijního připojištění aplikováno metodou složeného úroku dle vzorce: $j_n = j_0 r^n + a r^{n-1} + a r^{n-2} + \dots + a$, kde j_n vyjadřuje hodnotu fondu v roce n , a vyjadřuje další roční úložku a r je úročitel. Dále je k hodnotě penzijního fondu připočten státní příspěvek a částka, která plyne z uplatnění daňového odpisu programu. U životního pojištění jsou naspořené částky vyvozené přímo

z modelace programu životního pojištění ING Smart. Dále jsou k hodnotám fondu opět připočteny peníze plynoucí z daňového uplatnění programu.

Poté je použita metoda komparace zmíněných instrumentů, kdy jsou srovnávány průběhy naspořených prostředků v čase. Maximální porovnávaná doba spoření je stanovena na 40 let. Průběhy obou programů jsou srovnávány při měsíčních úložkách 500, 1 000, 1 500 a 2 000Kč, které jsou obvyklé.

V poslední části případové studie jsou vybrány kategorie nejčtetěji volených příjmů dle respondentů, jako pravděpodobný potřebný měsíční příjem pro důstojné stáří a zachování si požadované životní úrovně. Tyto vybrané kategorie příjmů byly konfrontovány s průměrným starobním důchodem v ČR. Následně práce metodou komparace počítala, kolik si respondent musí, v době kdy je ekonomicky aktivní, naspořit, aby tak dosáhl požadovaného příjmu v seniorském věku. Seniorský věk je brán jako průměrně dvacetileté období. V příkladech je tedy spočítáno, kolik musí střadatel měsíčně ukládat, buď v penzijním připojištění, nebo v životním pojištění, aby měl požadovanou rentu na důchod. Požadovaná renta je zde vypočítána jako rozdíl požadovaného příjmu a průměrného starobního důchodu. Potřebná měsíční úložka je rozdílná hlavně dle věku, ve kterém si program klient založí a začne spořit.

Závěrečná část bude obsahovat formulace výsledků práce a návrhy opatření a doporučení pro správné využívání zmiňovaných daňově odečitatelných programů.

3. Důchodový systém

Důchodový systém se postupem času rozvíjel a dělil se na různé typy. V Evropě se můžeme setkat se dvěma rozdílnými přístupy k důchodovému systému. První z nich je Bismarckův pojistný systém, který vznikl v osmdesátých letech devatenáctého století ve střední Evropě. Na bázi tohoto systému fungovaly důchodové systémy většiny států EU a vycházely z něj důchodové systémy dalších států centrální a východní Evropy.

Podle tohoto systému zabezpečuje stát důchody všem, kteří pracují a odvádějí příspěvky. Výše důchodu se odvíjí od výše zaplaceného pojistného za dlouhé období (někdy i za celý život). Vyplácené důchody by pak měli být každoročně přepočítávány a upravovány, aby zohledňovaly růst mezd.

Druhý uplatňovaný systém nese název Beveridgeův (příp. flat – rate) systém. Tento systém se řídí podle jiného principu. Stát garantuje minimální jednotnou částku důchodu, buď pro všechny trvale žijící obyvatele, nebo dle doby pojištění. Výše důchodů je také každoročně upravována, ale podle růstu cen. Tato metoda se nejvíce prosadila ve Velké Británii, Skandinávských zemích a Holandsku. Je pro známa také jako skandinávský systém.

Největším nedostatkem Bismarckova modelu je absence solidarity, tzn. nedostatek penzí pro ten segment populace, který neměl žádné příjmy ze zaměstnání nebo vlastní majetek. Naproti tomu hlavní nevýhoda Beveridgeova přístupu spočívá v pevné minimální úrovni univerzální penze. Systém tedy většině lidem neposkytuje podobný životní standart, na který byly zvyklí v průběhu života. Hlavně z tohoto důvodu hrál důležitou roli rozvoj různých doplňovacích systémů. Beveridge poznamenal, že „stát má poskytnout chléb, ale lidé si musí koupit máslo.“ I přes různé modifikace, dva hlavní modely sociálních systémů nadále ovlivňují Evropský kontinent. V severní Evropě doplňkové financování stále hraje důležitou roli, zatímco v centrální části Evropy, penze závisí na systémech typu pay-as-you-go (PAYG).“ (Nadja Fehimovič, dostupné z: www.finance.cz)

Dalším způsobem financování, které má kratší historii je plně fondové financování tzv. FF (Fully Funded). Tento systém není založen na principu mezigenerační solidarity, ale platí zde, že výše důchodu je zcela závislá pouze na příspěvcích, které si jedinec za svůj život naspořil a případně zhodnotil. Plně fondové financování je vystaveno ve velké míře riziku kapitálového trhu, které zahrnuje riziko fluktuace míry výnosnosti dosahované penzijními fondy, riziko inflace, riziko pohybu devizového kurzu, či dokonce měnové reformy. (Bezděk, 2000)

Tyto změny pak vedou především k výkyvům peněžního stavu na důchodovém účtu jedince, což může být velmi riskantní pro osoby před odchodem do důchodu. Výše je uvedeno, že systém PAYG je závislý jak na snižující se míře porodnosti, tak i na rostoucím průměrném věku dožití. Systém FF je oproti PAYG imunní vůči snižující se porodnosti, nikoliv však vůči rostoucí naději dožití. Jejím vlivem dochází k automatickému poklesu výše nově přiznaných důchodů. (Závěrečná zpráva MPSV, 2005)

Tabulka 1: Srovnání PAYG a FF důchodových systémů

	VÝHODY	NEVÝHODY
PAYG	Odolnost vůči cyklickému vývoji ekonomiky	Citlivost na demografický vývoj (porodnost a migrace) Závislost na vývoji domácí ekonomiky Riziko mezigenerační nespravedlnosti Riziko politického zneužití
FF	Odolnost vůči demografii (porodnost, migrace) Možnost mezinárodní diverzifikace Mezigenerační spravedlnost Závislost na kvalitě institucionálního prostředí	Citlivost na vývoj finančních tržích Vysoké administrativní náklady Citlivost na rostoucí dobu dožití Závislost na kvalitě institucionálního prostředí

Zdroj: Závěrečná zpráva MPSV, 2005

(dostupné z http://www.mpsv.cz/files/clanky/2235/zaverecna_zprava.pdf)

Systém PAYG má výhodu oproti systému FF v tom, že je odolný proti cyklickému vývoji ekonomiky. Při výběru prostředků na penzi v systému FF může být např. ekonomika v recesi a proto i prostředky uložené ve fondovém systému můžou mít menší hodnotu, než např. několik let předtím. To se v systému PAYG nemůže stát. Na

druhou stranu je systém PAYG ohrožen demografickým vývojem, jelikož záleží hlavně na poměru občanů, kteří do systému aktivně vkládají peníze a občanů, kteří z něj naopak finance čerpají. Tento poměr se v čase mění a tak může vznikat generační nespravedlnost a problémy s životní úrovní seniorů. Problémy můžou vznikat hlavně při slabší porodnosti v letech, kdy se rodili lidé, kteří do systému zrovna aktivně vkládají a velké porodnosti v letech kdy se rodili stávající senioři. A také s vzrůstajícím věkem průměrného dožití občanů. (Bezděk, 2000)

3.1. Historie sociálního a penzijního systému v České republice

Historie důchodového pojištění v České republice má kořeny v dobách Rakouska-Uherska. Prvním sociálním systémem bylo v devadesátých letech devatenáctého století v roce zavedení úrazového a nemocenského pojištění tzv. Taafova reforma, která byla inspirována zavedením sociálního pojištění v Německu a to kancléřem Otto von Bismarckem.

Obrázek 1: *Otto von Bismarck- portrét*

Ve dvacátých letech dvacátého století vznikl první zákon zabývající se otázkou sociálního zabezpečení. Byl to Zákon č. 221/1924 Sb. (Zákon č.221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří) Tento zákon se týkal pojištění všech obyvatel, kteří v té době pracovali na území tehdejšího Československa a vykonávali zde státní službu nebo byli v učňovském poměru. Systém fungoval na principu solidarity a pojištěnci do něho přispívali dle rozřazení do příslušné třídy.

Zdroj: <http://www.isgeschiedenis.nl/jarig/april-jarig/1-april-jarig-otto-von-bismarck/>

Aby mohla být vyplacena důchodová renta, bylo podmínkou, aby se účastník podílel na tomto pojištění minimálně po dobu 150 týdnů. Teprve po splnění čekací lhůty, měli muži i ženy po dovršení věku 65 let nárok na starobní důchod. V době nastupující hluboké hospodářské krize 1929 – 1933 kdy nebyly peníze na vyplácení důchodů, došlo ke zrušení tohoto zákona. V roce 1948 byl přijat nový zákon zabývající se otázkou sociálního pojištění. Byl to Zákon č. 99/1948 Sb. (Zákon č.99/1948 Sb., o národním pojištění), který měl za cíl svoji působností pokrýt veškeré obyvatelstvo. V roce 1951 byl přijat Zákon č. 102/1951 Sb. (Zákon č.102/1951 Sb., o přebudování národního pojištění) podle kterého byl pro správu důchodového zabezpečení a její organizaci stanoven „Státní úřad důchodového zabezpečení“. V roce 1957 byl zmíněný úřad přejmenován na „Státní úřad sociálního zabezpečení“. V roce 1966 byl pak přijat Zákon č. 20/1966 Sb. (Zákon č.20/1966 Sb., o zdraví lidu) Důchodový model vycházel ze sovětského modelu a důchodové dávky v té době byly v poměru s dnešní dobou často nadprůměrné.

Polistopadové změny v počátku devadesátých let dvacátého století sebou přinesli spoustu změn. V roce 1990 byl přijat nový zákon č. 210/1990 Sb.(Zákon č. 210/1990 Sb., České národní rady o změnách v působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení a o změně zákona č.20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu), který měl za úkol hlavně odstranit diskriminaci některých skupin obyvatelstva. Na jeho základě také vznikl nový orgán „Česká správa sociálního zabezpečení“. V roce 1991 byl schválen zákon č. 582/1991 Sb. (Zákon č.582/1991 Sb., České národní rady o organizaci a provádění sociálního zabezpečení), který stanovoval způsob zajišťování a praktikování metodiky sociálního zabezpečení. V té době byl již zaznamenán, dnes již velmi aktuální, demografický pokles stárnutí obyvatelstva a pokles porodnosti.

Začala se řešit otázka možnosti vytvoření dalšího druhého pilíře důchodového systému s účastí privátního sektoru tzv. důchodovém neboli penzijním připojištění. Přípravy tohoto systému byly završeny přijetím zákona. č. 42/1994 Sb.(Zákon č.42/1994 Sb., o penzijním připojištění). Jednalo se o státem regulovaný a soukromým sektorem zajišťovaný finanční produkt nabízející možnost dlouhodobého a bezpečného způsobu ukládání finančních prostředků do fondů se státním příspěvkem a jejich zhodnocování každoročně vyhlášeným úrokem, který nesměl být záporný. Každý účastník, který vstoupil do tohoto systému, měl založený svůj osobní účet, na který si ukládal své finanční prostředky. Podle výše úložek byl tabulkově stanovený statní příspěvek, který se mu průběžně připisoval na jeho účet. Zároveň byly finanční

prostředky na základě hospodaření fondu zhodnocovány a na účet mu byly připisovány podíly ze zisku. Zákon o důchodovém připojištění byl několikrát upravován a novelizován, například v roce 1999 novelou zákona č.170/1999 Sb. (novela zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů), která měla za úkol hlavně motivovat účastníky tohoto spoření, aby do něho přispívali většími částkami. V roce 1995 byl přijat zákon č. 155/1995 Sb. (zákon č. 155/1995 Sb. Zákon o důchodovém pojištění). Důchodový systém byl v té době postavený na dvou základních pilířích. První pilíř byl regulovaný státem a fungoval na principu průběžného financování tzv. PAYG systému. Účast na něm byla povinná pro všechny ekonomicky aktivní obyvatele. Druhý pilíř byl realizován pomocí soukromého sektoru. Byl postavený na dobrovolnosti a spočíval v ukládání finančních prostředků se státní podporou tzv. důchodového připojištění.

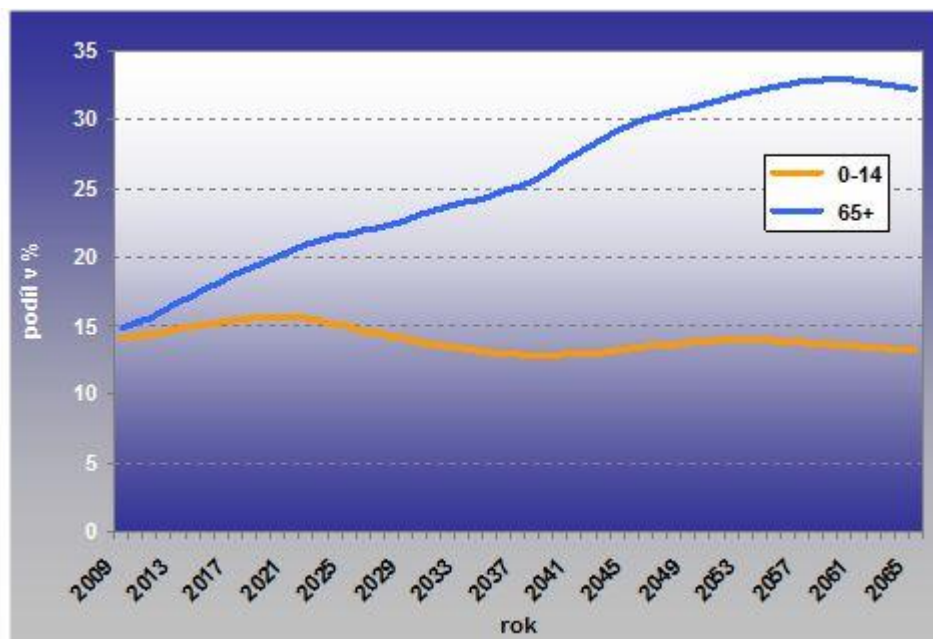
V následujících letech se v souvislosti s demografickými analýzami možného vývoje populace, které mohli do budoucna značně ovlivnit stabilitu celého důchodového systému, začalo stále více diskutovat a hovořit o nutnosti důchodové reformy a změně celého penzijního systému. Z hlediska budoucího demografického vývoje a stávající daňové politiky státu bylo jasné, že stávající důchodový systém je z dlouhodobého hlediska neudržitelný. Stále více přibývalo lidí pobírajících důchod a ubývalo ekonomicky aktivních lidí, kteří do tohoto systému finančně přispívali. Záměrem připravované reformy bylo dosažení dlouhodobé fiskální udržitelnosti důchodového systému a posílení kapitálové složky nového třetího pilíře, který měl sloužit jako další zdroj příjmu budoucích důchodů. Jedním z prvních kroků pro dosažení tohoto cíle bylo přijetí zákona č. 220/2011 Sb. (Zákon č.220/2011 Sb., kterým se mění zákon č.155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), kterým se měnil zákon o důchodovém pojištění, a zákon č. 426/2011 Sb. (Zákon č.426/2011 Sb., o důchodovém spoření). Návrh řešení a příprava nové důchodové reformy spočívala ve vytvoření dalšího tzv. kapitalizačního pilíře, který by byl postavený na principu dobrovolnosti a spočíval by v ukládání finančních prostředků střadatelů do fondů., kde by probíhalo jejich následné zhodnocování. Prioritním cílem reformy nemělo být zajištění vyšších dávek ani razantní zvýšení věku pro odchod do důchodu, ale kombinací fondového a průběžného způsobu financování s kombinací příspěvkově a dávkově definovaných schémat rozložit možná rizika, využít výhody obou systémů a zajistit větší stabilitu důchodového systému. Věk do důchodu se měl

podle návrhu zvyšovat průměrně o 2 měsíce ročně u mužů a o 4 měsíce ročně u žen, tak aby došlo ke sjednocení a v roce 2035 by mohli muži odcházet do důchodu ve věku 65 let a ženy mezi 62. a 65. rokem, což mělo být dané hlavně počtem vychovaných dětí. V souladu s přípravou schválení reformy byl ještě v roce 2011 vydán zákon č. 427/2011 Sb. (Zákon č.427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření), který zásadně upravoval podmínky důchodového pojištění zakotvené v předchozím zákoně č.42/1994 Sb., a zákon č. 428/2011 Sb. (Zákon č.428/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření). Kromě změny názvu z důchodového připojištění na doplňkové penzijní spoření byly v tomto zákoně stanoveny a pozměněny další podmínky upravující činnost penzijních fondů. Například se změnila minimální a maximální výše vkladu, maximální výše státního příspěvku, výše daňové úlevy a podmínky pro její splnění. Také se změnily podmínky pro uzavření nové smlouvy a pro převod stávajících smluv ad. Návrh byl představen ekonomickými ministry vlády České republiky v únoru 2011 a 7. 11. 2012 byla důchodová reforma schválena Parlamentem České republiky s účinností od 1. 1. 2013.

3.2. Demografický vývoj populace v ČR

Demografické složení obyvatelstva státu hraje velmi významnou roli při jeho ekonomické prosperitě a rozvoji. Je to celkem zřejmé a logické, protože práce a výplaty důchodů jsou jedním ze základních a klíčových faktorů každé ekonomiky. Rovněž střední délka života obyvatelstva daného státu, jeho zdravotní stav, věk stanovený pro odchod do důchodu, mzdová politika a sociální politika hrají důležitou roli v politice většiny moderních evropských států. Případné změny ve stáří populace mohou mít kromě ekonomických dopadů i značné sociální dopady a další efekty. Proto se v posledních několika letech klade velký důraz na predikci a tvorbu modelových situací různých populačních prognóz. Demografický vývoj a jeho odhad v dalších letech je jedním z důležitých podkladů pro provádění různých projekcí možných systémů důchodového pojištění. (Pavlík, 2002)

Graf 1: Vývoj dětské a poproduktivní složky obyvatelstva ČR mezi lety 2009-2065 (v %)

Zdroj: ČSÚ, (dostupné z

http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=824&)

Hlavním a významným charakteristickým rysem demografického vývoje většiny moderních evropských zemí, je v současnosti postupné stárnutí populace. V České republice, která je od roku 2004 součástí EU, je tento trend stárnutí podobný. Je to způsobené hned několika faktory. Jedním z nich je neustále se snižující porodnost v ČR. Dalším neméně významným faktorem, je stále více se prodlužující doba pravděpodobného dožití občanů. Značně přibývá osob starších 80 let a osob starších 65 let z populačně silných poválečných ročníků.

Tabulka 2: Charakteristiky věkové skladby a indexy zatížení produktivní složky obyvatelstva ČR mezi lety 2000-2065, vybrané roky (v %)

	2000	2010	2015	2020	2025	2035	2045	2055	2065
průměrný věk	38,8	40,6	41,6	42,7	43,9	46,3	47,5	48,3	49
index stáří	83,1	107	117,1	128,7	145,6	187,8	222,5	232,7	243,6
index závislosti I	23,9	20,2	22,5	24,2	23,5	20,8	23,4	25,9	24,2
index závislosti II	19,8	21,6	26,3	31,2	34,2	39,1	52	60,2	58,9
index ekonomického zatížení	59,3	54,6	59	66,9	72	74	89,7	103,3	100,8

Zdroj: ČSÚ, dostupné na:

http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=824&

Index stáří - počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0-14 let

Index závislosti I - počet dětí ve věku 0-14 let na 100 osob ve věku 15-64 let

Index závislosti II - počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15-64 let

Index ekonomického zatížení - počet dětí ve věku 0-19 let a počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 20-59 let

Demografické stárnutí obyvatel České republiky zřetelně vystihují též ukazatele uvedené v tabulce 2. Průměrný věk české populace vzrostl za posledních 10 let o téměř 2 roky, z 38,8 let na současných 40,6 roku, přičemž do roku 2065 se očekává nárůst o dalších více než 8 let. Pokles porodnosti spolu s rostoucí střední délkou života se nejvýrazněji projevuje v hodnotách indexu stáří jako poměru počtu obyvatel ve věku 65 a více let a počtu dětí ve věku do 15 let. Tento index se z původní hodnoty 83,1 v roce 2000 zvýšil na současných 107 seniorů připadajících na 100 dětí do 15 let. Podle projekce ČSÚ by se měl v horizontu prognózy tento index zvýšit na obtížně představitelnou hodnotu 243,6, tzn. že na každé dítě ve věku do 15 let by připadali více než dva senioři. (Pavlík, 2002)

Proces stárnutí obyvatelstva lze charakterizovat rovněž pomocí indexů závislosti, které vyjadřují poměr mezi dětskou, resp. poproduktivní složkou obyvatel a osobami ve věku 15-64 let (*viz tabulka 2*). Index ekonomického zatížení, vyjadřující počet osob do 19 let a počet seniorů na 100 osob v produktivním věku (*20-64 let*), se sice z důvodu poklesu počtu dětí mezi lety 2000 a 2010 snížil z 59,3 na 54,6, z naznačených trendů ve vývoji hlavních věkových skupin je nicméně zřejmé, že zatíženost obyvatelstva ve věku ekonomické aktivity začne opět narůstat. V roce 2055 by hodnota indexu ekonomického zatížení měla být oproti současnosti téměř dvojnásobná. Z ekonomického hlediska podstatné pak nebude pouze samotné zvýšení indexu ekonomického zatížení, ale též změna struktury závislých osob, neboť podstatně vyšší podíl v ní budou zaujímat osoby v poproduktivním věku. Sociální výdaje na jednu osobu v seniorském věku jsou totiž vyšší než na dítě do 15 let (Pavlík, 2002).

4. Starobní důchod

„Starobní důchod je nejčastější dávka důchodového pojištění, neboť největší počet důchodců v ČR tvoří právě poživatelé starobního důchodu. Podmínkou nároku na starobní důchod je získání potřebné doby pojištění a dosažení stanoveného důchodového věku.“ (Cipra, 2012)

4.1. Důchodový věk

Důchodový věk je rozdílný pro muže a pro ženy. U pojištěnců narozených před rokem 1936 činí u mužů 60 let a u žen se liší podle počtu vychovaných dětí. (Janda, 2012)

Důchodový věk u žen činí:

- 53 let, pokud vychovaly alespoň 5 dětí
- 54 let, pokud vychovaly alespoň 3 nebo 4 děti
- 55 let, pokud vychovaly alespoň 2 děti
- 56 let, pokud vychovaly alespoň 1 dítě
- 57 let

Důchodový věk u pojištěnců narozených v letech 1936 až 1977 je uveden pro svojí délku v příloze. (viz příloha 2)

U ročníků narozených po roce 1977 se důchodový věk stanoví tak, že se k věku 67 let přičte takový počet kalendářních měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977.

Beze změny zůstává stanovení věkové hranice pro odchod do starobního důchodu pojištěnců, kteří odpracovali stanovenou dobu v zaměstnání zařazeném do I. pracovní kategorie a účastníků odboje. Pro tyto skupiny pojištěnců i nadále platí věkové hranice stanovené předpisy platnými před 1. lednem 1996. (CSSZ, dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

4.2. Doba pojištění potřebná pro nárok na starobní důchod

V České republice má občan nárok na přiznání starobního důchodu, pokud dosáhl důchodového věku a získal potřebnou dobu pojištění. Věk pro odchod do důchodu je rozdílný pro muže a ženy – u žen závisí na počtu vychovaných dětí. Potřebná doba pojištění pro odchod do starobního důchodu se od roku 2010 postupně prodlužuje a její délka se u konkrétního pojištěnce stanoví v závislosti na kalendářním roce dosažení jeho důchodového věku. Ke zvyšování důchodového věku došlo dále s účinností od 30. 9. 2011. (ČSSZ)

Doba pojištění se počítá z odpracovaných let a náhradní doby pojištění za období, kdy ze společensky uznávaných důvodů člověk nevykonává výdělečnou činnost (Rubeš, 2013).

4.2.1. Starobní důchod při dosažení důchodového věku

Potřebná doba pojištění se postupně prodlužuje, a to v závislosti na důchodovém věku pojištěnce, event. věku pojištěnce. Potřebná doba pro nárok na starobní důchod podle ust. § 29 odst. 1 zdp činí:

Tabulka 3: Potřebná doba pojištění pro přiznání státního starobního důchodu

Dosažení důchodového věku	Potřebná doba pojištění
před rokem 2010	25 let
v roce 2010	26 let
v roce 2011	27 let
v roce 2012	28 let
v roce 2013	29 let
v roce 2014	30 let
v roce 2015	31 let
v roce 2016	32 let
v roce 2017	33 let
v roce 2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: ČSSZ (dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

Pro zjištění, kolik činí potřebná doba pojištění, je rozhodující výhradně rok dosažení důchodového věku. Pojištěnci, který ke dni dosažení důchodového věku nezískal potřebnou dobu pojištění, nemůže být starobní důchod k tomuto dni přiznán. K přiznání důchodu může případně dojít až následně od pozdějšího data, ke kterému již potřebnou dobu pojištění získal.

4.2.2. Poměrný starobní důchod

V případě, že pojištěnci nevznikl nárok na starobní důchod podle § 29 odst. 1 zdp, vznikne mu nárok na starobní důchod podle ust. § 29 odst. 2 zdp, pokud získal dobu pojištění nejméně:

- **15 let** a dosáhl před rokem 2010 věku alespoň 65 let
- **16 let** a dosáhl v roce 2010 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 zdp pro muže stejného data narození
- **17 let** a dosáhl v roce 2011 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 zdp pro muže stejného data narození
- **18 let** a dosáhl v roce 2012 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 zdp pro muže stejného data narození
- **19 let** a dosáhl v roce 2013 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 zdp pro muže stejného data narození
- **20 let** a dosáhl po roce 2013 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 zdp pro muže stejného data narození

(CSSZ, dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

4.2.3. Starobní důchod při získání 30 let pojištění

Nárok na starobní důchod vznikne pojištěnci, který dosáhl důchodového věku po roce 2014 a získal alespoň 30 let doby pojištění, pokud nesplnil podmínky § 29 odst. 1 zdp; do doby pojištění se však v tomto případě nezahrnují náhradní doby pojištění. (ust. § 29 odst. 3 písm. a) zdp dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

4.2.4. Starobní důchod při získání 15 let pojištění

Nárok na starobní důchod vznikne též pojištěnci, který dosáhl věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození, a získal aspoň 15 let doby pojištění. dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

4.2.5. Starobní důchod při splnění podmínek nároku na invalidní důchod

Pojištěnec, který dosáhl věku 65 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk vyšší než 65 let a nezískal potřebnou dobu pojištění pro nárok na starobní důchod podle ust. § 29 odst. 1, 2 nebo 3 zdp, má nárok na starobní důchod též, jestliže se stal invalidním (bez ohledu na stupeň invalidity) a získal potřebnou dobu pojištění pro nárok na invalidní důchod, nebo se stal invalidním následkem pracovního úrazu. dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

4.2.6. Starobní důchod při zániku nároku na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně

Pojištěnec, který dosáhl věku 65 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk vyšší než 65 let, a byl účasten důchodového spoření, má nárok na starobní důchod též, pokud mu z důvodu dosažení věku 65 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk vyšší než 65 let, zanikl nárok na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně. dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

4.3. Výše starobního důchodu

Výše procentní výměry starobního důchodu pojištěnců, kteří si nezvyšují výši procentní výměry důchodu výkonem výdělečné činnosti po nároku na důchod, činí za každý celý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod:

- 1,5 % výpočtového základu měsíčně, pokud se nekryje s dobou účasti pojištěnce na důchodovém spoření
- 1,2 % výpočtového základu měsíčně, pokud se kryje s dobou účasti na důchodovém spoření

Výše základní výměry v roce 2015 činí 2 400 Kč, výše procentní výměry činí nejméně 770 Kč měsíčně. (§ 29 odst. 1,2,3 zdp, dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

4.3.1. Starobní důchod při splnění podmínek nároku na invalidní důchod

Výše procentní výměry tohoto důchodu se stanoví stejně, jako se stanoví výše procentní výměry invalidního důchodu a činí za každý celý rok pojištění:

0,5 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invaliditu prvního stupně,
 0,75 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invaliditu druhého stupně,
 1,5 % výpočtového základu měsíčně (pokud se nekryje s dobou účasti pojištěnce na důchodovém spoření) nebo 1,2 % výpočtového základu měsíčně (pokud se kryje s dobou účasti pojištěnce na důchodovém spoření), jedná-li se o invaliditu třetího stupně.

Výše základní výměry tohoto typu starobního důchodu v roce 2015 činí 2 400 Kč měsíčně, výše procentní výměry nesmí být nižší než 770 Kč měsíčně.

I v případě, že dojde u poživatele tohoto důchodu ke změně stupně invalidity, starobní důchod se nepřepočte a bude se i nadále vyplácet ve stejné výši.

Uvedený typ starobního důchodu se nezvyšuje za dobu výkonu výdělečné činnosti po vzniku nároku na tento důchod. (§ 29 odst. 4 zdp, dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

4.3.2. Starobní důchod při zániku nároku na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně

Výše procentní výměry tohoto důchodu se stanoví: ve výši procentní výměry invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, na který zanikl nárok dnem, kterým jeho poživatel účastný důchodového spoření dosáhl věku 65 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk vyšší než 65 let, pokud pojištěnec v žádosti o přiznání

starobního důchodu požádal, aby procentní výměra starobního důchodu byla stanovena ve výši procentní výměry invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, nebo ve výši procentní výměry starobního důchodu přiznaného podle § 29 odst. 1, 2, 3 zdp, pokud pojištěnec v žádosti o přiznání starobního důchodu nepožádal, aby procentní výměra starobního důchodu byla stanovena ve výši procentní výměry invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně. (§ 29 odst. 5 zdp, dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>)

Výše základní výměry tohoto typu starobního důchodu v roce 2015 činí 2 400 Kč měsíčně, výše procentní výměry nesmí být nižší než 770 Kč měsíčně.

Uvedený typ starobního důchodu se nezvyšuje za dobu výkonu výdělečné činnosti po vzniku nároku na tento důchod.

5. Pilíře důchodového systému

V současnosti je státní důchodový systém postaven na třech pilířích. První pilíř je pro každého ekonomicky aktivního občana ČR povinný. Další dva pilíře jsou založeny na principu dobrovolnosti. Druhý pilíř byl k dispozici od 1.1.2013, nicméně již je rozhodnuto, že bude ukončen.

Obrázek 2: Přehled současných pilířů důchodového systému

Zdroj: <http://pujckoradce.cz/druhy-duchodovy-pilir/>

5.1. I. pilíř důchodového systému- průběžný systém

V současné době funguje v České republice průběžný důchodový systém. Ten je též nazývaný jako PAYG. Jde o zkratku, která je složená z anglických slov Pay As You Go. Vznik tohoto systému spadá do 80. let 19. stol, kdy ho poprvé aplikoval Otto von Bismarck. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo platí sociální nebo důchodové pojištění a tak se stará o to, aby lidé ve starobním důchodu resp. rodiče a prarodiče ekonomicky aktivních obyvatel, mohli žít důstojný život (Pikora & Šichtařová, 2011).

Právo žít důstojný život samozřejmě i v seniorském věku vyplývá i z Listiny základních práv a svobod. To je uvedeno např. v zákonu č. 2/1993, článku 30, odst. 1:

„Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele.“ (Zákon č. 2/1993 Sb.) Pro zjednodušení lze říci, že veškeré příspěvky na důchodové pojištění jsou ihned vypláceny nynějším důchodcům (Pikora & Šichtařová, 2011).

Na důchodové pojištění je odváděno 28 % vyměřovacího základu (hrubé mzdy), přičemž 21,5 % odvádí zaměstnavatel a 6,5 % zaměstnanec (pokud je však zaměstnanec účastníkem důchodového spoření podle zákona č. 426/2011 o důchodovém spoření, odvádí ze svého vyměřovacího základu pouze 3,5 %, viz dole). Vyměřovacím základem je pak úhrn příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob (Finance.cz, 2014).

V důchodovém pojištění je uplatňován princip solidarity, a to hlavně mezi pojištěnci s vyššími příjmy a pojištěnci s příjmy nižšími. Tento princip se v praxi projevuje hlavně ve způsobu výpočtu výše důchodu, protože od zákonem dané výše je základ pro výpočet důchodu redukován, tzn., že se nezohledňuje plně (Přib, 2012).

- **28 % z hrubé mzdy** bez účasti na 2. pilíři
- **25 % z hrubé mzdy** s příspěvkem **3 % z hrubé mzdy** do 2. pilíře

Do budoucna se již nepočítá s mimořádnými valorizacemi důchodů a finanční prostředky tak budou vypláceny po dosažení důchodového věku.

5.2. II. Pilíř důchodového systému

Druhý pilíř důchodové reformy je nejnovější z tří pilířů důchodového systému a je označován jako kapitálový, nebo také fondový. Účast na něm je dobrovolná a je zajišťovaný soukromým sektorem. Je několik zásadních rozdílů mezi penzijním připojištěním a spořením ve druhém pilíři.

Spoření ve druhém pilíři je:

- bez státních příspěvků
- bez možných daňových úlev
- bez příspěvku zaměstnavatelů
- bez možnosti jednorázových vkladů

- bez možnosti výběru až poloviny prostředku po 15 letech (tzv. výsluhové penze)
- bez garance nezáporného zhodnocení

Druhý pilíř je tvořený tak, že účastník pojištění do něho přispívá 3 % z hrubé mzdy sociálního pojištění, které by byly jinak odvedeny do prvního pilíře, plus dalšími 2 % z hrubé mzdy ze základu pro výpočet sociálního pojištění. Účastníkem důchodového spoření ve druhém pilíři se může stát fyzická osoba starší 18 let, která uzavře s penzijní společností, která nabízí druhý pilíř, smlouvu o důchodovém spoření. Nejpozději však do konce roku, ve kterém dosáhne 35 let. Spoření není příliš vhodné pro lidi s nízkými příjmy, pro pobíratele sociálních dávek, lidi pracující na tzv. „černo“, často nemocné a maminky s více dětmi. Nevýhodou spoření je, že kdo se jednou rozhodne do něho vstoupit, nemůže z něho podle původních pravidel vystoupit. Povinnost si spořit je svázaná s výdělečnou činností a povinností platit pojistné. V případě ztráty zaměstnání se povinnost platit automaticky přeruší, a po získání zaměstnání zase obnoví.

Výhodou je, že si každý pojištěnec může vybrat z definovaných strategií svoji vlastní investiční strategii a investiční fond, do kterého se mu budou finanční prostředky ukládat. Penzijní společnosti jsou soukromé právní subjekty, které musí získat od České národní banky licenci. Společnost musí mít ve svém obchodním portfoliu minimálně 50 000 klientů pojištěnců a jejich základní kapitál musí být v minimální výši 500 milionů korun. Každá penzijní společnost musí dát pojištěnci možnost vybrat si jeden ze čtyř základních fondů, do kterého si peníze budou ukládat, a musí také povinně nabízet investování do státních dluhopisů.

Tabulka 4: Základní popis fondů druhého pilíře

Fond	Míra rizika	Odhadovaný výnos
Fond státních dluhopisů	minimální riziko	2 – 3 %
Konzervativní fond	malé riziko	3 – 4 %
Vyvážený fond	střední riziko	4 – 7 %
Dynamický fond	vyšší riziko	5 – 7 %

Zdroj: MPSV, (dostupný z: <http://www.mpsv.cz/cs/15044>)

Účastník pojištění si může ve smlouvě o důchodovém spoření určit různou strategii spoření. Prostředky rozložit do jednotlivých fondů podle věku a podle stanoveného plánu je měnit. Pokud je pojistník mladý, může se rozhodnout pro dynamickou strategii s vyšším úročením, ale s vyšším rizikem a umožnit tak svým naspořeným prostředkům, aby generovaly větší zisk. V případě, že nebude chtít riskovat možnost náhlých propadů, může zvolit některý z méně rizikových fondů s menším úročením.

Finanční prostředky lze čerpat dvěma různými způsoby:

- **postupné vyplácení jako doživotní penze** - výplata prostředků končí teprve smrtí pojištěnce

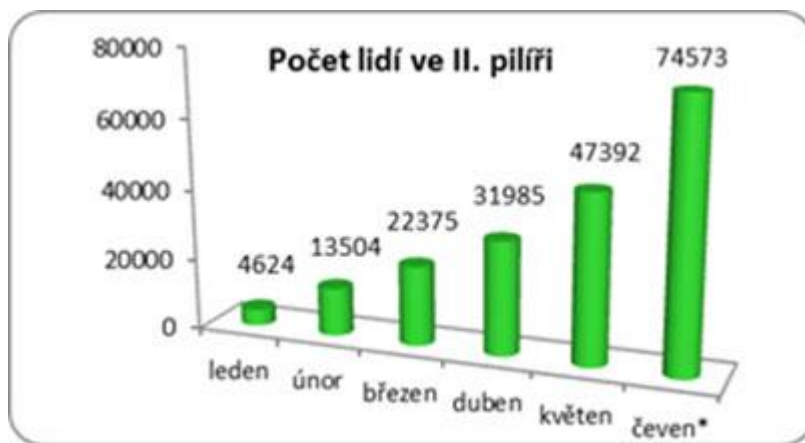
- **postupné vyplácení jako penze po dobu 20 let** - naspořená částka se rozpočítá na 240 měsíčních splátek, po vyčerpání prostředků pojištěnec nedostává nic

V případě úmrtí pojištěnce, spadají jeho naspořené finanční prostředky do dědictví. U dědiců mladších 5 let budou sloužit na úhradu pojištění sirotčího důchodu po dobu 5 let. V případě, že je dědic staší 18 let a není účastníkem důchodového spoření, budou mu peníze vyplaceny. U dědiců, kteří jsou účastníky důchodového spoření, budou mu peníze převedeny na jeho osobní důchodový účet.

5.2.1. Ukončení II. Pilíře důchodového systému

Vláda oficiálně odsouhlasila plán ohledně zrušení takzvaného druhého pilíře důchodového systému. Zhruba 83 tisíc lidí, kteří si touto formou spoří na penzi, dostanou po zrušení druhého pilíře v roce 2016 na výběr. Buď si nechají naspořené peníze včetně důchodového pojištění vyvedeného ze státního systému poslat na bankovní účet (případně přes poštovní poukázku), nebo převést do třetího pilíře, tedy do "penzijního připojištění". Návrh připravený ministerstvem práce a sociálních věcí, o němž před týdnem informoval online deník Aktuálně.cz, dnes schválila vláda. (zdroj: Jiří Hovorka, publikace zveřejněná 12. 11. 2014, dostupná na <http://zpravy.aktualne.cz/finance/potvrzeno-druhy-pilir-penzi-skonci-lide-dostanou-na-vyber/r~0d1c51606a6111e49bec0025900fea04/>)

Obrázek 3: počet lidí ve druhém pilíři za rok 2013

Zdroj: MPSV dostupný z <http://www.mpsv.cz/cs/15607>

„Druhý pilíř byl prosazen s tím, že má pomoci veřejnému pilíři, ale skutečnost je jiná. Vloni druhý pilíř odsál z veřejného pilíře více než 250 milionů korun a letos by to mělo být podle odhadů 700 milionů. Byl nastaven tak, že většině lidí neprospěval,“ uvedla ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová. (zdroj: Marksová- MPSV, dostupné na <http://www.mpsv.cz/cs/19640>)

Ministerstvo navrhuje, aby od 1. ledna 2016 byly zastaveny platby do druhého pilíře. Do konce března 2016 by penzijní společnosti měly svým klientům ve druhém pilíři poslat informaci o ukončení systému. Lidé by jim pak do konce září 2016 měli dát vědět, kam chtějí poslat peníze. Ty by pak penzijní společnosti poslaly do konce roku 2016. Ministerstvo nyní začne připravovat legislativní znění zrušení druhého pilíře, poslanci by o zrušení druhého pilíře měli hlasovat zhruba v půlce roku 2015. (zdroj: Jiří Hovorka, publikace zveřejněná 12. 11. 2014, dostupná na <http://zpravy.aktualne.cz/finance/potvrzeno-druhy-pilir-penzi-skonci-lide-dostanou-na-vyber/r~0d1c51606a6111e49bec0025900fea04/>)

5.3. Penzijní připojištění- III. Pilíř důchodového systému

Doplňkové penzijní spoření (dále jen DPS), neboli také penzijní připojištění nebo tzv. III. pilíř, vzniklo s účinností od 1. 1. 2013 na základě zákona č. 427/2011 o DPS a nahradilo tak penzijní připojištění se státním příspěvkem dle Zákona č. 42/1994 Sb. (Rubeš, 2013).

Účast ve III. Pilíři důchodového zabezpečení je zcela dobrovolná. Stát k měsíčním příspěvkům účastníků vyplácí státní příspěvek. A pokud střadatel splňuje dané podmínky (viz níže), umožňuje odečíst část zaplacených příspěvků ze základu daně z příjmů. Ze systému lze předčasně vystoupit, ovšem nárok na státní příspěvek a daňové úlevy je podmíněn setrváním do stanovené doby (MFČR, 2013).

Předchůdce DPS – penzijní připojištění se státním příspěvkem se v ČR těšilo velké oblibě. Značí to i počet účastníků, kterých k 31. 12. 2012 evidovaly penzijní fondy celkem 5.150.415. Ve 4. čtvrtletí 2012 se zvýšil počet účastníků o 474.424, což souviselo se zákonnou lhůtou, která povolovala uzavřít smlouvu za tehdejších zákonných podmínek platných pouze do 30. 11. 2012 (Asociace penzijních fondů ČR, 2013).

5.3.1. Výše státního příspěvku

Státní příspěvek je podmíněn příspěvkem klienta, který si spoří do penzijního připojištění. Příspěvek se všeobecně uvádí jako měsíční, nicméně klient může vložit i větší částku jednorázově. Vyúčtování probíhá na roční bázi. Klient již v roce následujícím nemůže čerpat nevyužité příspěvky od státu. Nejvyšší možná roční částka, ke které při uložení do tohoto programu, stát přidá příslušný peněžní příspěvek je 12 000,- Kč ročně, tedy 1 000,-Kč měsíčně. Roční státní příspěvek je v tom případě $(230,-\text{Kč} \times 12 =) 2760,-\text{Kč}$. To také tvoří současné nejvyšší roční příspěvky, které stát poskytuje při dané ukládané částce střadatele. Vyšší úložka pak není ohodnocena žádným dalším peněžním příspěvkem. Přehled toho, jak se výše příspěvků a jejich poměr k úlozkám střadatele měnila v čase, je popsáno v následující tabulce.

Tabulka 5: Poměr výše úložky střadatele k příspěvku státu v daných časových obdobích

Měsíční příspěvek klienta	Státní příspěvek 1994-999	Státní příspěvek 2000-2012	Státní příspěvek od 2013
100,- Kč	40,- Kč	100,- Kč	-
200,- Kč	72,- Kč	100,- Kč	-
300,- Kč	96,- Kč	120,- Kč	90,- Kč
400,- Kč	112,- Kč	140,- Kč	110,- Kč
500,- Kč	120,- Kč	150,- Kč	130,- Kč
600,- Kč	120,- Kč	150,- Kč	150,- Kč
700,- Kč	120,- Kč	150,- Kč	170,- Kč
800,- Kč	120,- Kč	150,- Kč	190,- Kč
900,- Kč	120,- Kč	150,- Kč	210,- Kč
1000,- Kč	120,- Kč	150,- Kč	230,- Kč

Zdroj: <http://icv.vlada.cz/cz/duchodova-reforma/nejcastejsi-dotazy/#x105720>

5.3.2. Možnost přestupů mezi jednotlivými penzijními společnostmi

V případě, že se účastník důchodového spoření rozhodl v průběhu spoření změnit strategii spoření je tato změna zpoplatněna částkou 500 Kč. Je-li však provedena pouze jednou za kalendářní rok, je bezplatná.

Převod prostředků k jiné penzijní společnosti byl do 29.2.2012 možný a to zdarma, pokud ovšem od vzniku účasti v původní penzijní společnosti do dne doručení výpovědi uplynulo více než pět let. V opačném případě byla transakce zpoplatněna částkou maximálně 800 Kč (Zákon č. 426/2011 Sb.).

Od 1.3.2012 již nelze provést převod svých prostředků pod jinou společnost. Dále je popsán tržní podíl a počet klientů jednotlivých penzijních společností.

Tabulka 6: přehled penzijních společností a jejich podílu na trhu k roku 2011

Penzijní fond	Tržní podíl	Počet klientů
Penzijní fond České pojišťovny	25%	1 157 752
Penzijní fond České spořitelny	20%	925 835
Penzijní fond Komerční banky	11%	497 726
AXA penzijní fond	10%	478 725
ING Penzijní fond	9%	412 802
Penzijní fond ČSOB Stabilita	9%	423 539
Penzijní fond ČSOB Progres	7%	306 414
Penzijní fond Allianz	4%	192 650
Penzijní fond Aegon (dnes Conseq)	3%	116 086
Penzijní fond Generali	1%	60 860

Zdroj: V labyrintu reformy. *Peníze*. [online]. [cit. 2012-02-25].

Dostupné z: <http://www.penize.cz/penzijni-pripojisteni/231736-v-labyrintu-reformy-komu-se-vyplati-druhy-pilir>

Největší podíl na trhu má penzijní fond české spořitelny. Nejmenší podíl klientů, kteří využívají penzijní připojištění má Generali. Aegon již dnes neexistuje a přejmenoval se na penzijní fond společnosti Conseq.

5.3.3. Srovnání forem výplat před a po penzijní reformě 2013

V tabulce 10 jsou uvedeny jednotlivé formy výplat prostředků naspořených v penzijním připojištění (právní stav do roku 2012) a v doplňkovém penzijním spoření (právní stav od roku 2013).

Tabulka 7: Formy výplaty prostředků před reformou a po ní

	Stav do roku 2012	Stav od roku 2013
Výsluhová penze	ano	ne
Jednorázové vyrovnání	ano	ano
Penze na určenou dobu	ne	ano
Doživotní penze	ano	ano
Předdůchod	ne	ano
Odbytné	ano	ano

Zdroj: Vlastní zpracování

5.3.4. Daňová odčitatelnost penzijního připojištění

Pokud klient vloží za rok na své spoření částku sjednanou jako příspěvek klienta vyšší než 12 000 Kč, získá tak možnost odečíst si od základu daně z příjmu fyzické osoby část spoření přesahující 12 000 Kč ročně, maximálně však 12 000 Kč ročně. (Rubeš, 2013)

Před rokem 2013 vznikala tato možnost, odečíst si od základu daně z příjmu fyzické osoby část spoření, již pokud spoření přesahovalo hranici 6 000 Kč ročně. Maximální hranice odečtu byla shodná a to 12 000 Kč ročně. (Rubeš, 2013)

5.3.5. Předdůchod

Předdůchod je zcela novou výhodou DPS. Tato penze má pomoci k překlenutí případného obtížného období ve věku blízkém důchodovému věku, kdy bývá těžké uplatnit se na trhu práce a je tak zvýšena tendence odejít do předčasného důchodu, který má ale za následek trvalé snížení starobního důchodu. Během čerpání předdůchodu za účastníky platí zdravotní pojištění stát. U důchodového pojištění se doba pobírání předdůchodu považuje za vyloučenou dobu pro účely výpočtu důchodu ze státního důchodového pojištění. (MFČR, 2013).

Podmínky nároku na čerpání předdůchodu

- realizovaná doba spoření byla nejméně 60 kalendářních měsíců před žádostí o předdůchod
- věk účastníka je alespoň o 5 let nižší, než věk pro vznik nároku na starobní důchod z I. Pilíře
- naspořená částka v rámci DPS je alespoň taková, aby měsíční splátka penze činila minimálně 30 % průměrné mzdy a penze byla vyplácena nepřerušovaně alespoň pod dobu 2 let (MFČR, 2013).

6. Životní pojištění

„Historicky nejdůležitějším posláním životního pojištění byla finanční ochrana pozůstalých v případě úmrtí živitele rodiny. Ekonomické důvody byly zdůrazněny skutečností, že rodina tehdy získávala příjmy zpravidla jen od jediného živitele. Dřívější finanční ochranu pozůstalých si ale nemůžeme představit v současných rozměrech. Jednalo se spíše o skromnou podporu, neboť valná část pojistného plnění byla spotřebována na náklady, spojené s pohřbem nebožtíka. Proto bylo životní pojištění nejčastěji prodáváno pod názvem pohřební pojištění. Je na první pohled patrné, že takto vymezený smysl životního pojištění je v dnešním kontextu velmi zjednodušený. Dnes chápeme jeho poslání daleko širěji, což je akcelerováno zejména stále nákladnějším životním stylem současných generací“ (Daňhel a kol., 2006).

„Životní pojištění je chápáno jako jeden z alternativních nástrojů kryjících potřeby lidí ve stáří (zvyšuje se význam životního pojištění jako spořicího nástroje). Životní pojištění tím, že zahrnuje krytí pojistného nebezpečí úmrtí a dožití prostřednictvím sjednání určité velikosti pojistné částky zvolené pojistníkem, vlastně plní vedle vlastního krytí rizik úspornou funkci. Životní pojištění tedy může být chápáno jako spořicí a investiční instrument, neboť životní pojištění vytváří specifickým způsobem úspory. Toto může být podtrženo podporou životního pojištění ze strany státu, obvyklé je uplatňování daňového zvýhodnění pro pojištěné v životním pojištění“ (Ducháčková, 2009)

Životní pojištění je velmi univerzální produkt. Zahrnuje Rizikovou složku, kde je člověk pojištěn na finanční obnos nejen pro případ smrti, ale v nových typech pojistek může být pojištěn i na různé úrazy, nemoci, hospitalizace atd. Druhá složka životního pojištění je složka kapitálová nebo investiční. Ta umožňuje klientovi vkládat peníze a tvořit si finanční rezervu. Zhodnocení je buď fixním procentem (u kapitálových životních pojistek) nebo jsou peníze ukládány do fondů, kde jsou následně zhodnocovány v nástrojích, které jsou určeny vybranou investiční strategií. (investiční životní pojištění). Zde není zhodnocení vložených peněžních prostředků garantované fixním procentem, ale výnos závisí čistě na vývoji definovaných fondů, které si klient zvolí. Spořicí složka u životních pojištění může být do zákonem dané hranice daňově uznatelná. Riziková složka, kromě hlavního pojištění (tzv.:“v případě smrti“), daňově uznatelná není. Stát tak chce motivovat občany k soukromému spoření finančních

prostředků na stáří. Práce uvádí přehled typů životních pojištění. Dále se práce bude věnovat především typu Investičního životního pojištění se spořicí složkou, jelikož dnes se tento typ životního pojištění využívá na spoření nejvíce. (Ducháčková, 2009)

6.1. Historie životního pojištění

Historie pojištění a pojištění osob má velice dlouhou historii. Ačkoliv forma pojištění jak ho známe dnes je jistě velmi odlišná než před několika sty lety, princip zůstává v podstatě stejný. Práce tedy popisuje, stejně jako u státního důchodového pojištění, historii životních pojištění a principu pojištění vůbec.

6.1.1. Historie pojištění ve světě

Historie pojištění je dlouhá již více než 4 000 let. První dochované zmínky pocházejí ze starého Egypta z období kolem roku 2500 př.n.l., kdy kameníci uzavírali dohody o společném krytí nákladů na pohřeb svého člena. (Hradec, 2005)

V antickém Řecku existoval druh sociálního pojištění pro případ vážného poškození zdraví v průběhu války. Tyto zdroje ovšem nejsou průkazně doloženy. Ve starém Římě však prokazatelně působily čtyři formy statutárních institucí, které měli za cíl zabezpečit pohřeb a pozůstalé po svých členech. (Hradec, 2005)

Na konci 10. století vzniklo ve Středomoří a následně i v zemích při Atlantiku námořní pojištění, které mírnilo finanční následky pozůstalých vzniklé riskantní námořní dopravou a mnohými úmrtími hlavních živelů rodin. První pojistná smlouva, pocházející ze 13. dubna 1379, byla podepsána v italské Pise a zahájila tak v Evropě období komerčního námořního pojištění. První pojistná událost, která je historicky doložena, pochází z 9. června 1584. William Gibbonse uzavřel s pojistníkem Richardem Martinem dne 18. června 1583 pojistnou smlouvu na svůj život, která trvala 12 měsíců a pojistná částka činila 382 liber. Z této doby pocházejí také první početní podklady nového způsobu pojištění tzv. tontiny, jimiž se tehdy pojišťovaly důchody. (Hradec, 2005)

Ve druhé polovině 17. století byla v Londýně otevřena kavárna Edwarda Lloyda. Kavárna sloužila jako centrum výměny informací v námořní přepravě. V roce 1720

získali noví majitelé od parlamentu výlučné právo provozovat námořní pojištění. V 17. Století, respektive v roce 1696, byla založena životní pojišťovna Commercial Union, která byla členem uskupení CGNU. Instituce nyní funguje přes 310 let a je nejstarší životní pojišťovnou na světě. (Schelle, 2006)

Revoluce životního pojištění nastala v 18. století, kdy anglický vědec Edmond Hailey zpracoval první úmrtnostní tabulky na základě zkoumání farních zápisů o narozeních a úmrtích obyvatel. V roce 1756 tak vznikly první tabulky premiových sazeb v životním pojištění na základě výzkumu matematika Jamese Dodsona. Z těchto tabulek vyplývalo, že každý může pojistit svůj život na určitý finanční obnos za určitou částku a na určitý počet let. Riziko vyvolané vysokými náklady pojištění staršího klienta bylo vyrovnáváno nižšími náklady u mladého klienta. Dodsonův princip je v životním pojištění využíván dodnes. (Hradec, 2005)

6.1.2. Historie pojišťovnictví v České republice

Počátky životního pojištění na území České republiky jsou historicky doloženy od konce 17. století. V roce 1699 podal Jan Kryštof Bořek návrh na zavedení povinného požárního pojištění budov v Čechách. (Hradec, 2005)

Na počátku 19. století, začaly v ČR působit rakouské pojišťovací úřady se sídlem ve Vídni a Terstu. V tomto století roku 1839 se životní pojištění představilo tuzemské veřejnosti prostřednictvím „Všeobecného nájemného kapitálového a důchodového úřadu“. Od druhé poloviny uvedeného století nastal velký rozvoj zakládání českých pojišťoven. (redakce peníze.cz, 2005, dostupné z <http://www.penize.cz/17469-trocha-historie-aneb-pres-300-let-zivotniho-pojisteni>)

Rok 1827 je možno považovat za mezník, kdy byly skutečně položeny základy českého komerčního pojištění. V tomto roce byl v Praze založen „Císařsko-královský privilegovaný český společný náhradu škody ohněm svedené pojišťující úřad“. Tento ústav je známý pod novým názvem z pozdějšího data jako „První česká vzájemná pojišťovna v Praze“. Životní pojištění začala tato instituce provozovat v roce 1909. Mezi zajímavosti patří fakt, že v roce 1881 zaplatila tato pojišťovna za škodu způsobenou požárem Národního divadla téměř 300 tisíc zlatých. Byla to největší pojistná událost té doby. Obdobný ústav vznikl téměř současně také v Brně. Jednalo se o „Moravskoslezskou vzájemnou pojišťovnu“. (Hradec, 2005)

Pojišťovny se tehdy zakládaly buď městské, rolnické nebo vzájemné. Roku 1869 vznikla „Slavia“, „Vzájemná pojišťovací banka Praha“ a roku 1872 „První česká zajišťovací banka v Praze“, která byla také důležitou institucí v zajišťovnictví. Koncem století si české pojišťovny zajistily takovou finanční stabilitu, že je neohrozily ani značné požáry, které se v této době udály. Útlum českého pojišťovnictví nastal při obou světových válečných konfliktech. Přes tíživost situace se však podařilo uchránit prostředky klientů i během válek. Na našem území působily nejen české pojišťovací úřady, ale také celá řada zahraničních pojišťovacích ústavů. Po druhé světové válce roku 1945 byly pojišťovny znárodněny. K řízení pojišťovnictví byla v té době ustanovena Pojišťovací rada se sídlem v Praze. (Hradec, 2005)

Dne 28. 5. 1991 byl přijat zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví. V letech 1991-1992 začalo na základě tohoto zákona provozovat pojišťovací činnost dalších dvacet ústavů. Tento počet narůstal až do roku 1997, kdy se české pojišťovnictví postupně stabilizovalo. V současnosti působí na pojistném trhu 42 pojišťoven, které mají licenci Ministerstva financí. (Hradec, 2005)

Lze konstatovat, že životní pojištění je po éře vývoje již klasický produkt, jehož základní přednost obvykle spočívá v kombinaci spoření a pojištění. (Kolektiv autorů z české asociace pojišťoven, 2002)

6.2. Typy životních pojištění

Životní pojištění by mělo být konstruováno především tak, aby bylo šito na míru klientovi a vyhovovalo tak jeho potřebám a požadavkům. Vždy je velmi důležitý účel a záměr pojištění. Klient si může vybrat, zda preferuje rizikové pojištění, kdy všechny finance jdou pouze na krytí rizik anebo zvolí pojištění, které má kapitálovou složku. Životní pojištění se rozděluje do několika základních kategorií.

Obrázek 4: Přehled typů pojištění životních

Vlastnosti	Druh životního pojištění				
	Rizikové	Kapitálové	Flexibilní	Investiční	Důchodové
Krytí rizika (smrti)	✓	✓	✓	✓	×
Tvorba kapitálové hodnoty	×	✓	✓	✓	✓
Aktivní ovlivňování výnosu	×	×	×	✓	×
Garantované zhodnocení	×	✓	✓	×	✓
Flexibilita	×	×	✓	✓	×
Daňová uznatelnost	×	✓	✓	✓	✓

Zdroj: Druhy životního pojištění, 2013, Dostupné z:

<http://www.finance.cz/pojisteni/osoby/zivotni-pojisteni/druhy/>

Tabulka na obrázku popisuje rámcově vlastnosti jednotlivých druhů životního pojištění.

6.2.1. Rizikové životní pojištění

Rizikové životní pojištění neobsahuje žádnou spořicí složku a je tak zakládáno pouze pro pokrytí rizika v případě smrti a dalších možných připojištění, které práce popisuje níže. V případě, že smrt nebo pojistná událost, krytá některým z připojištění, během pojištění nenastane, pojištění zaniká (pojistné propadá pojišťovně) a to bez jakékoliv náhrady. Při uzavírání rizikového životního pojištění si lze vybrat mezi pojištěním v případě úmrtí s pevnou pojistnou částkou anebo s klesající pojistnou částkou. První varianta, pojištění s pevnou pojistnou částkou je vhodnější v případě, že klient chce stále stejně vysokou pojistnou částku. Varianta s klesající pojistnou částkou je vhodná například pro toho, kdo chce např. finančně zajistit úvěr i v případě jeho smrti. (Druhy životního pojištění, Dostupné z: <http://www.finance.cz/pojisteni/osoby/zivotni-pojisteni/druhy/>)

Tyto produkty se využívají většinou v případech, pokud klient chce zajistit své blízké nebo sebe v případě úmrtí nebo vážného poškození zdraví.

6.2.2. Kapitálové životní pojištění

Již název tohoto pojištění vypovídá o tom, že pojištění obsahuje kromě rizikové složky, také složku kapitálovou a je tedy životním pojištěním kombinovaným (smíšeným) pro případ smrti nebo dožití. Kapitálové životní pojištění si zájemce zakládá v případě, že chce finančně zajistit svou rodinu v případě jeho smrti, ale také si chce zajistit finanční prostředky do budoucnosti, zejména na svůj důchod. Kapitálové pojištění se vždy sjednává na určitou pojistnou dobu. Na rozdíl od rizikového pojištění je při dožití konce pojistné doby pojištěného vyplacena sjednaná pojistná částka. Ve většině případů si pojištěný může zvolit délku pojištění a pojistnou částku. Mezi hlavní výhody tohoto druhu pojištění můžeme zařadit garantovanou pojistnou částku pro případ smrti nebo dožití, stejně tak jako garantované minimální zhodnocení finančních prostředků. Je zde také možnost rozšířit rozsah pojistné ochrany o různá připojištění a také důležitou součástí je daňová uznatelnost zaplaceného pojistného. Oproti tomu nemožnost libovolné změny nastavení pojištění, stejně tak jako nemožnost aktivního ovlivnění tvorby kapitálové hodnoty zvolením strategie investování, působí jako zásadní nevýhody tohoto pojištění. (Rizikové životní pojištění, Dostupné z: <http://www.finance.cz/pojisteni/osoby/zivotni-pojisteni/rizikove/>)

6.2.3. Univerzální (Flexibilní) životní pojištění

Tento druh pojištění, na rozdíl od klasického životního pojištění, umožňuje zvyšovat nebo snižovat pojistnou částku v průběhu trvání pojistné smlouvy dle aktuální situace klienta. Umožňuje také přerušování placení pojistného na určitou dobu a v případě finanční tísně je možný částečný prodej kapitálové rezervy pojišťovně. Výhodou produktu je jeho určitá průhlednost, kdy pojištěný ví, jak vysoká částka je určena na pokrytí rizika a jaká na tvorbu kapitálové rezervy a to díky tomu, že pojišťovna vede každému klientovi jeho individuální účet. Pojistitel si sám rozhoduje, kam bude kapitál umístěn, garantuje jeho zhodnocení, ale většinou na nízké úrovni.

6.2.4. Investiční životní pojištění

Tento druh pojištění je jedním z nejmodernějších typů životního pojištění. Jeho podstata spočívá v pojištění pro případ smrti a dožití. Rozdíl mezi kapitálovým pojištěním spočívá především v tom, že si klient sám volí pojistnou částku i sumy za různá riziková připojištění. Dále si pojistník volí svoji vlastní investiční strategii, tedy určuje si, do jakých fondů své peníze rozdělí a tím může výrazně ovlivnit kapitalizační vývoj svého pojištění. Mezi další výhody patří možnost mimořádného vkladu po celou dobu trvání pojištění, což má vliv na celkovou výši prostředků. V případě dožití konce pojistné doby je vyplácen důchod nebo aktuální hodnota investic. Při smrti pojištěného v době trvání pojištění je vyplacena buď pojistná částka, nebo hodnota investic, je-li vyšší než pojistná částka. Pojištění je sjednáváno na dobu určitou do určitého věku pojištěného. (Hradec, 2005)

Mezi hlavní výhody patří možnost rozhodnutí se, jaká výše pojistného poputuje na investování a jaká bude pokrývat rizika (smrt, úraz atp.). Pojištění je variabilní a tudíž lze výši částky na investování měnit, stejně tak jako je možné kdykoliv v průběhu vložit jednorázové pojistné. Možnost odčerpání naspořených prostředků kdykoliv v průběhu pojištění je další možností v případě finanční tísně a to i celkové ukončení pojištění. Pojišťovny však pojištěnému neručí za výnos, který tedy může být ve výsledku i negativní, stejně tak jako není garantována pojistná částka při dožití. Pojišťovna sice klientovi představí předpokládaný výnos ke konci pojistné doby, ale nezaručí mu ho. Toto je možné považovat za největší nevýhodu tohoto produktu. Shrňme-li výše uvedené, dojdeme k závěru, že investiční životní pojištění je vhodné zejména pro ty, kteří chtějí zabezpečit své blízké v případě smrti, akceptují vyšší míru rizika podle zvolené investiční strategie a chtějí dlouhodobě a pravidelně zhodnocovat finanční prostředky. Investiční životní pojištění je možno považovat za jedno z neúspěšnějších pojištění současnosti na evropském území. (Hradec, 2005)

6.2.5. Důchodové životní pojištění

Základním cílem tohoto pojištění, které je v nabídce některých komerčních pojišťoven, je zvýšení životního standardu v seniorském věku. Dosáhne-li pojištěný

předem stanovené věkové hranice, bude mu pojistitelem vyplacena naspořená částka. Délka pojištění a výše naspořené částky záleží na klientovi, přičemž konec pojištění bývá zpravidla stanoven dosažením 50-70 let věku. Záleží pak na pojištěném, zda bude chtít částku vyplácet jednorázově, či formou pravidelného důchodu a to buď ve zvolených periodách, nebo po stanovený počet let. Výhodou je možnost sjednání doplňkových připojištění (např. úrazové pojištění pro případ smrti následkem úrazu, trvalé následky atp.). Ochranu nastřádaných peněz zaručuje protiinflační program, který zvyšuje výši pojistného i pojistné částky o míru inflace a tak uložené finanční prostředky neztrácejí na hodnotě.

6.3. Riziková složka životního pojištění

Neustálý rozvoj a inovace posledních let se odráží také v odvětví úrazového pojištění. Od počátku již prošlo velkými změnami a velkou výhodou pro zájemce je, že si může zvolit ve své pojistné smlouvě jakékoliv druhy úrazového připojištění, které dnes jednotlivé pojišťovny nabízejí. Může si také zvolit pojistnou částku zvlášť pro každé zvolené připojištění. Úrazové pojištění lze považovat za součást životního pojištění, protože se dnes zpravidla zřizuje dohromady v jedné pojistné smlouvě se spořicí složkou. V tom případě se jedná o pojištění smíšené. Riziková složka životního pojištění svými vlastnostmi spadá do složky neživotního pojištění osob (pojištění úrazová). Jedná se o riziková připojištění, u kterých se nevytváří žádná spořicí složka a ukončením pojistné smlouvy zaniká většinou bez náhrady. (Zuzaňák, 2011)

Hlavním cílem rizikové složky životního pojištění je krytí rizik ztráty příjmu v případě úrazu, nemoci atp..

6.3.1. Nejčastější typy připojištění

Práce zde pro komplexnost představy využití produktu jmenuje nejčastější typy připojištění, které nabízí ve svých nejnovějších programech životní pojišťovny.

- **Smrt úrazem**- Pojištěná osoba si může zvolit pojistnou částku, která bude v případě její smrti vyplacena oprávněným osobám, které jsou uvedeny v pojistné

smlouvě. Kde osoby uvedeny nejsou, vyplácí se částka osobám stanovených v pořadí podle občanského zákoníku.

- **Trvalé následky úrazu** - Zanechá-li doložený úraz trvalé následky, je vyplacena příslušná část ze sjednané pojistné částky. Největší vliv na výslednou vyplacenou částku má posouzení lékaře, který hodnotí každý individuální případ. Nehodnotí se stav bezprostředně po úrazu, ale většinou po roce. U nějakých pojišťoven až po dvou nebo třech letech. (Hradec, 2005)
- **Denní odškodné při úrazu** - Zde je rozhodující počet dnů, který je nutný k pórazové léčbě. Ve většině případů se jedná o počet dnů, kdy je pojištěný v pracovní neschopnosti. Pojistitel si stanoví počet dnů, který je maximální délkou léčby. Pokud se tedy pojištěný léčí delší dobu, je mu vyplaceno pouze za maximální limit léčení.
- **Tělesné poškození při úrazu** - U tělesného poškození je důležité procento poškození, které uzná lékař a které jsou zároveň definovány pojistnými podmínkami dané smlouvy životního pojištění. Pojišťovny vyplácí plnění ve výši procentuálního podílu ze sjednané pojistné částky pro případ daného tělesného poškození stanoveného podle oceňovacích tabulek pro příslušné tělesné poškození platné v době vzniku úrazu. (Zuzaňák, 2011)
- **Pobyt v nemocnici v důsledku úrazu** - Zde vyplatí pojistitel pojistné plnění za každý den pobytu v nemocnici v důsledku úrazu a to ve výši součinu sjednané denní dávky a počtu dní strávených v nemocnici počínaje n-tým dnem pobytu v nemocnici, tento den je stanoven dle podmínek pojišťovny.
- **Pojištění pro případ invalidity následkem úrazu** - Pojištění pro případ invalidity následkem úrazu je pojištěním pro případ vzniku invalidity, jenž nastane následkem úrazu. Podmínkou plnění je přiznání plného invalidního důchodu pojištěnému od příslušné správy sociálního zabezpečení. Toto plnění může být ve formě jednorázového plnění nebo má formu pravidelného invalidního důchodu, který je vyplácen po celou dobu trvání přiznání plné invalidity. Cílem je nahradit rozdíl mezi původním příjmem pojištěného a státním invalidním důchodem.
- **Pojištění invalidity následkem nemoci** - Hlavním cílem je nahradit rozdíl mezi původním příjmem pojištěného a státním invalidním důchodem, dojde-li u

pojištěného následkem nemoci k přiznání invalidního důchodu.. Podmínkou plnění je tedy přiznání plného invalidního či částečného důchodu od příslušné správy sociálního zabezpečení. Plnění může být ve formě jednorázového plnění nebo formou pravidelné renty. Tento důchod je vyplácen po dobu uznání invalidity.

- **Pojištění pro případ závažných onemocnění** - Účelem tohoto připojištění je finanční zabezpečení pro případ, kdy pojištění prokazatelně onemocní některou, v pojistné smlouvě stanovenou, chorobou s níž jsou většinou spojeny nemalé výdaje (léčení, rehabilitace, apod.). Patří sem zejména takové onemocnění jako infarkt, rakovina, transplantace životně důležitých orgánů, hluchota, slepota aj. Pojistné plnění je zde ve většině případů vypláceno jednorázově.
- **Pojištění lékařských zákroků** - Na základě pojistné smlouvy se pojištěnému vyplatí příslušná náhrada, podrobí-li se lékařskému zákroku a to ve výši podle jeho závažnosti určené v pojistné smlouvě. Často se jedná o chirurgické zákroky, náhrady kloubů nebo i transplantace orgánů.
- **Pojištění pracovní neschopnosti následkem úrazu nebo nemoci** - Jedná se o pojištění, kde pojistnou událostí je vznik pracovní neschopnosti trvající minimálně pojišťovnou určenou dobu. Pojišťovna začne vyplácet denní odškodné v případě pracovní neschopnosti následkem úrazu nebo i nemoci po uplynutí tzv. „odkladné doby“, jejíž délka je sjednána v pojistné smlouvě. Pojistná částka v případě pracovní neschopnosti nesmí přesáhnout určitý pevně stanovený podíl čistého příjmu pojištěného. (Zuzaňák, 2011)

6.4. Investiční složka

Investiční životní pojištění umožňuje investovat do investičních fondů. Často jsou na výběr definované strategie, které jsou již složeny z poměru investice do jednotlivých fondů.(Schelle, 2006)

Nejčastější investiční strategie definované pojišťovnou:

- **Progresivní**- investuje více do akcií

- **Vyvážená**- zastoupeny více i méně rizikové instrumenty
- **Stabilní**- investuje hlavně do dluhopisů
- **Garantovaná**- garantuje předem stanovené zhodnocení

Investování prostřednictvím investičních fondů může být dalším vhodným finančním nástrojem, jak si zajistit dostatek finančních prostředků na stáří. Jde o způsob kolektivního investování. Vlastníkem investičního fondu je právnická osoba. Zpravidla se jedná o akciovou společnost. Činnost fondu podléhá české legislativě stejně jako u podílových fondů, a souhlas k jeho založení a dozor nad jeho činností řídí ČNB. Fond získává finanční prostředky na své investování emitováním akcií, které potom nakupují drobní investoři. Investor se stává akcionářem s náležejícími právy a povinnostmi.

Fond se svěřenými finančními prostředky hospodaří a investuje je na finančních trzích na nákup finančních nástrojů (akcie jiných společností, různé formy dluhopisů, bankovní poukázky, podílové listy dluhopisových fondů atd.). Cílem je maximální diverzifikace portfolia fondu a maximální možný dosažitelný zisk za cenu přiměřeného rizika. Po odečtení nákladů, které stanovuje pojišťovna v pojistné smlouvě je výnos dané strategie nebo určených fondů připsán klientovi. (Ducháčková, 2009)

6.5. Daňová odečitatelnost

Dle zákona o dani z příjmů, lze ročně snížit daňový základ fyzických osob až do výše 12 000 Kč na platbách za soukromé životní pojištění (pojištění pro případ dožití, pojištění pro případ smrti nebo dožití, univerzální životní pojištění, investiční životní pojištění a na důchodová pojištění). (Kolektiv autorů z české asociace pojišťoven, 2002)

6.5.1. Změny daňové odečitatelnosti od 1.1.2015

Platby na životní pojištění si dnes můžete ze základu daně z příjmů odečítat v případě, že pojistné plnění bude podle smlouvy vyplaceno nejdříve ve vašich šedesáti letech a zároveň nejdříve po pěti letech od uzavření smlouvy. Je-li životní pojistka sjednaná „na dožití“, tedy tak, že vám peníze budou vyplaceny, až dosáhnete určitého věku, musíte ještě splňovat podmínku minimální pojistné částky při dožití – u smluv s

pojistnou dobou od pěti do patnácti let dosahuje čtyřiceti tisíc korun, u smluv s pojistnou dobou šestnáct a víc let sedmdesáti tisíc korun. Toto pravidlo platí u takzvaného kapitálového životního pojištění. (Peníze.cz, dostupné z <http://www.penize.cz/investicni-zivotni-pojisteni/291617-investicni-zivotni-pojisteni-pravidla-pro-danove-ulevy-od-roku-2015-zprisnuji>)

Od roku 2015 k tomu jedna zásadní podmínka přibude: kdo bude chtít využívat daňové úlevy, nebude moct peníze z pojistky průběžně vybírat, dostane se k nim nejdříve v šedesáti letech. U životních pojistek, kde se uplatňují průběžné výběry, pojištěný člověk nebude moct uplatnit daňový odpočet a příspěvek zaměstnavatele se bude danit stejně jako mzda.

„Změna v oblasti podpory soukromého životního pojištění je činěna v kontextu snahy navrátit tomuto daňovému benefitu původní charakter, tedy podporovat spoření na stáří,“ vysvětluje mluvčí Ministerstva financí Radek Ležatka. (Peníze.cz, dostupné z <http://www.penize.cz/investicni-zivotni-pojisteni/291617-investicni-zivotni-pojisteni-pravidla-pro-danove-ulevy-od-roku-2015-zprisnuji>)

7. Analytická část práce

Analytická práce byla realizována hlavně pomocí dotazníkového šetření, které bylo prováděno zejména pomocí sociálních sítí, kde byl sdílen odkaz pro vyplnění. Dále také pomocí vytisknutých a rozdaných dotazníků, které byly po jejich shromáždění zadány do elektronické podoby. Šetření bylo uzavřeno při 143 dokončených a vyplněných dotaznících. Celkem 90 respondentů využilo elektronickou podobu vyplňování a 50 respondentů dotazník vyplnilo fyzicky v papírové podobě. K zadání dotazníku v elektronické podobě byl využit server www.survio.cz, který umožnil zápis a zpracování odpovědí. V dotazníku byly použity hlavně uzavřené otázky s předdefinovanými odpovědi, jak je popsáno v metodice práce. Statistika úspěšnosti je uvedena zde.

Tabulka 8: *Statistika respondentů*

počet návštěv	198
počet dokončených dotazníků	143
počet nedokončených dotazníků	4
počet pouze zobrazených dotazníků	52
celková úspěšnost	72,20%

Zdroj: vlastní zpracování (data ze www.survio.cz)

Úspěšnost vyplnění dotazníku je, jak je vidět v tabulce, velmi dobrá. 72,2 % respondentů, kteří dotazník otevřeli, dotazník i celý dokončili. Těch, kteří si dotazník jenom otevřeli, bylo 52 a ti co začali dotazník vyplňovat, ale nedokončili ho, jsou pouze čtyři.

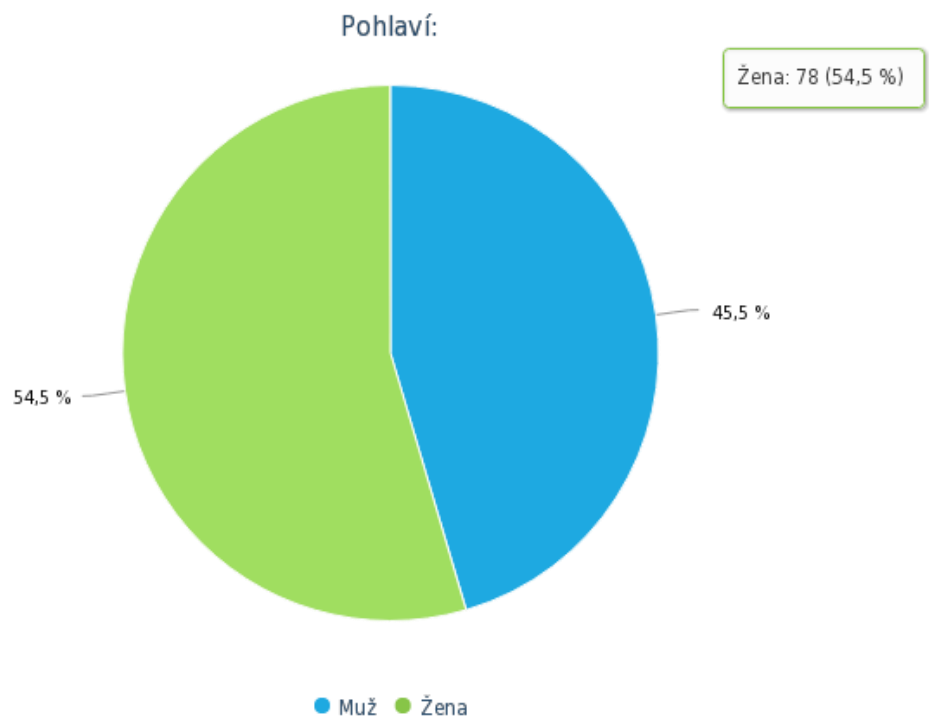
7.1. Otázky pro základní identifikaci respondenta

Identifikační otázky slouží k základnímu zařazení respondenta podle pohlaví, nejvyššího dosaženého vzdělání a aktuální pracovní či jiné uvedené hlavní činnosti.

7.1.1. Pohlaví

Ideální rozdělení by bylo, aby půlka všech respondentů byly ženy a polovina muži. Nicméně u problematiky spoření na důchod není nijak velký rozdíl v chování a přístupu žen a mužů. Z praxe je to spíše věc subjektivního názoru na konkrétní spořicí programy.

Graf 2: Pohlaví respondentů

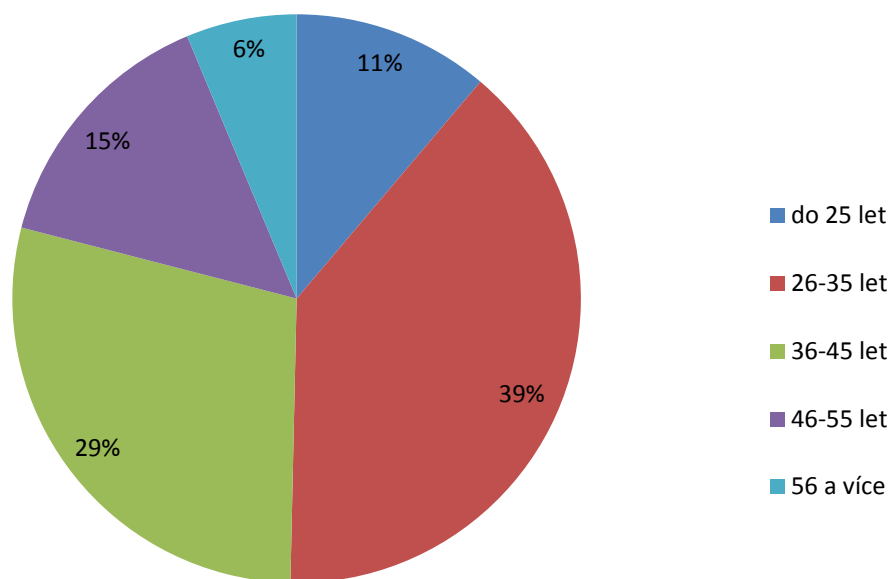
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.surveio.cz

Práci se podařilo dosáhnout celkem rovnoměrného rozdělení respondentů ženského a mužského pohlaví. Žen se zúčastnilo 78 (54,5%) a mužů 65 (45,5%).

7.1.2. Věk respondentů

Graf pohlaví tázaných respondentů byl zhotoven pomocí vlastního zpracování na základě vypsání odpovědí. Otázka byla v dotazníkovém šetření tedy konstruována jako polouzavřená, aby se následně mohly zkonstruovat kategorie, které budou nejlepší.

Graf 3: Věk respondentů

Zdroj: vlastní zpracování dle podkladů získané pomocí dotazníkového šetření realizované pomocí www.surveio.cz

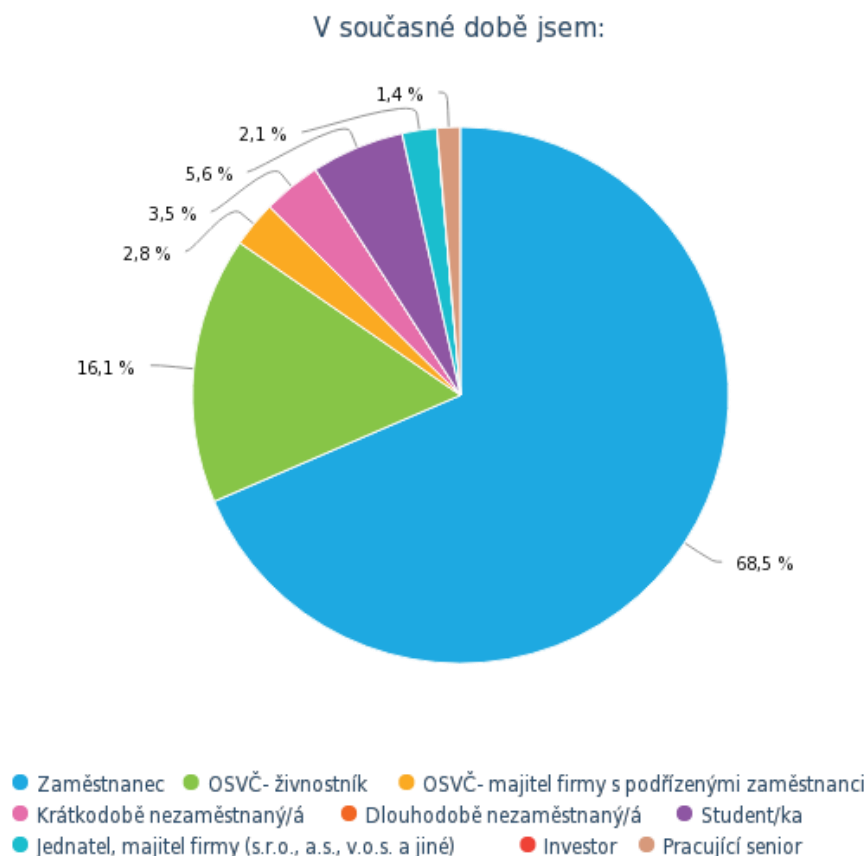
Rozložení respondentů dle věku proběhlo úspěšně. Tři nejpočetněji obsazené kategorie jsou také kategorie, které svojí penzi z hlediska zavedení daňově odečitatelných programů řeší nejvíce. Do 25 let lidé totiž často studují a tak nemají většinou příjem na to, aby si dávali peníze stranou. Naopak v 56 letech a více by měl mít již respondent nějakým způsobem tyto standartní spořicí programy nastaveny. Výjimkou mohou být lidé, kteří se zabezpečují pouze jiným způsobem, např. investičními fondy nebo spoléhají na prodej firmy, či nemovitosti.

7.1.3. Rozdělení pracovních i jiných hlavních činností respondentů

Dotazník byl konstruován tak, aby nabídl pokud možno každému respondentovi možnost, kam se může zařadit. Zvolené kategorie pokrývají všechny případy ekonomicky aktivních lidí i nezaměstnaných. V případové studii jsou pak uvedeny

modelové případy, které se zaměřují na typického občana. Tím je myšleno zástupce nejčetnějších skupin jak z hlediska věku, tak z hlediska pracovního zařazení.

Graf 4: *Hlavní činnosti respondentů*

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.survio.cz

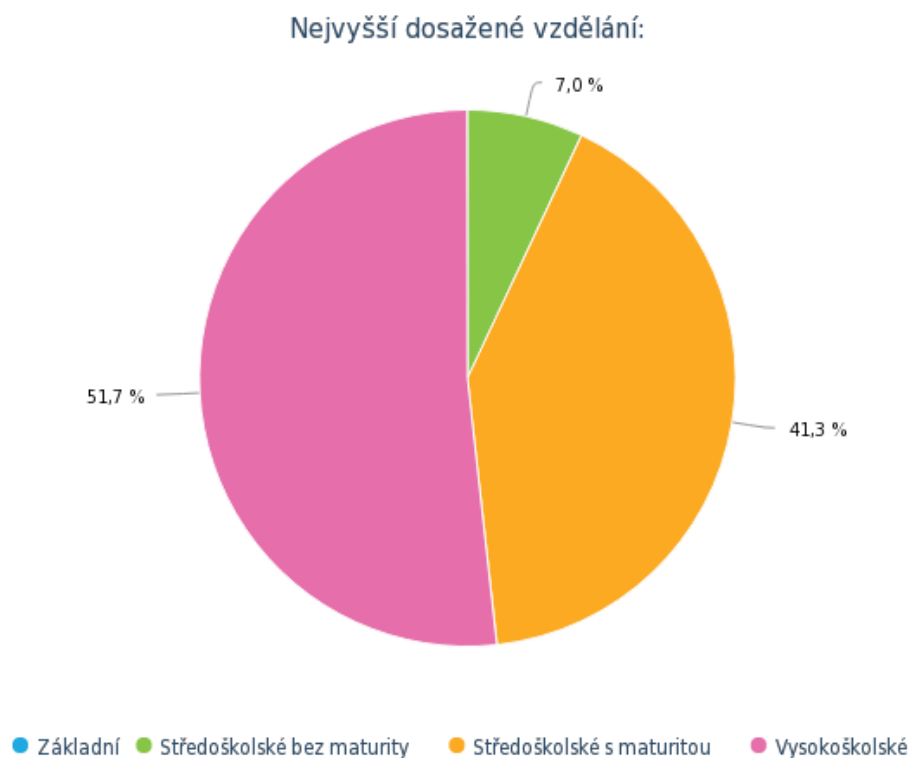
Zdaleka nejpočetnější skupinou respondentů jsou zaměstnanci (68,5%), kteří tak tvoří typický vzorek. Dále pak početně významná skupina respondentů jsou OSVČ-živnostníci, kteří mají zastoupení 16,1%. Ostatní skupiny jsou méně významné. Všechny zbylé skupiny činností respondentů (6 skupin) jsou reprezentovány 15,4%. Rozdělení vzorku respondentů hodnotí práce jako povedené a četností odpovídající realitě. Nejvíce je tedy mezi ekonomicky aktivními lidmi, na které byl hlavně výzkum zaměřen, zaměstnanců a živnostníků. Ti jsou zároveň typickými uživateli programů určených k spojení na seniorský věk, jelikož mají pravidelný příjem. To znamená, že si

většinou pravidelně mohou odkládat určité množství peněz, ale zpravidla nemají tolik peněz, aby již pravidelně strádat nemuseli.

7.1.4. Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Nejvyšší dosažené vzdělání může dle předpokladů ovlivnit budoucí vykonávané povolání respondenta. Předpoklad je, že čím vyšší stupeň vzdělání člověk má, tím více by se měl uplatnit na trhu práce a tím by měl mít i vyšší finanční ohodnocení. Toto však nemusí platit u lidí, kteří se živí řemeslem či podnikáním.

Graf 5: *Nevyšší dosažené vzdělání*

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.surveio.cz

Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů je zobrazen v tzv. „koláčovém grafu“ uvedeném výše. Z grafu je patrné, že nikdo z respondentů nemá pouze základní vzdělání. Nejvíce je vysokoškolsky vzdělaných (51,7 %) a druhou nejčetnější skupinou jsou středoškolsky vzdělaní respondenti, kteří mají maturitu (41,7%). Nejméně zastoupená skupina jsou středoškolsky vzdělaní bez maturity (7 %).

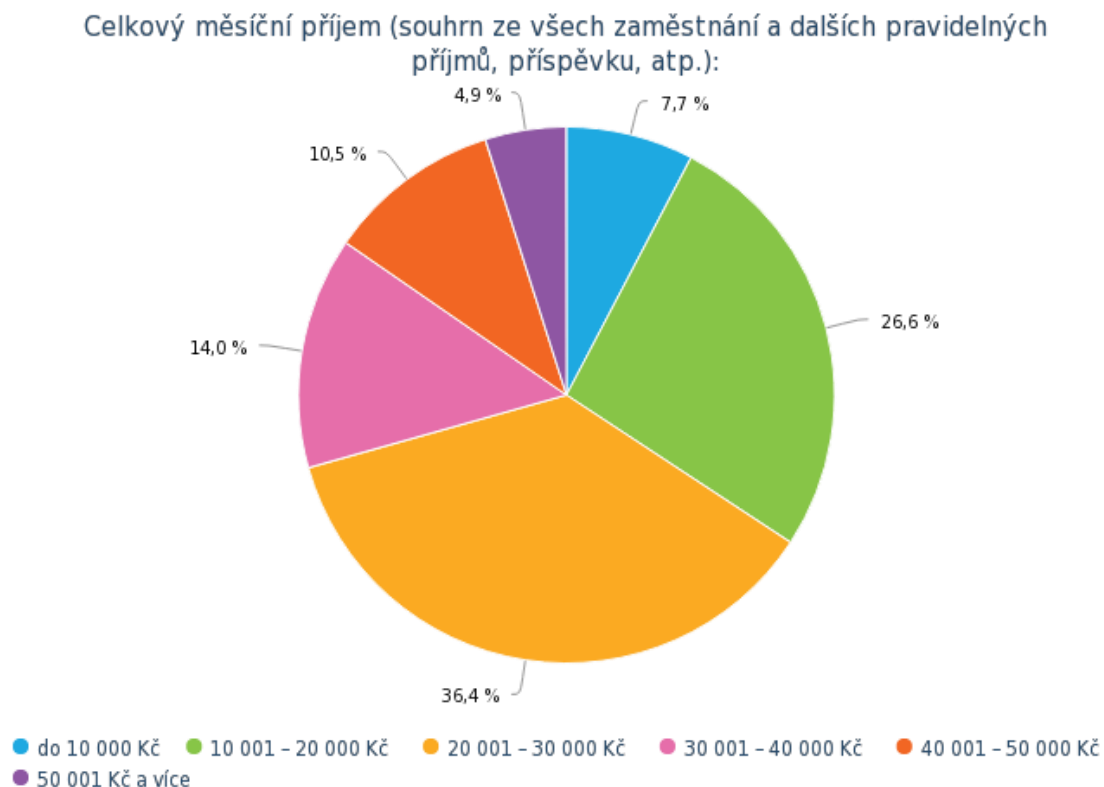
7.2. Otázky týkající se finančního zařazení respondenta

Práce zde zkoumá, kolik je přibližně souhrnný měsíční příjem respondentů a také kolik peněz si představují, že jim bude stačit v seniorském věku pro to, aby měli dále očekávaný životní standart.

7.2.1. Celkový součet měsíčních příjmů jednotlivých respondentů

Tento ukazatel určuje, jaká je výše příjmů respondentů v současné době. Tento údaj do jisté míry stanovuje finanční standart respondentů. Ten může být samozřejmě ovlivněn (zvýšen) vyššími náklady např. v souvislosti s pořízováním bydlení pomocí úvěru, náklady spojené z výchovou dětí, či výdaji spojenými z dopravou do zaměstnání. Jelikož příjem je pro mnoho lidí velmi citlivá věc, šetření rozděluje výši příjmu do rámcových kategorií.

Graf 6: Celkový měsíční příjem respondentů

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.surveio.cz

Graf ukazuje, že nejvíce respondentů má celkový čistý příjem v kategorii 20 001 – 30 000,- Kč a to celkem 36,4% respondentů. Druhou nejvíce zastoupenou kategorií je příjem 30 001 – 40 000,- Kč z 26,6%. Dále počet zastoupení kategorií vyšších výdělků celkem lineárně klesá. Malé je také procentuální zastoupení respondentů, kteří vydělávají méně jak 10 000,- Kč a to 7,7 %. Tuto kategorii zastupují hlavně studenti (5,6 % respondentů) a krátkodobě nezaměstnaní (3,5%). Do jaké míry souvisí, dle dotazníkového šetření, stupeň dosaženého vzdělání s aktuálními příjmy respondentů je popsáno v následujících tabulkách a grafu.

Tabulka 9: Korelace mezi dosaženým vzděláním a celkovým měsíčním příjmem (v Kč) respondentů v jednotkách

dosažené vzdělání	počet respondentů	do 10 000 Kč	10 001 – 20 000	20 001 – 30 000	30 001 – 40 000	40 001 – 50 000	50 001 Kč a více
základní	0	0	0	0	0	0	0
Středoškolské bez maturity	10	1	6	2	1	0	0
Středoškolské s maturitou	59	5	17	22	8	5	2
Vysokoškolské	74	5	15	28	11	10	5

Zdroj: vlastní zpracování založené na výstupech dotazníkového šetření realizovaného pomocí www.surveo.cz

Zde je patrné, že žádný z respondentů nedosáhl pouze základního vzdělání, proto již v následující tabulce nebude tento stupeň maximálního dosaženého vzdělání uveden. Maximálního stupně vzdělání „středoškolské bez maturity“ dosáhl pouze 10 z celkových 144 respondentů. Nejpočetnější kategorie vzdělání respondentů jsou dosažené vysokoškolské vzdělání a také středoškolské s maturitou. Jak jsou na tom s příjmy je vidět níže v procentuálním a grafickém vyjádření.

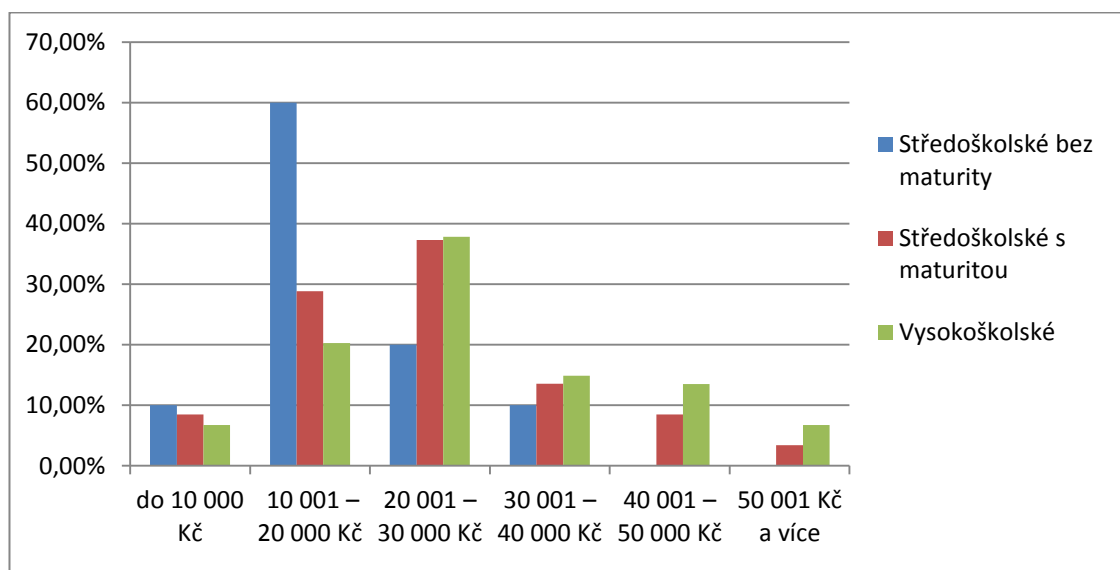
Tabulka 10: Korelace mezi dosaženým vzděláním a celkovým měsíčním příjmem (v Kč) respondentů v procentech

dosažené vzdělání	počet respondentů	do 10 000	10 001 – 20 000	20 001 – 30 000	30 001 – 40 000	40 001 – 50 000	50 001 Kč a více
Středoškolské bez maturity	10	10,00%	60,00%	20,00%	10,00%	0,00%	0,00%
Středoškolské s maturitou	59	8,47%	28,81%	37,29%	13,56%	8,47%	3,39%
Vysokoškolské	74	6,76%	20,27%	37,84%	14,86%	13,51%	6,76%

Zdroj: vlastní zpracování založené na výstupech dotazníkového šetření realizovaného pomocí www.surveio.cz

Zde je patrné že respondenti z menším stupněm dosaženého vzdělání vydělávají v průměru méně. Největší rozdíl je v kategorii „středoškolské bez maturity“ a dvou ostatních stupních vzdělání. Je patrné, že středoškoláci bez maturity vydělávají nejvíce v rozmezí 10 001- 20 000,- Kč měsíčně, Naproti tomu nikdo z tázaných nevydělával víc peněz než 40 000,-. Naproti tomu ostatní dvě kategorie mají nejčastěji příjem 20 001 až 30 000,- Kč. Obě kategorie mají z řad respondentů také zástupce, kteří vydělávají v rozmezí 40 001- 50 000,- Kč i více. Avšak těch, kteří vydělávají přes 50 000,- Kč je v kategorii s dosaženým vysokoškolským vzděláním skoro dvojnásobné množství.

Graf 7: Korelace mezi dosaženým vzděláním a celkovým měsíčním příjmem respondentů

Zdroj: vlastní zpracování založené na výstupech dotazníkového šetření realizovaného pomocí www.surveio.cz

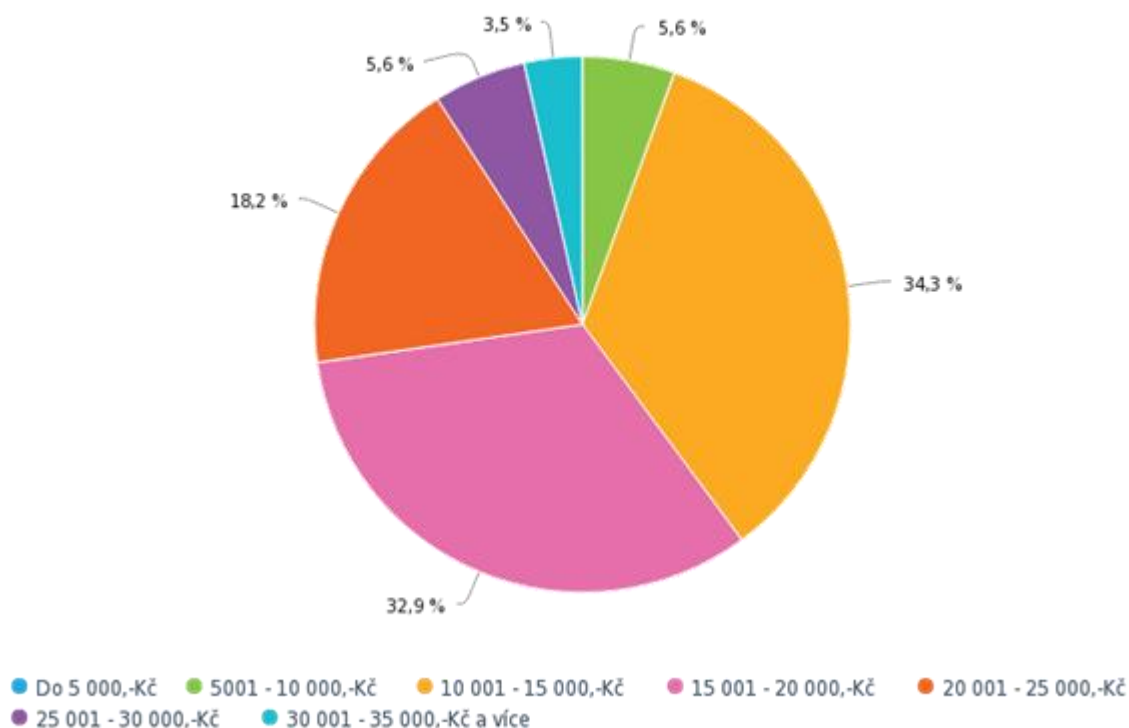
V grafu je hezky vidět, že respondenti bez maturity dosahují menších výdělků. Z hlediska zaměstnavatele jsou tyto pracovníci málo kvalifikovaní a tak jsou nejčastěji ohodnoceni od 10 001- 20 001,- Kč měsíčně. Vysokoškolsky vzdělaní jsou na tom lépe než ti s maturitou. Jsou méně četnými v nízkopříjmových kategoriích, avšak ve vysoko příjmových kategoriích jsou zastoupeni naopak častěji. Je si však třeba uvědomit, že lidé pouze z maturitou mohou naplno vydělávat již o několik let dříve než lidé, kteří dále studují.

7.2.2. Předpokládaná renta pro zachování životní úrovně v seniorském věku

Každý má většinou nějakou představu svého stáří. Někdo si stáří představuje jako dožití v klidu svého domova a s rodinou. Někdo počítá s tím, že bude třeba cestovat a věnovat se svým koníčkům. Ovšem všechny varianty vizí stáří obnáší nějaký potřebný měsíční příjem, který zajistí danou životní úroveň. Tento graf ukazuje kolik peněz, podle předpokladů, budou měsíčně respondenti potřebovat utratit, aby byla zajištěna životní úroveň, kterou si představují.

Graf 8: Předpokládaná renta pro zachování životní úrovně v seniorském věku

Kolik peněz (V nynější kupní síle české koruny) budete potřebovat průměrně měsíčně utratit, až budete seniorem/kou, abyste měl/a zajištěnou životní úroveň, kterou si představujete?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.surveio.cz

Dle šetření si nikdo z tázaných si nemyslí, že mu jako příjem ve stáří bude stačit méně jak 5 000,-Kč měsíčně. Nejvíce respondentů si myslí, že budou pro zajištění své životní úrovně potřebovat příjem v rozmezí 10 001 – 15 000,-Kč (34,3%). Druhá, hodně podobně zastoupená skupina (32,9%) je přesvědčená o tom, že ve stáří, až nebude pracovat, bude jí stačit měsíční příjem v rozmezí 15 001 – 20 000,-Kč. Další významnou kategorii tvoří respondenti s představou svého příjmu od 20 001 do 25 000,-Kč (18,2). Ostatní kategorie jsou v mnohem menším zastoupení. Celkem 5,6% tázaných si myslí, že jim bude stačit pouze 5 001 – 10 000,-Kč. Stejně procento bude potřebovat 25 001 – 30 000,-Kč a 3,5% si myslí, že budou potřebovat 30 001 – 35 000 a více. Následující tabulka má potvrdit nebo vyvrátit předpoklad že lidé, kteří v ekonomicky aktivním věku více vydělávají, očekávají víc peněz i v době kdy již nebudou pracovat.

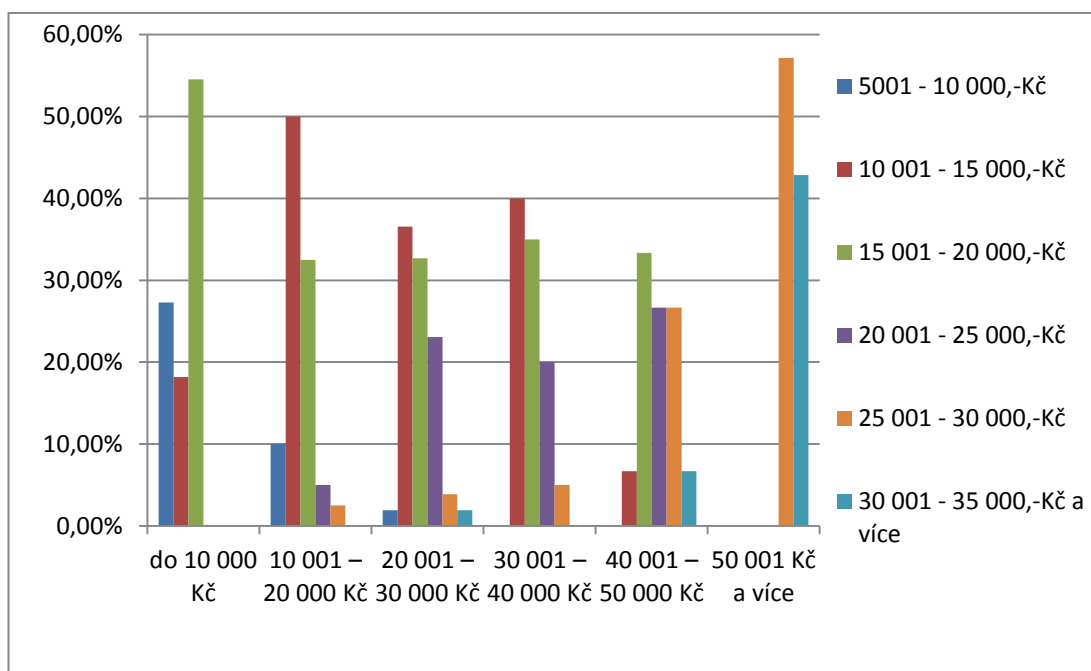
Tabulka 11: Korelace mezi aktuálním výdělkem respondentů a jejich předpokládaným potřebným příjmem v seniorském věku (kategorie jsou uvedeny v Kč)

Aktuální příjem	Předpokládaná renta pro zachování životní úrovně v seniorském věku					
	5001 – 10 000	10 001 – 15 000	15 001 – 20 000	20 001 – 25 000	25 001 – 30 000	30 001 – 35 000 a více
do 10 000	27,27%	18,18%	54,55%	0,00%	0,00%	0,00%
10 001 – 20 000	10,00%	50,00%	32,50%	5,00%	2,50%	0,00%
20 001 – 30 000	1,92%	36,54%	32,69%	23,08%	3,85%	1,92%
30 001 – 40 000	0,00%	40,00%	35,00%	20,00%	5,00%	0,00%
40 001 – 50 000	0,00%	6,67%	33,33%	26,67%	26,67%	6,67%
50 001 a více	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	57,14%	42,86%

Zdroj: vlastní zpracování založené na výstupech dotazníkového šetření realizovaného pomocí www.surveo.cz

V tabulce je vidět to, že respondenti, kteří více vydělávají, opravdu očekávají i větší příjem v seniorském věku. Minimální rozdíl je překvapivě mezi kategoriemi vydělávajících mezi 20 001 – 30 000 Kč a 30 001 – 40 000 Kč. U ostatních kategorií je velice dobře patrná progresse očekávaných příjmů ve stáří, související s výší současných příjmů. Pro ještě lepší představu jsou výsledky šetření zobrazeny v grafu níže.

Graf 9: Korelace mezi aktuálním výdělkem respondentů a jejich předpokládaným potřebným příjmem v seniorském věku

Zdroj: vlastní zpracování založené na výstupech dotazníkového šetření realizovaného pomocí www.surveio.cz

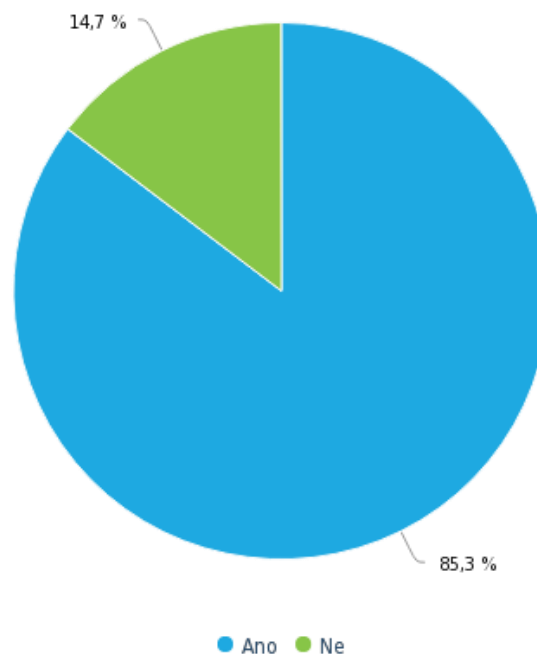
Vodorovná osa zde představuje výši aktuálních příjmů respondentů. V pravé části jsou pak popisky vyobrazených sloupců, které znázorňují procentuální četnost kategorií předpokládaných příjmů v seniorském věku.

7.2.3. Poměr respondentů, kteří si spoří na stáří, či nikoliv

V dnešní době by si měl nejspíš každý ekonomicky aktivní člověk tvořit finanční rezervu na dobu, až nebude pracovat. Důvodů proč si nespořit peníze moc není. Jeden z nich může být ten, že na spoření již peníze nezbývají. To pak lze řešit pouze změnou priorit, větší hospodárností, nebo navýšením příjmů. Dalším důvodem může být alternativní životní styl a odmítání tvorby rezerv z principu.

Graf 10: Poměr respondentů, kteří si spoří na stáří, či nikoliv

Spoříte si nějakým způsobem na dobu, až nebudete pracovat?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.surveio.cz

Graf jasně ukazuje, že většina tázaných si tvoří rezervu na dobu, až nebude pracovat. Jelikož ve vzorku respondentů jsou zastoupení i studenti a krátkodobě nezaměstnaní, kteří nemusí mít finanční prostředky na tvorbu rezervy, je patrné, že drtivá většina ekonomicky aktivních lidí se na důchod nějakým způsobem finančně zabezpečují.

7.3. Druhý pilíř důchodového zabezpečení

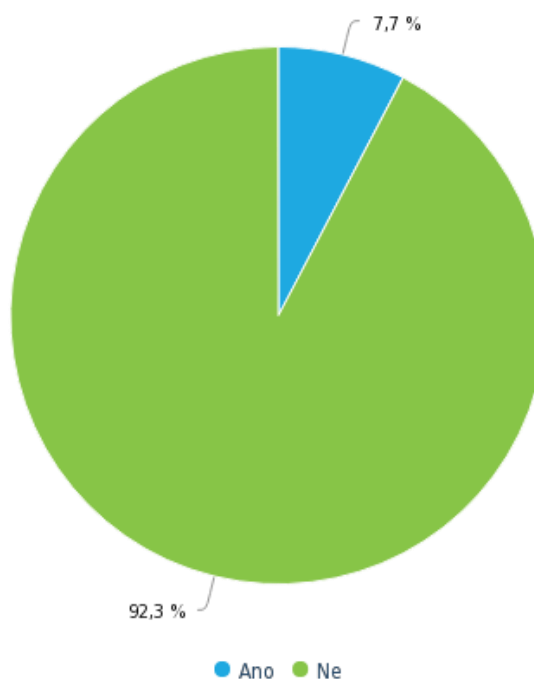
Následující otázky se týkají hodně diskutovaného druhého pilíře důchodového zabezpečení, který stát zavedl od začátku roku 2013 a za necelé dva roky rozhodl o jeho ukončení. Otázky se budou týkat četnosti vstupů respondentů do tohoto pilíře a informovanosti tázaných o jeho ukončení.

7.3.1. Četnost vstupů respondentů do druhého pilíře důchodového systému

Druhý pilíř byl zaveden po vzoru několika evropských zemích. A jako ve většině zemí kde byl zaveden, byl i u nás již ukončen. O formě jeho ukončení se ještě diskutuje. Nicméně návrh jakým způsobem získají zpět své peníze ti, kdo do pilíře vstoupili, již existuje a je uveden v teoretické části práce.

Graf 11: Četnost vstupů respondentů do druhého pilíře důchodového systému

Vstoupil/a jste do druhého pilíře důchodového zabezpečení?

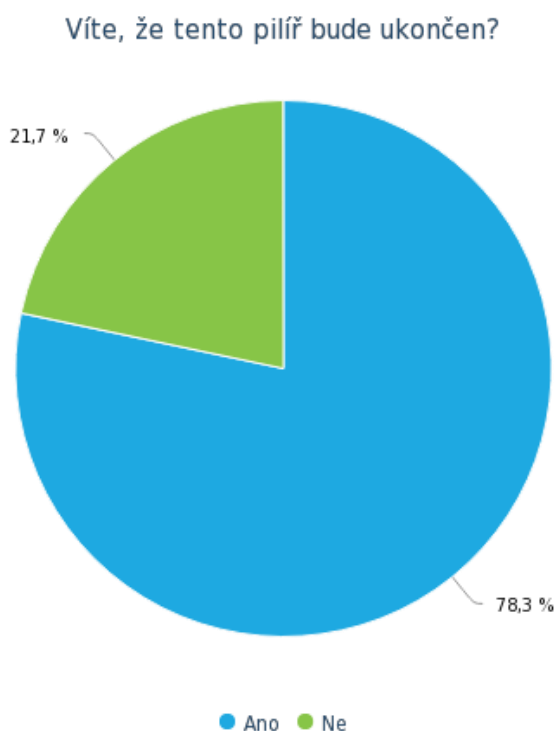
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.survio.cz

Na grafu je jasně vidět, že většina lidí do druhého pilíře nevstoupila. Vstoupilo do něj pouze 7,7% respondentů.

7.3.2. Ukončení druhého pilíře důchodového zabezpečení

O ukončení druhého pilíře se jednalo již koncem roku 2014. Na začátku roku 2015 (viz teoretická část práce) bylo vyjádřeno oficiální stanovisko státu. Kolik z lidí, kteří se účastnili dotazníkového šetření, ví o ukončení je popsáno v grafu níže.

Graf 12: Ukončení druhého pilíře důchodového zabezpečení

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.survio.cz

Z grafu vyplývá, že neví o ukončení druhého pilíře více lidí, než počet lidí, kteří do něj vstoupili. To naznačuje nezájem lidí o tuto variantu spoření na důchod.

7.4. Využití a informovanost respondentů ohledně programů penzijního připojištění a životního pojištění

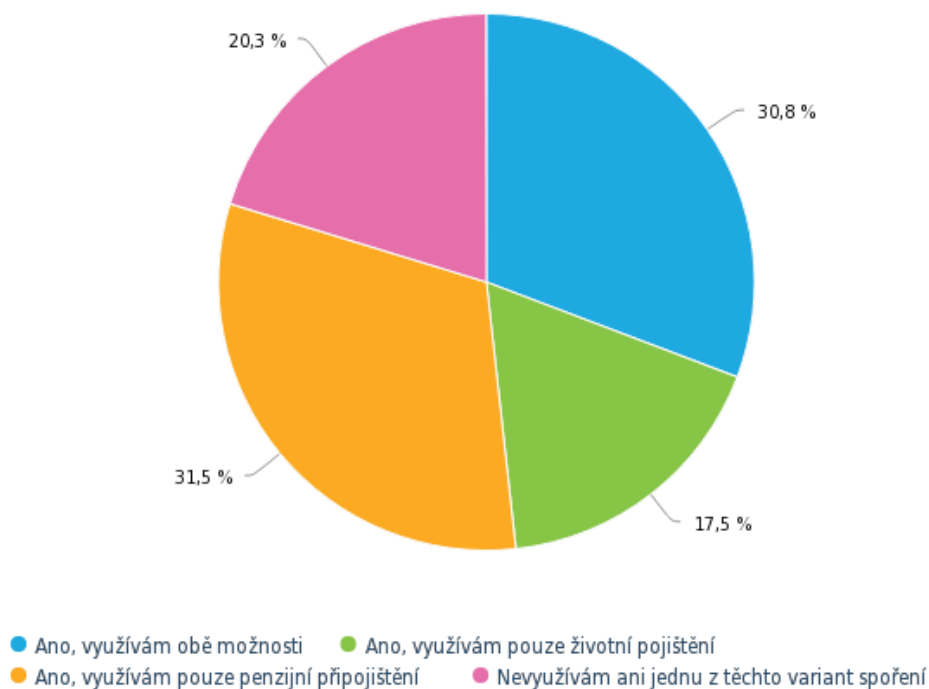
Tato kategorie otázek slouží jako přehled využití programů penzijního připojištění a životního pojištění jako nástrojů tvorby renty na seniorský věk. Analyzuje také, jak dobře jsou lidé informovaní o změnách, které proběhly i těch co zrovna probíhají a z jakých zdrojů čerpají informace o zmiňovaných programech. Na závěr šetření je analyzováno, jestli jsou respondenti spokojeni s informacemi, které mají a jaké zdroje informací by případně preferovali pro zvýšení své finanční gramotnosti.

7.4.1. Četnost využívání daňově odečitatelných programů

Penzijní připojištění i životní pojištění jsou masově využívány, dnes již standardní, produkty. Graf (viz níže) popisuje, jaké procento respondentů tyto programy využívá.

Graf 13: Četnost využívání daňově odečitatelných programů

Využíváte ke spoření životní pojištění nebo penzijní připojištění?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.surveio.cz

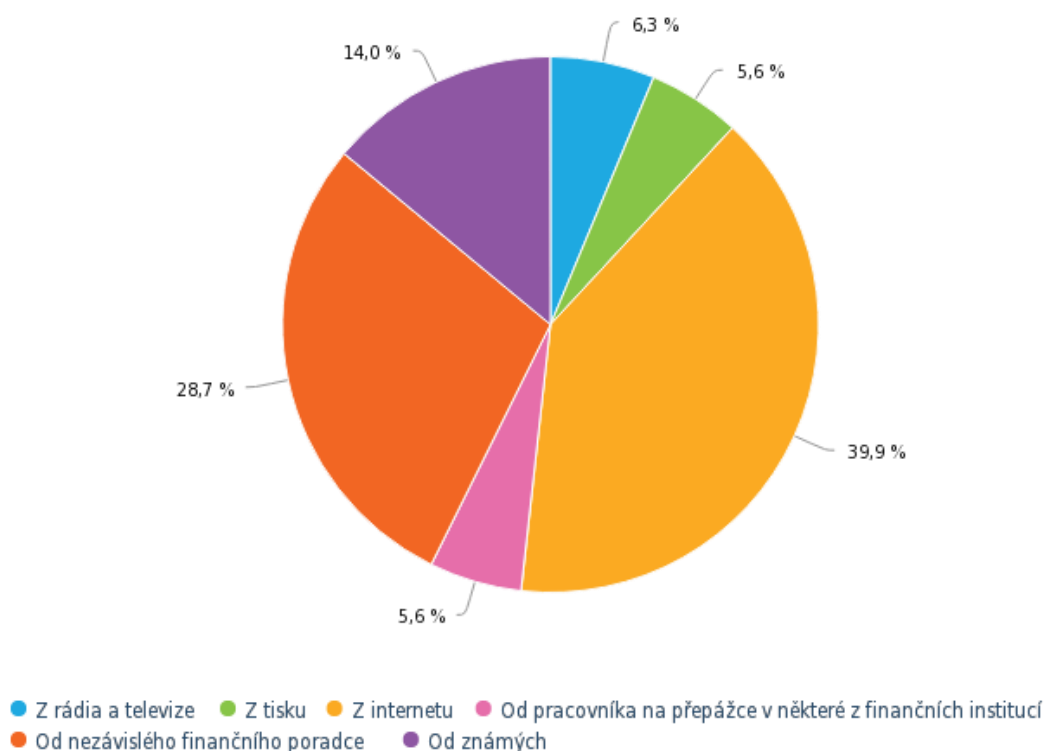
Z grafu je patrné, že všechny skupiny odpovědí jsou zastoupené celkem rovnoměrně. Nejvíce jsou preferované možnosti využití pouze penzijního připojištění a také využití obou zmiňovaných programů. Zhruba pětina nespoří, pomocí alespoň jedné z uvedených alternativ, vůbec a 17,5% spoří pouze pomocí životního pojištění.

7.4.2. Aktuálně využívané zdroje informací o programech tvorby renty na stáří

Zdroje, které jsou využívány lidmi k získání informací o správném využívání programů, které jim zajistí peníze na dobu, až nebudou pracovat, se za posledních cca 20 let změnily. Před dvaceti lety nebyl ještě rozšířený internet a ani nebyly firmy poskytující nezávislé poradenství. Z jakých zdrojů a v jaké míře čerpají lidé informace o budování finančního zajištění v dnešní době je popsáno v následujícím grafu.

Graf 14: Zdroje informací o tvorbě finančního zajištění

Kde nejčastěji získáváte aktuální informace o vývoji životního pojištění, penzijního připojištění a ostatních forem zajištění pro Vaše stáří?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.surveio.cz

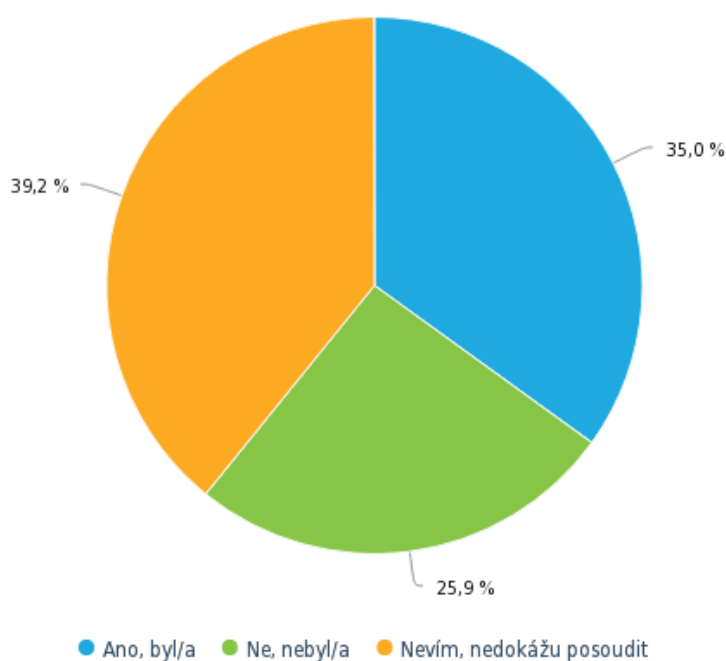
Jak je vidět v grafu nejvíce respondentů získává informace z internetu a od nezávislého finančního poradce. Jak bylo řečeno, tyto zdroje ještě před dvaceti lety nebyly využívané skoro vůbec. Zde je vidět jak se dynamicky mění trendy v této oblasti.

7.4.3. Informovanost respondentů ohledně penzijní reformy 1.1.2013

Tato penzijní reforma, jak je popsáno v rešerši, zavedla druhý pilíř důchodového zabezpečení a upravila pilíř třetí. Jak byly lidé z řad respondentů informováni, je znázorněno v následujícím grafu.

Graf 15: Informovanost respondentů ohledně penzijní reformy 1.1.2013

Myslíte si, že jste byl/a dostatečně informovaný/á o změnách v pilířích penzijního připojištění v rámci penzijní reformy od 1.1.2013 ?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.survio.cz

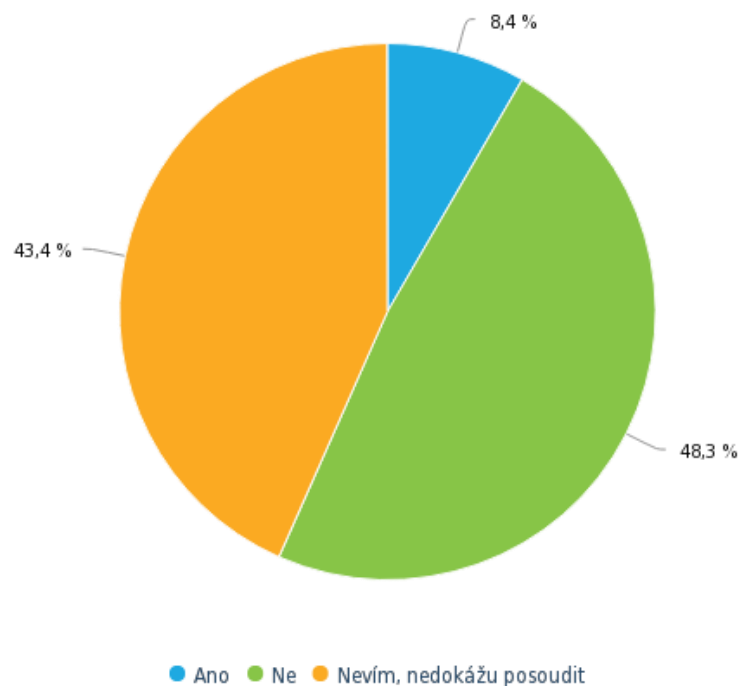
Většina respondentů (39,2%) odpověděla, že nedokáže posoudit, jestli byly dostatečně informováni. To znamená, že nějaké informace měli, ale nejsou si jistí, jestli komplexní. Jako druhá nejpočetnější kategorie odpovídajících (35%) byly dostatečně informováni. Menší skupina (25,9%) nebyla informována dostatečně.

7.4.4. Vnímání přínosu penzijní reformy platné od 1.1.2013

Tato otázka má osvětlit, jestli lidé vnímají zmíněnou penzijní reformu jako přínos pro svoje budoucí finanční zajištění. Strukturu názorů respondentů pak vyjadřuje graf níže.

Graf 16: Vnímání přínosu penzijní reformy platné od 1.1.2013

Myslíte si, že úprava podmínek třetího pilíře, v rámci penzijní reformy, od 1.1.2013, zvýší Vaše finanční zabezpečení v důchodu? (-Tato úprava obsahovala jednak změnu odstupňování výše příspěvků státu a jejich poměru k příspěvkům stádatelů a jednak skutečnost, že výnos může být i záporný.)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.survio.cz

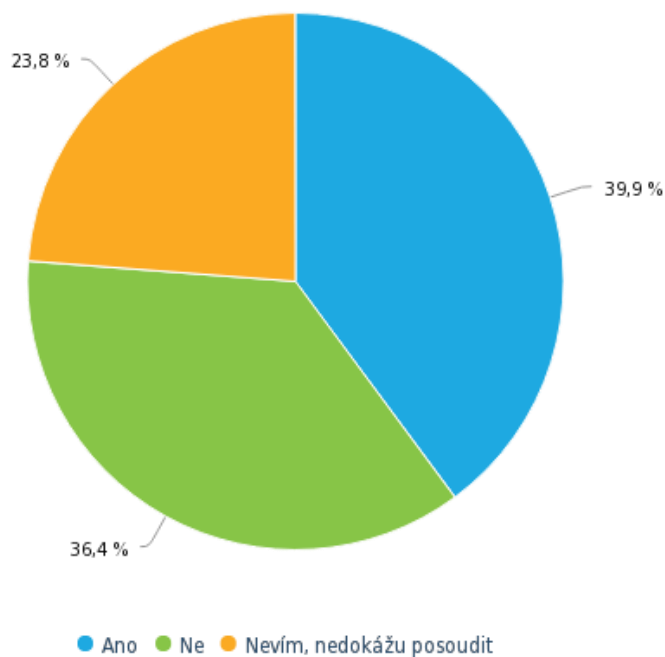
Skoro polovina respondentů je přesvědčena o tom, že jim penzijní reforma platná od začátku roku 2013 nepřinese žádné zvýšení finančního zabezpečení v důchodu. Pouze 8,4% respondentů si naopak myslí, že jim důchodová reforma přinese lepší finanční zajištění v seniorském věku. Ostatní (43,4%) tázaní lidé nedokážou posoudit přínos zmíněné reformy.

7.4.5. Informovanost respondentů ohledně změn v daňové odečitatelnosti životního pojištění od 1.1.2015

Od začátku roku 2015 se realizovaly uzákoněné změny, které omezují výběry prostředků a daňovou odečitatelnost životních pojištění. Tyto změny jsou blíže popsány v teoretické části práce. Následující graf ukazuje, jak byli respondenti informováni o uvedených změnách.

Graf 17: Informovanost respondentů ohledně změn v daňové odečitatelnosti životního pojištění od 1.1.2015

Myslíte si, že jste dostatečně informován/a ohledně změn, týkajících se životního pojištění a jeho daňové odečitatelnosti od 1.1.2015?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.surveio.cz

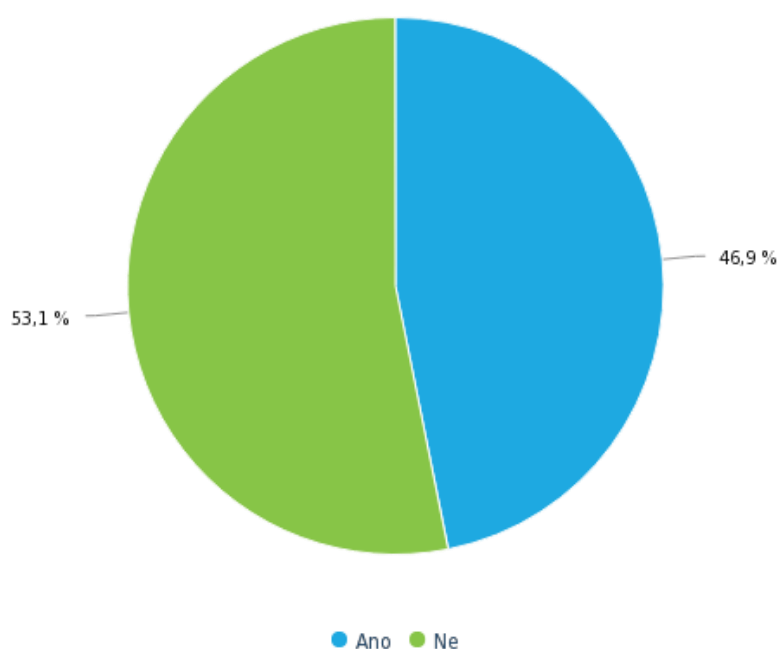
Graf ukazuje, že lidé jsou nyní dokonce lépe informováni o změnách než v roce 2015. Na druhou stranu ubylo respondentů, kteří nedokážou posoudit, jestli jsou informováni dostatečně a na úkor toho přibylo lidí, kteří vědí, že informovaní nejsou. Určitě na tom také hraje roli aktuálnost těchto změn.

7.4.6. Uplatnění daňových odpočtů

Podmínky daňových odpočtů jsou popsány v teoretické části. Nicméně u životního pojištění musí klient vložit 12 000,-Kč ročně do spoření a hlavní pojištění, aby naplno využil daňové výhody. Do penzijního připojištění to musí být 24 000,-Kč, jelikož daňově uplatnitelný příspěvek je až nad 12 000,- ročně. Jaké procento oslovených lidí tyto odpočty alespoň částečně využívá, ukazuje graf umístěný níže.

Graf 18: Uplatnění daňových odpočtů

Uplatňujete daňové výhody, které plynou z příspěvků do penzijního připojištění nebo životního pojištění?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.survio.cz

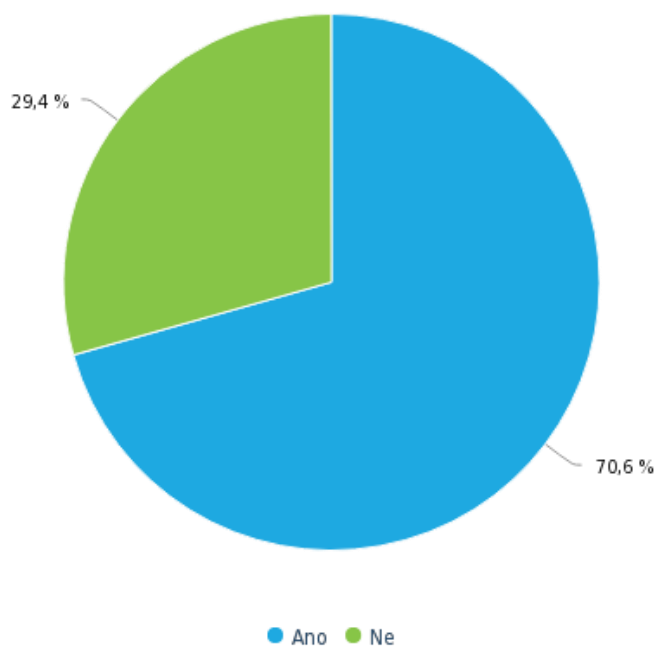
Dle výpočtů jsou uživateli daňově odečitatelných programů celkem 79,8% z tázaných respondentů. Z těch co tyto programy využívají, 53% uplatňuje daňové zvýhodnění. Ostatní daňové zvýhodnění nevyužívají. Důvodem je hlavně nutnost ukládat více než 12 000 Kč ročně pro daňové uplatnění úložek z penzijního připojištění, které využívá 31,5% respondentů.

7.4.7. Potřeba zvýšení informovanosti o změnách ve spořicíh programech

Za posledních několik let proběhly velké změny týkající se daňově odečitatelných programů. Jestli mají lidé zájem o více informací o programech sloužících ke spoření a budování finančního zabezpečení na dobu, kdy nebudou pracovat, znázorňuje následující graf.

Graf 19: *Potřeba zvýšení informovanosti o změnách ve spořicíh programech*

Ocenil/a byste více informací o změnách v programech sloužících ke spoření na dobu, kdy nebudete pracovat?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.survio.cz

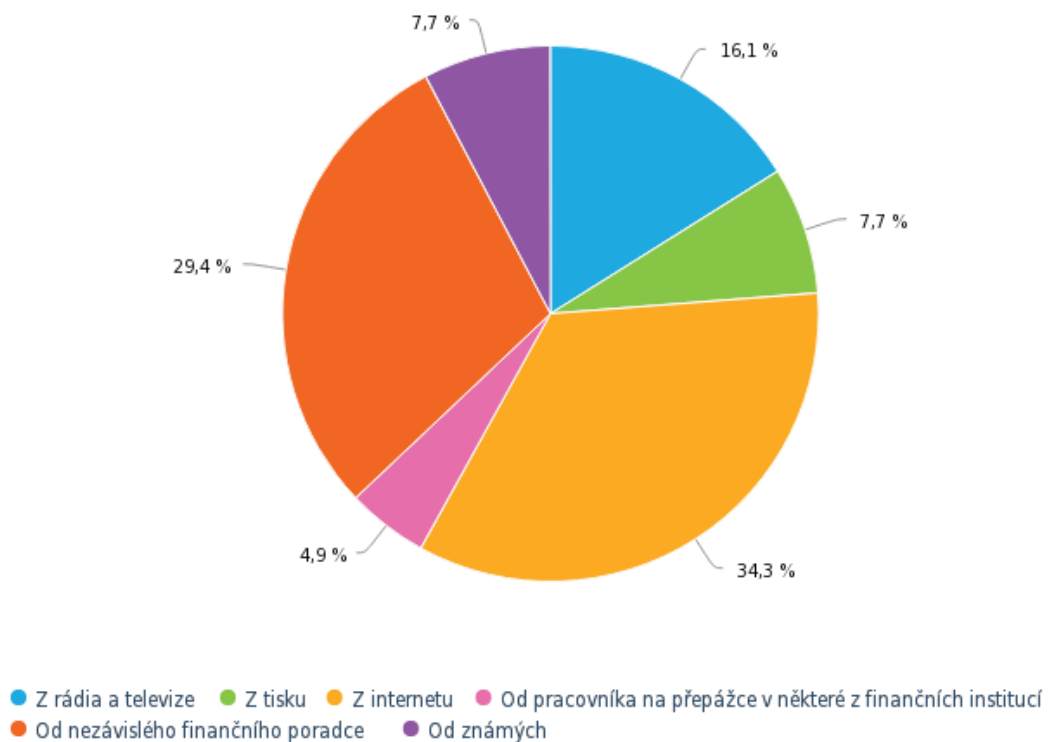
Více než dvě třetiny (70,6%) tázaných by ocenila více informací o změnách v programech, sloužících ke spoření na dobu kdy nebudou pracovat. Ostatní (29,4%) by tyto informace neocenili.

7.4.8. Preferované zdroje informací o programech sloužících ke spoření na seniorský věk

Tato otázka analyzuje, z jakých zdrojů by nejraději čerpali respondenti informace o programech sloužících ke spoření na dobu, kdy již nebudou pracovat.

Graf 20: *Preferované zdroje informací o programech sloužících ke spoření na seniorský věk*

Pokud ano, kde byste takové informace nejraději čerpal/a?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.surveio.cz

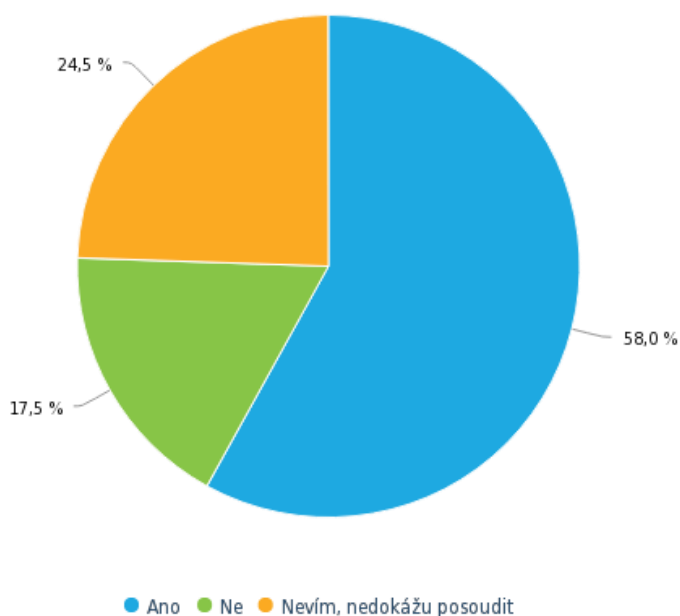
Graf ukazuje spojitost mezi tím, kde lidé čerpají dané informace nyní a kde by chtěli čerpat informace nadále. Pokud neobjeví výhody jiných informačních zdrojů, nemají důvod své informační zdroje měnit.

7.4.9. Hodnocení současného zabezpečení seniorů státem

Stát poskytuje kromě průběžného systému důchodového zabezpečení i další výhody v rámci daňově odečitatelných programů, kde si občané mohou spořit na seniorský věk. Jestli stát poskytuje dostatečné zabezpečení lidem v seniorském věku, hodnotí následující graf.

Graf 21: *Hodnocení současného zabezpečení seniorů státem*

Myslíte si, že by stát (ČR) měl své seniory zabezpečovat více, než to dělá v rámci současných legislativních úprav?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření realizované pomocí www.survio.cz

Většina tázaných si myslí, že by stát měl občany v seniorském věku zabezpečovat lépe. Méně než pětina (17,5%) respondentů si myslí, že stát seniory zabezpečuje dostatečně. A 24,5% respondentů situaci nedokáže posoudit. Nerozhodnost může být způsobena také nejasnou preferencí mezi sociálním systémem průběžného systému a systémem soukromých úspor na penzi.

8. Případová studie

Případová studie se zaměřuje na výpočty průběhu spoření v penzijním připojištění a v životním pojištění. Ukazuje, kolik jsou předpokládané výnosy v obou programech a jaká je jejich výše za určitý časový horizont spoření. Výnosy jsou sčítány s penězi, které si klient sám uloží, se státními příspěvky a také s daňovým zvýhodněním při určité výši úložky. Není zde zahrnuté zhodnocení státních příspěvků a peněz plynoucích z daňových úlev. Naopak výpočty nezohledňují ani daň z výnosů (15% z výnosů), která je v případě realizovaného výnosu většinou automaticky stržena před vyplacením prostředků, takže se tímto bilance zhruba vyrovná. Výpočty tak budou přehlednější a jasnější. Výnosová procenta programů jsou pouze predikovány, ale nejsou garantovány, proto jsou tyto odchylky zanedbatelné.

Programy budou dále porovnány v několika případech, které reprezentují nejběžnější vzorky respondentů. V analytické části práce jsou vyhodnoceny korelace mezi příjmy respondentů a očekávanými příjmy v penzi. Případová studie uvede několik příkladů, kdy určí, jestli a případně kolik peněz si musí lidé spořit, aby měli očekávané peníze ve stáří. K vybrání typických případů budou sloužit data získané v analytické části práce. Pro očekávaný příjem ve stáří a pro typický důchod poslouží průměrný důchod v ČR. (za rok 2014)

8.1. Použité výnosové procento u životního a penzijního pojištění

Použité procentuální zhodnocení u programů životního pojištění a penzijního pojištění hraje významnou roli ve zhodnocování prostředků střadatele. Proto byly voleny hodnoty, které nejvíce odpovídají skutečnému průměrnému zhodnocení zvolených programů.

8.1.1 Výnosové procento životního pojištění

U životního pojištění bylo zvoleno průměrné výnosové procento 4%. Důvodem je doporučení pojišťovny ING modelovat středně rizikové strategie právě s tímto výnosovým procentem. (viz příloha č.6)

8.1.2 Výnosové procento penzijního připojištění

Průměrné zhodnocení penzijního připojištění bylo určeno 2%. Tento výnos byl stanoven pomocí vývoje, které je blíže popsáno v příloze 4 a 5 a také pomocí trendu, výnosového procenta popsaného v těchto přílohách.

8.2. Vývoj programů při úložce 500Kč měsíčně

Při spoření 500Kč již u penzijního připojištění nevzniká nárok na státní příspěvek 150Kč jako před rokem 2013, ale jen na 130Kč. Daňové výhody se uplatňují až při úložkách nad 1 000Kč, takže zde nejsou uplatněny. Naproti tomu v životním pojištění lze uplatnit celých 500Kč měsíčně (6 000 Kč ročně) jako daňově uznatelná položka.

Přehled nastavení programu PP:

- výše měsíčního příspěvku střadatele- 500Kč
- výše předpokládaného zhodnocení- 2 % ročně
- výše příspěvku státu za měsíc- 130 (tzn. 1 560Kč ročně)

Tabulka 12: Vývoj penzijního připojištění při úložce 500Kč měsíčně (v Kč)

Počet let	Vklady střadatele	Nominální zhodnocení	Příspěvek státu	Daňové úlevy	Celkem
1	6000	120	1560	0	7 680 Kč
5	30000	1849	7800	0	39 649 Kč
10	60000	7012	15600	0	82 612 Kč
15	90000	15836	23400	0	129 236 Kč
20	120000	28700	31200	0	179 900 Kč
25	150000	46025	39000	0	235 025 Kč
30	180000	68277	46800	0	295 077 Kč
35	210000	95966	54600	0	360 566 Kč
40	240000	129660	62400	0	432 060 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Výhodou penzijního připojištění je možnost vybrat svoje prostředky například již po 3 letech a dostat minimálně to, co tam střadatel vložil. V té chvíli se vrací samozřejmě připsaná státní podpora a měly by se dodanit započtené daňové úlevy. (které jsou u PP až při úložkách nad 1 000Kč) Nevýhodou je však doba výplaty peněz kolem tří až čtyř měsíců. V tabulce je vidět, že již po pěti letech program střadatelů zhodnotí úspory skoro o třetinu. Po třiceti letech spoření bude mít střadatel zhodnocené vklady o 72% a za 40 let se mu vklady zhodnotí o 80%.

Přehled nastavení programu ŽP:

- výše měsíčního příspěvku střadatele- 500Kč
- výše předpokládaného zhodnocení- 4 % ročně
- daňové zvýhodnění za rok- 900Kč

Tabulka 13: Vývoj spoření životního pojištění při úložce 500Kč

počet let	souhrn příspěvků střadatele	hodnota podílových jednotek	výše daňové úlevy	Součet odkupného a peněz plynoucích z daňových výhod
1	6000	1701	1800	1 800
5	30000	17142	9000	26 142
10	60000	51066	18000	69 066
15	90000	92340	27000	119 340
20	120000	142555	36000	178 555
25	150000	203741	45000	248 741
30	180000	280084	54000	334 084
35	210000	372967	63000	435 967
40	240000	485973	72000	557 973

Zdroj: vlastní zpracování

Naproti tomu u programů životního pojištění je rychlejší výplata peněz a to zpravidla do měsíce od řádného ukončení smlouvy. U mimořádných výběrů ještě rychleji. Nicméně problém je vznik kapitálové hodnoty až po dvou letech spoření. Při výběru prostředků předčasně je také většinou do deseti let kapitálová hodnota zatížena poplatkem, který si určuje pojišťovna v pojistných podmínkách. Jelikož je pojišťovna soukromá komerční instituce, jsou tyto její programy nákladnější a to hlavně ze začátku spoření, kdy si pojišťovna bere tzv. počáteční jednotky, z kterých pak částečně platí provizi zprostředkovatelům, náklady na zaměstnance, pobočky a jiné. Střadatel se tento náklad dle uvedené modelace vrátí při úložce 500Kč až po patnácti letech spoření. Na druhou stranu ukládá-li klient peníze např. 35 nebo 40 let efektivita zhodnocení je větší, než u penzijního připojištění. Při spoření 40 let se prostředky zhodnotí o 132%.

8.3. Vývoj programů při úložce 1 000 Kč měsíčně

Při výši úložky 1 000Kč u životního pojištění lze uplatnit maximální daňový odečet pro fyzickou osobu a to 12 000Kč ročně. U penzijního připojištění daňové výhody ještě nelze využít, nicméně střadatel dostane od státu nejvyšší možný příspěvek, který činí 230Kč měsíčně. (tj. 23% z každé úložky)

Přehled nastavení programu PP:

- výše měsíčního příspěvku střadatele- 1 000Kč
- výše předpokládaného zhodnocení- 2 % ročně
- výše příspěvku státu za měsíc- 230Kč (tzn. 2760Kč ročně)

Tabulka 14: Vývoj penzijního připojištění při úložce 1 000Kč měsíčně

Počet let	Vklady střadatele	Nominální zhodnocení	Příspěvek státu	Daňové úlevy	Celkem
1	12000	240	2760	0	15 000
5	60000	3697	13800	0	77 497
10	120000	14025	27600	0	161 625
15	180000	31671	41400	0	253 071
20	240000	57400	55200	0	352 600
25	300000	92051	69000	0	461 051
30	360000	136553	82800	0	579 353
35	420000	191932	96600	0	708 532
40	480000	259320	110400	0	849 720

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce je vidět, že zhruba do dvacátého roku spoření má větší nominální hodnotu příspěvek státu, než procentuální zhodnocení finančních prostředků. Následující roky už však zhodnocení tvoří vyšší částku než státní příspěvky. Je to proto, že ze začátku se ve fondu zhodnocují pouze malé částky, kdyžto v případě, kdy jsou naspořené větší peníze, dvě procenta v nominální hodnotě pak znamená více než příspěvek státu, který je daný pevnou, neměnnou částkou.

Přehled nastavení programu ŽP:

- výše měsíčního příspěvku střadatele- 1 000Kč
- výše předpokládaného zhodnocení- 4 % ročně
- daňové zvýhodnění za rok- 1 800Kč

Tabulka 15: Vývoj spoření životního pojištění při úložce 1 000Kč

počet let	souhrn příspěvků střadatele	hodnota podílových jednotek	výše daňové úlevy	Součet odkupného a peněz plynoucích z daňových výhod
1	12000	3 785	1800	1 800
5	60000	36 306	9000	45 306
10	120000	106 583	18000	124 583
15	180000	192 087	27000	219 087
20	240000	297 890	36000	333 890
25	300000	426 832	45000	471 832
30	360000	583 710	54000	637 710
35	420000	774 577	63000	837 577
40	480000	1 006 795	72000	1 078 795

Zdroj: vlastní zpracování

Zde již klient může využít za daných podmínek plné daňové zvýhodnění, které mu generuje 1 800Kč ročně. Výnos střadateli garantuje zajímavé zhodnocení hlavně v druhé polovině programu na 40 let. Je patrné, že penzijní připojištění je výhodnější ještě na časový horizont 20 let, ale od horizontu 25 let a dále je již při této úložce výhodnější spoření v životním pojištění.

8.4. Vývoj programů při úložce 1 500Kč

Pokud střadatel spoří na penzi 1 500Kč, může v penzijním připojištění využívat jak maximální příspěvek státu, tak částečně i daňové zvýhodnění, které mu každý rok, po jeho uplatnění zpětně generuje 900Kč. U životního pojištění již nelze navyšovat odečet z daní. Ten zůstává 12 000Kč ročně, což klientovi generuje příspěvek státu v podobě daňové úlevy ve výši 1 800Kč ročně. To znamená, že zbývajících uložených 6 000Kč ročně se pouze zhodnocuje úrokem.

Přehled nastavení programu PP:

- výše měsíčního příspěvku střadatele- 1 500Kč
- výše předpokládaného zhodnocení- 2 % ročně
- výše příspěvku státu za měsíc- 230 (tzn. 2760Kč ročně)
- daňové výhody- 900Kč ročně

Tabulka 16: Vývoj penzijního připojištění při úložce 1 500Kč měsíčně

Počet let	Vklady střadatele	Nominální zhodnocení	Příspěvek státu	Daňové úlevy	Celkem
1	18000	360	2760	900	22 020 Kč
5	90000	5546	13800	4500	113 846 Kč
10	180000	21037	27600	9000	237 637 Kč
15	270000	47507	41400	13500	372 407 Kč
20	360000	86100	55200	18000	519 300 Kč
25	450000	138076	69000	22500	679 576 Kč
30	540000	204830	82800	27000	854 630 Kč
35	630000	287899	96600	31500	1 045 999 Kč
40	720000	388980	110400	36000	1 255 380 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je vidět při vyšší úložce je již v patnáctém roce větší nominální výnos (při 2%) než součet státních příspěvků. Proto je opravdu důležité vybrat si penzijní fond s pravděpodobným dobrým zhodnocením, jelikož následný přechod mezi fondy již není možný.

Přehled nastavení programu ŽP:

- výše měsíčního příspěvku střadatele- 1 500Kč
- výše předpokládaného zhodnocení- 4 % ročně
- daňové zvýhodnění za rok- 1 800Kč

Tabulka 17: Vývoj spoření životního pojištění při úložce 1 500Kč

počet let	souhrn příspěvků střadatele	hodnota podílových jednotek	výše daňové úlevy	Součet odkupného a peněz plynoucích z daňových výhod
1	18000	5869	1800	1 800
5	90000	55463	9000	64 463
10	180000	162094	18000	180 094
15	270000	293144	27000	320 144
20	360000	453260	36000	489 260
25	450000	648066	45000	693 066
30	540000	885077	54000	939 077
35	630000	1173437	63000	1 236 437
40	720000	1524271	72000	1 596 271

Zdroj: vlastní zpracování

Spoření do životního připojištění se, při počítaném průměrném zhodnocení 4%, vyplatí více než penzijní připojištění od délky programu 25 výš. Pokud tedy počítáme s věkem pro odchod do důchodu cca 65 let, tak pro lidi ve věku 40 a mladší je výhodné spořit si spíše do životního pojištění a pro lidi ve věku 45 a starší je z hlediska předpokládané výše naspořených prostředků výhodnější penzijní připojištění.

8.5. Vývoj programů při úložce 2 000 Kč

Když si klient bude spořit 2 000Kč měsíčně, může již využít u penzijního připojištění maximální příspěvek státu a zároveň maximální daňové výhody, které mu generují při odečtu 12 000Kč ze základu daně zpětně generují 1 800Kč ročně. U životního pojištění se uplatní maximální daňové zvýhodnění.

Přehled nastavení programu PP:

- výše měsíčního příspěvku střadatele- 2 000Kč
- výše předpokládaného zhodnocení- 2 % ročně
- výše příspěvku státu za měsíc- 230 (tzn. 2760Kč ročně)
- daňové výhody- 1 800Kč ročně

Tabulka 18: *Vývoj penzijního připojištění při úložce 2 000Kč měsíčně*

Počet let	Vklady střadatele	Nominální zhodnocení	Příspěvek státu	Daňové úlevy	Celkem
1	24000	480	2760	1800	29 040 Kč
5	120000	7395	13800	9000	150 195 Kč
10	240000	28049	27600	18000	313 649 Kč
15	360000	63343	41400	27000	491 743 Kč
20	480000	114800	55200	36000	686 000 Kč
25	600000	184102	69000	45000	898 102 Kč
30	720000	273107	82800	54000	1 129 907 Kč
35	840000	383865	96600	63000	1 383 465 Kč
40	960000	518641	110400	72000	1 661 041 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Při úložce 2 000Kč se dokonce již po deseti letech nominální zhodnocení při 2% dostane svou hodnotou výše, než je hodnota příspěvků od států. Po deseti letech trvání penzijního dá klient do spoření 240 000Kč a vybere si již 313 649Kč. Když rozdíl rozpočítáme na jednotlivé roky ($93\,649/10=9\,365,9\text{Kč}$) dostane klient ročně navíc zaokrouhleně 9 365Kč při úložce 24 000Kč, což není vůbec špatné. Když do programu bude klient spořit celých 40 let, bude to rozpočítáno na rok ($(1\,661\,041-960\,000)/40=17\,526$) 17 526Kč.

Přehled nastavení programu ŽP:

- výše měsíčního příspěvku střadatele- 2 000Kč
- výše předpokládaného zhodnocení- 4 % ročně
- daňové zvýhodnění za rok- 1 800Kč

Tabulka 19: Vývoj spoření životního pojištění při úložce 2 000Kč

Počet let	Příspěvky střadatele	Hodnota podílových jednotek	Výše daňové úlevy	Součet odkupného a peněz plynoucích z daňových výhod
1	24000	7952	1800	1 800
5	120000	74620	9000	83 620
10	240000	217785	18000	235 785
15	360000	393776	27000	420 776
20	480000	607896	36000	643 896
25	600000	868406	45000	913 406
30	720000	1185356	54000	1 239 356
35	840000	1570975	63000	1 633 975
40	960000	2040139	72000	2 112 139

Zdroj: vlastní zpracování

Opět je životní pojištění výhodnější až od cca 25 let trvání programu. Pokud je ovšem využíváno po 40 let, takže např. od 25 let věku střadatele do 65 let, je více než o pětinu efektivnější. Ovšem pokud by si tento program založil klient v 55 letech a v 65 letech chtěl vybrat, dostane dokonce ještě o 4 215Kč méně než do programu vložil.

8.6. Konkrétní příklady využití daňově odečitatelných programů

V případové studii bylo zjištěno, jaké průběhy mají oba daňově odečitatelné programy a doporučeno kdy je vhodné použít program životního pojištění a kdy zase penzijního připojištění. Následující část práce vychází z části analytické i případové. Na základě dotazníkového šetření byla zjištěna četnost jednotlivých příjmových skupin respondentů a jednotlivé příjmové skupiny byly analyzovány z hlediska očekávaného příjmu v seniorském věku. Nejvíce zastoupenými kategoriemi očekávaných příjmů v seniorském věku, dle tabulky 10, jsou v rozmezí 10 000-15 000Kč a 15 000-20 000Kč. Proto jako typickými hodnotami předpokládaných příjmů ve stáří jsou zde zvoleny hodnoty 12 500, 15 000 a 17 500Kč. Jako výchozí parametr základního důchodu v seniorském věku je použit průměrný důchod v ČR k roku 2014. (11 050Kč)

Práce tedy stanoví kolik vlastních prostředků, v případě využití penzijního připojištění nebo životního pojištění, bude muset střadatel za svůj ekonomicky aktivní věk naspořit, aby měl očekávaný příjem na dvacet let seniorského věku. A dále kolik je to v podobě měsíční pravidelné úložky u lidí, kteří začínají spořit ve věku 25, 35 a 45 let. Doba dvaceti let byla určena jako optimální, na základě demografických studií, vzhledem k průměrnému věku dožití a průměrnému věku odchodu do důchodu. Doba ukončení spoření a odchodu do důchodu je stanovena univerzálně na 65 rok věku. Měsíční úložky jsou zaokrouhlené na celé stokoruny směrem nahoru tak, aby měl klient minimálně požadovaný příjem. Měsíční příjem v seniorském věku (MPSV) je počítán podle vzorce:

$$\text{MPSV} = (\text{celková naspořená částka/počet měsíců v seniorském věku}) \\ + \text{průměrný starobní důchod}$$

Tabulka 20: Rozdíl mezi průměrným důchodem a očekávaným příjmem v penzi (v Kč)

Průměrný státní důchod	Očekávaný příjem v penzi	Rozdíl měsíčně	Rozdíl ročně	Rozdíl za 20 let
11 050	12 500	1450	17400	348 000
11 050	15 000	3950	47400	948 000
11 050	17 500	6450	77400	1 548 000

Zdroj: vlastní zpracování

Na to, aby měl střadatel očekávaný měsíční příjem v době, až nebude pracovat, si musí většina lidí vytvořit určité finanční rezervy, z kterých následně může čerpat a navýšit tak své měsíční příjmy v seniorském věku. Nejlépe důchody všech občanů v ČR reprezentuje průměrná výše důchodu. Nejčastěji předpokládané potřebné příjmy v penzi byly určeny na základě nejvíce volených kategorií v dotazníkovém šetření. Pokud někomu bude stačit příjem 12 500Kč měsíčně, měl by si za předpokladu, že mu bude přiznán průměrný důchod, naspořit 348 000Kč. Na 20 000Kč měsíčně si z průměrným důchodem na 20 let penze musí naspořit 2 148 000Kč. Tabulka níže zobrazuje kolik je potřeba si měsíčně zhruba spořit vzhledem k tomu, v jakém věku člověk se spořením na důchod člověk začne.

- Příklad 1: Očekávaný příjem v penzi minimálně 12 500Kč měsíčně

Střadatel zde musí naspořit minimálně 348 000Kč, aby tak dorovnal svůj příjem z průměrného důchodu na minimálně 12 500Kč měsíčně.

Tabulka 21: *Přehled potřebných úložek pro požadovaný důchod 12 500Kč*

Věk respondenta	Předpokládaná délka programu v letech	Potřebná úložka v Kč	
		Penzijní připojištění	Životní pojištění
25	40	500	400
35	30	700	600
45	20	1000	1100

Zdroj: vlastní zpracování

Penzijní připojištění

Při výši úložky 400Kč v penzijním připojištění měsíčně by měl střadatel, který začne spořit ve 25 letech, naspořeno 338 928Kč. Tudiž by nebyla splněna podmínka toho, že na svůj důchod bude mít minimálně 12 500Kč na dvacet let. K tomu potřebuje totiž naspořit minimální nominální částku 348 000Kč při odchodu do penze. Proto jestliže zaokrouhlíme na stokoruny směrem nahoru, respondent, který požaduje výši příjmu v seniorském věku alespoň 12 500Kč potřebuje spořit minimálně 500Kč měsíčně. V tom případě naspoří za 40 let 427 260Kč. To znamená měsíční příjem na 20 let $((432\ 060/240)+11\ 050=12\ 830\text{Kč})$ v hodnotě 12 850Kč měsíčně. Pokud střadatel začne spořit až v 35 letech, musí si do penzijního připojištění dávat měsíčně 700Kč. Poté by

měl mít měsíčně 12 753Kč. Pokud začne spořit až ve 45 letech, bude výše úložky pro dosažení potřebného příjmu 1 000Kč a jeho seniorský měsíční důchod bude 12 519 Kč.

Životní pojištění

Životní pojištění vychází při 40 letech spoření lépe než penzijní připojištění. K tomu, aby měl střadatel s průměrným důchodem 11 050Kč pomocí tvorby soukromého finančního zabezpečení minimálně požadovaných 12 500Kč, mu stačí spořit 400Kč měsíčně. V následujícím případě spoření na třicet let stačí klientovi k tomu, aby měl min. požadovaný důchod 12 500Kč spořit 600Kč měsíčně. Jeho důchod v seniorském věku tak bude pravděpodobně 12 606Kč. Ve třetím případě, kdy si střadatel začne spořit až 20 let před důchodovým věkem, však musí ukládat o 100 Kč více, než do penzijního připojištění aby měl minimálně 12 500Kč měsíčně.

- Příklad 2: Očekávaný příjem v penzi minimálně 15 000Kč měsíčně

Střadatel zde musí naspořit minimálně 948 000Kč, aby tak dorovnal svůj příjem z průměrného důchodu na 15 000Kč měsíčně.

Tabulka 22: Přehled potřebných úložek pro požadovaný důchod 15 000Kč

Věk respondenta	Předpokládaná délka programu v letech	Potřebná úložka v Kč	
		Penzijní připojištění	Životní pojištění
25	40	1200	1000
35	30	1700	1600
45	20	2900	3000

Zdroj: vlastní zpracování

Penzijní připojištění

Občan, který požaduje důchod ve stáří 15 000Kč měsíčně a bude mu přiznán důchod průměrný, si musí si spořit 1 200Kč pokud začne spořit v 25 letech, aby toho dosáhl. Pokud spoří od 35 let tak musí spořit 1 700 a našetří tak 967 741Kč. To mu generuje příjem 15 082Kč měsíčně. Začátek spoření v 45 letech znamená odkládat si do PP min. 2 900Kč měsíčně, aby se dosáhlo min. požadovaného příjmu 15 000Kč měsíčně na dobu 20 let při průměrném důchodu.

Životní pojištění

V prvním případě stačí do životního pojištění ukládat dokonce o 200Kč méně, než do penzijního připojištění pro minimální požadovaný důchod 15 000. Ve druhém případě je, při třicetiletém spoření a požadavku důchodu min. 15 000Kč, ještě o 100Kč levnější varianta ukládat peníze do spoření životního pojištění. Ovšem při dvacetiletém horizontu se situace obrátí a výhodnější pro střadatele bude spořit si na penzi v penzijním připojištění. Na ještě kratší investiční horizont se z pohledu zhodnocení prostředků vyplatí ukládat peníze do penzijního připojištění.

- **Příklad 3: Očekávaný příjem v penzi minimálně 17 500Kč měsíčně**

Střadatel zde musí naspořit minimálně 1 548 000Kč, aby tak dorovnal svůj příjem z průměrného důchodu na 17 500Kč měsíčně.

Tabulka 23: *Přehled potřebných úložek pro požadovaný důchod 17 500Kč*

Věk respondenta	Předpokládaná délka programu v letech	Potřebná úložka v Kč	
		Penzijní připojištění	Životní pojištění
25	40	1800	1500
35	30	2900	2600
45	20	5000	4500

Zdroj: vlastní zpracování

Penzijní připojištění

Při době spoření 40 let musí dávat střadatel 1 800Kč měsíčně, aby tak naspořil 1 579 909Kč a měl tak důchod ve stáří místo průměrného důchodu v ČR, něco málo přes 17 500Kč. Střadatel spořicí 30 let na důchod by si měl ukládat měsíčně 2 900Kč a ten co má na spoření pouze 20 let času si bude muset dávat již 5 000Kč, aby navýšil svůj důchod na 20 let seniorského věku z 11 050 na 17 500Kč.

Životní pojištění

U vyšší „cílové“ částky se výhoda spoření v životním pojištění prohlubuje a je více znát. Pro naspoření potřebných prostředků na zvýšení měsíčních příjmů v penzi, z průměrného důchodu (11 050Kč) na min. 17 500Kč měsíčně, stačí, při investičním

horizontu 40 let, úložka 1 500Kč měsíčně, namísto potřebných 1 800Kč v PP. Střadatel tak naspoří (vč. peněz z daňových odpočtů) 1 596 271Kč. U třicetiletého horizontu je stále výhodnější ŽP, u kterého stačí spořit stále ještě o 300Kč měsíčně méně, než do PP aby si střadatel mohl zvýšit na stáří hodnotu svého příjmu z průměrného důchodu na 17 500Kč. U dvacetiletého horizontu spoření, stačí střadateli ukládat dokonce o 500Kč měsíčně méně, než do PP, aby měl požadovaný příjem v penzi. Vypadá to, jakoby se tento trend odlišoval od předešlých výpočtů. Je to ale dáno tím, že PP při úložkách nad 2 000Kč již neskýtá žádné další příspěvky od státu. To znamená, že začíná hrát větší roli procentuální zhodnocení programů, které předpokládáme v dlouhodobém horizontu dvojnásobné, než předpokládáme u penzijního připojištění.

9. Závěr

Tato práce porovnávala dva nejběžněji používané programy v ČR pro spoření na seniorský věk. Nicméně jako první je potřeba zamyslet se, je-li vůbec nutné vytvářet rezervy na dobu až nebudeme pracovat. Na tuto otázku najdeme odpověď v popsáném demografickém vývoji České republiky, který má, vzhledem k principu fungování průběžného systému, nepříznivý vývoj. Věk pro odchod do starobního důchodu se proto stále zvyšuje. Zároveň se ale velmi málo navyšuje nominální hodnota měsíčního starobního důchodu. Průměrně za rok 2014 byl 11 050 Kč. Naproti tomu výdaje za nezbytné statky, jako potraviny, nájmy, lékařskou péči a jiné, se meziročně navyšují mnohem výrazněji. Soukromé spoření na věk, až občané ČR nebudou pracovat, je tedy velmi aktuální téma.

Dotazníkové šetření dokázalo, že 85,3% z tázaných se nějakým způsobem na seniorský věk zabezpečuje. Respondentů, kteří byli tázáni a využívají ke spoření na seniorský věk penzijní připojištění nebo životní pojištění, či obě varianty je celých 79,7%. To dokazuje významnost využití daňově odečitatelných programů v ČR. Práce, v rámci dotazníkového šetření také dokázala korelaci mezi dosaženým vzděláním a aktuálním měsíčním příjmem respondentů. Ti, co dosáhli většího stupně maximálního dosaženého vzdělání, mají dle šetření průměrně větší příjmy. Největší rozdíl v příjmech je mezi respondenty, kteří dosáhli pouze středního vzdělání bez maturity a těmi z maturitou. Mezi středoškoláky z maturitou a vysokoškolsky vzdělanými již takový rozdíl není. Autor práce zde také upozorňuje na možný ušlý výdělek, který je ve většině případů, spojený ze studiem vysoké školy. Následně práce dokázala, že ti co mají větší příjmy v ekonomicky aktivním životě, očekávají většinou i větší příjmy v seniorském věku.

V případové studii byly vypočteny předpokládané průběhy daňově odečitatelných programů. První věc, která z výpočtů vyplývá, je lepší průběh spoření životního pojištění v případě dlouhých investičních horizontů. To je způsobeno složeným úročením, které má exponenciální růstový charakter. Naopak penzijní připojištění má lepší průběh v případě krátkých horizontů (např. 10 nebo 15 let), kde se více projeví finanční příspěvky státu, než procentuální zhodnocení programu, které je v porovnání s dlouhodobými výnosy fondů životního pojištění průměrně menší. V pojišťovně jsou také peníze pojištěné do 100 000 Euro, kdyžto v penzijních fondech nejsou pojištěny. To

jenom podporuje doporučení autora práce, aby ve věku 20- 45 let zakládali spoření spíše do životního pojištění a penzijní připojištění založili až v pozdějším věku kolem 50-55 roku života. Střadatel tak sníží riziko nevýhodných legislativních úprav ze strany státu. Ten pravděpodobně, kvůli zmíněnému demografickému vývoji, zřejmě již nebude chtít více podporovat soukromé spoření. V dlouhém investičním horizontu se vyplatí, i přes vyšší náklady životního pojištění, spořit s vyšším výnosovým procentem a menší podporou státu a to také kvůli možnosti částečných výběrů v případě nedostatku peněz. Tímto sice střadatel přijde o daňové úlevy a peníze plynoucí z těchto úlev musí vrátit. Nicméně může, na rozdíl od penzijního spoření, pokračovat ve zhodnocování zbylých prostředků. V penzijním připojištění musí střadatel zrušit celý program a přijde tak zpětně nejen o peníze z daňových úlev, ale i o celý příspěvek státu.

Autor práce doporučuje do programu životního pojištění spořit formou běžného pojistného pouze množství peněz (12 000Kč) potřebných k maximální uznatelné částce daňového odpočtu. Peníze převyšující tuto hranici lze spořit formou mimořádného pojistného, kde jsou menší náklady pro střadatele.

V poslední části práce autor počítá nominální hodnotu měsíční úložky, kterou si musí člověk ukládat, aby měl požadovanou výši důchodu. Se zvyšováním finanční gramotnosti občanů ČR, se zvyšuje i četnost využívání méně známých instrumentů jako například spoření přímo do investičních fondů, do zlata atd. Autor práce tedy doporučuje, vždy si spočítat, kolik bude Váš pravděpodobný příjem v seniorském věku, dle odpracovaných let a výši příjmu a kolik si tedy musíte naspořit finančních prostředků pro očekávaný příjem v seniorském věku, který Vám zajistí potřebnou životní úroveň, kterou chcete. Čím je větší pravděpodobné průměrné zhodnocení instrumentu, tím se dosáhne většího efektu za delší čas. To, že bude každý občan ČR čím dál více potřebovat soukromé finanční prostředky k těm státním, je velice pravděpodobné. Proto je dobré začít si spořit na penzi již v počátcích ekonomicky aktivního období občana. Práce zde dokazuje, že občan, který si začne spořit v 25 letech, počítá z průměrným starobním důchodem, ale chce mít v seniorském věku zhruba o 6 000Kč větší příjem, než mu zajistí státní důchod, si musí spořit do jednoho ze zmíněných programů, kolem částky 1 600 Kč po dobu 40 let. Střadatel, který si však začne spořit na důchod 20 let před odchodem do penze, již musí měsíčně ukládat kolem 4 800Kč a je tedy otázka, jestli si to bude moct finančně dovolit. Proto autor doporučuje neotálet a zabezpečovat se na své stáří již od počátku ekonomicky aktivního období.

10. Seznam literatury

- 1) RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. Úvaly: Systemia, 2013, ISBN 978-802-6038-924.
- 2) BEZDĚK, V. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky (současný stav a potřeba reform) I. a II. díl*. Praha: ČNB, 2000, ISBN 80-386-48-90
- 3) CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. ISBN 978-80-86929-87-3.
- 4) JANDA, Josef. *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4400-1.
- 5) PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualiz. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-4090-4.
- 6) PIKORA, Vladimír a ŠICHTAŘOVÁ Markéta. *Všechno je jinak, aneb, Co nám neřekli o důchodech, euru a budoucnosti*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., ISBN 978-80-247-4207-6.
- 7) PAVLÍK, Zdeněk a Milan Kučera. *Populační vývoj České republiky 1990-2002*. 1. vyd. Praha: Demoart, 2002. ISBN 80-902686-8-4.
- 8) DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3. přeprac. vyd. Praha: Ekopress, 2009. ISBN 978-80-86929-51-4.
- 9) DAŇHEL, Jaroslav, et al. *Pojistná teorie*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-00-2.
- 10) HRADEC, KŘIVOHLÁVEK, ZÁRYBNICKÁ, *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Eupress, 2005. ISBN 80-86754-48-0.

- 11) SCHELLE, K., HRADEC, M. *Historie pojišťovnictví*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-52-X.
- 12) KOLEKTIV AUTORŮ Z ČESKÉ ASOCIACE POJIŠŤOVEN. *Životní pojištění*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0146-4.
- 13) ZUZANÁK, Aleš, Jaroslava ŠULCOVÁ a Jan HORA. *Příručka pro zprostředkovatele pojištění*. 2. vyd. Praha: Linde, 2011, Praktická příručka. ISBN 978-807-2018-383.

Internetové zdroje

- 1) Informační centrum vlády. [online]. [cit. 2015-2-20]. <http://icv.vlada.cz/cz/duchodova-reforma/nejcastejsi-dotazy/#x105720>
- 2) ČSSZ- Starobní důchody. [online]. [cit. 2015-2-21]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>
- 3) Důchodový systém v Evropě. [online]. [cit. 2015-2-20]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/42149-duchodove-systemy-v-evrope/>
- 4) Ministerstvo práce a sociálních věcí: Popis důchodové reformy. [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/11971/Popis.pdf>
- 5) Závěrečná zpráva 2005- MPSV, [online]. [cit. 2015-2-20]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2235/zaverecna_zprava.pdf
- 6) Analýza: Demografické stárnutí ČR podle výsledků projekce. [online]. [cit. 28.2.2015]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=824&
- 7) V labyrintu reformy. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/penzijni-pripojisti/231736-v-labyrintu-reformy-komu-se-vyplati-druhy-pilir>
- 8) Druhý důchodový pilíř. [online]. [cit. 2015-3-8]. Dostupné z: <http://pujckoradce.cz/druhy-duchodovy-pilir/>

- 9) Trocha historie aneb přes 300 let životního pojištění [online]. [cit. 2015-3-8]. Dostupné z <http://www.penize.cz/17469-trocha-historie-aneb-pres-300-let-zivotniho-pojisteni>
- 10) Druhy životního pojištění. In: Finance.cz [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/pojisteni/osoby/zivotni-pojisteni/druhy/>
- 11) Rizikové životní pojištění. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/pojisteni/osoby/zivotni-pojisteni/rizikove/>
- 12) Velký rozbor penzijního připojištění. [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné z <http://www.sinne.cz/2012/velky-rozbor-penzijniho-pripojisteni-dnes-a-od-ledna-2013-posledni-moznost-neprodelat/>

Zákony

- 1) Zákon č.221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří
- 2) Zákon č.99/1948 Sb., o národním pojištění
- 3) Zákon č.102/1951 Sb., o přebudování národního pojištění
- 4) Zákon č.20/1966 Sb., o zdraví lidu
- 5) Zákon č. 210/1990 Sb., České národní rady o změnách v působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení a o změně zákona č.20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu
- 6) Zákon č.582/1991 Sb., České národní rady o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
- 7) Zákon č.42/1994 Sb., o penzijním připojištění
- 8) Zákon č.427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření
- 9) Zákon č.428/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření
- 10) Zákon č.220/2011 Sb., kterým se mění zákon č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- 11) Zákon č. 426/2011 Sb. o důchodovém spoření
- 12) zákon č. 2/1993 sb. listina základních práv a svobod

11. Přílohy

Příloha 1: Dotazník použitý v diplomové práci

Dobrý den,

prosím Vás o pomoc s mojí diplomovou prací. Potřebuji co nejvíc respondentů, takže je pro mě důležitý každý vyplněný dotazník. Tento dotazník slouží pouze k získání podkladů pro vypracování mé diplomové práce a je anonymní. Jeho téma je „Využitelnost životního pojištění a penzijního připojištění, k zajištění financí v době kdy již nebudu pracovat“. Doba potřebná k vyplnění dotazníku se pohybuje okolo pěti minut. Děkuji

1) Pohlaví:

a) Žena

b) Muž

2) Kolik je Vám let?

.....

3) V současné době jsem:

a) Zaměstnanec

b) OSVČ- živnostník

c) OSVČ- majitel firmy s podřízenými zaměstnanci

c) Krátkodobě nezaměstnaný/á

g) Dlouhodobě nezaměstnaný

d) Student/ka

e) Jednatel, majitel firmy (s.r.o., a.s., v.o.s. a jiné)

H) Investor

f) Důchodce

4) Nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) Základní
- b) Středoškolské bez maturity
- c) Středoškolské s maturitou
- e) Vysokoškolské

5) Čistý měsíční příjem:

- a) do 10 000 Kč
- b) 10 001 – 20 000 Kč
- c) 20 001 – 30 000 Kč
- d) 30 001 – 40 000 Kč
- e) 40 001 – 50 000 Kč
- f) 50 001 Kč a více

7) Kolik peněz budete potřebovat průměrně měsíčně utratit až nebudete pracovat, abyste měli zajištěnou životní úroveň, kterou si představujete. (V nynější kupní síle české koruny)

- a) 5 000,-Kč
- b) 10 000,-Kč
- c) 15 000,-Kč
- d) 20 000,-Kč
- e) 25 000,-Kč
- f) 30 000,-Kč
- g) 35 000,-Kč a více

8) Spoříte si nějakým způsobem na dobu až nebudete pracovat?

- a) Ano
- b) Ne

9) Využíváte ke spoření životní pojištění nebo penzijní připojištění?

- a) Ano, využívám obě možnosti
- b) Ano, využívám pouze životní pojištění
- c) Ano, využívám pouze penzijní připojištění
- d) Nevyužívám ani jednu z těchto variant

10) Kde nejčastěji získáváte aktuální informace o vývoji životního pojištění, penzijního připojištění a ostatních formách zajištění renty na důchod?

- a) z rádia a televize
- b) z tisku
- c) z internetu
- d) od pracovníka na přepážce v některé z finančních institucí
- e) od nezávislého finančního poradce
- f) od známých

11) Myslíte si, že jste byl/a dostatečně informovaný/á o změnách v pilířích penzijního připojištění v rámci penzijní reformy od 1.1.2013 ?

- a) ano, byl/a
- b) ne, nebyl/a
- c) nedokážu posoudit

12) Vstoupil/a jste do druhého pilíře důchodového zabezpečení?

- a) ano
- b) ne

13) Víte, že tento pilíř bude ukončen?

- a) ano
- b) ne

15) Myslíte si, že úprava podmínek třetího pilíře, v rámci penzijní reformy, která vyšla v platnost 1.1.2013, reálně zvýší Vaše finanční zabezpečení v důchodu?

(- změna odstupňování výše příspěvků státu a jejich poměru k příspěvkům střadatele, výnos může být nově i záporný.)

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

16) Myslíte si, že jste dostatečně informován/a ohledně změn, týkajících se životního pojištění a jeho daňové odčitatelnosti od 1.1.2015?

- a) ano
- b) ne
- c) nedokážu posoudit

17) Uplatňujete daňové výhody, které plynou z příspěvků do penzijního připojištění nebo životního pojištění?

- a) ano
- b) ne

18) Ocenil/a byste více informací o změnách v programech sloužících ke spoření na dobu, kdy nebudete pracovat?

- a) ano
- b) ne

19) Z jakého zdroje byste ocenil/a více informací o možnostech tvorby renty na důchod?

- a) z rádia a televize
- b) z tisku
- c) z internetu
- d) od pracovníka na přepážce v některé z finančních institucí
- e) od nezávislého finančního poradce
- f) od známých

Děkuji za vyplnění dotazníku a přeji krásný den!!!

1973	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	65r+8m
1974	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+2m
1975	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m
1976	66r+10 m	66r+10 m	66r+10 m	66r+10 m	66r+10 m	66+10m

Příloha 3: Přehled zhodnocení penzijních fondů od roku 1995 do 2011

Název penzijního fondu	Podíl na trhu		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Průměrná zhodnocení v letech		
	v %	V počtu účastníků																		1995 - 2007	2008-2009	2004-2011
Allianz penzijní fond, a.s.	7	305 574	-	-	8,9	9,1	6	3,8	4,36	3,71	3	3	3	3,11	3,0	3,00	3,10	3,0	2,69	4,63	3,05	2,99
AEGON Penzijní fond, a.s.	2	102 421	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,5	3,50	2,1	2,11	1,6	4,50	2,80	2,76
Generali penzijní fond, a.s.	1	64 068	10,3	10,61	14,6	11,4	5,3	3,6	4,6	4,1	3	3,0	3,81	3,74	4,1	2,00	2,4	2,1	0,3	6,32	2,20	2,68
ČSOB Penzijní fond Progres, a.s.	fúze do ČSOB Stabilita		0	16,4	8	10,9	7,7	5,62	3,9	4,26	4,3	5,3	5,0	2,3	2,4	0,02	1,00	fúze do ČSOB Stabilita		5,85	0,51	2,67
Penzijní fond České spořitelny, a.s.	20	957 331	4	8,1	9,05	8,33	4,4	4,2	3,8	3,5	2,64	3,74	4,03	3,04	3,1	0,40	1,28	2,34	2,07	4,76	0,84	2,50
ČSOB Penzijní fond Stabilita, a.s.	15	715 606	10,4	10,9	10,3	10,02	6,1	4,2	3,2	3	2,3	4,3	4,0	2,8	2,4	0,05	1,37	1,49	1,71	5,69	0,71	2,27
Penzijní fond České pojišťovny, a.s.	25	1 162 498	10,3	9,2	9,6	9,72	6,6	4,5	3,8	3,2	3,1	3,5	3,8	3,3	2,4	0,20	1,2	2,0	1,5	5,62	0,70	2,24
Penzijní fond Komerční banky, a.s.	11	515 150	9,44	8,36	9,1	9,5	7,2	4,89	4,4	4,63	3,4	3,5	4,0	3,0	2,3	0,58	0,24	2,23	2,0	5,67	0,41	2,23
ING Penzijní fond, a.s.	9	402 151	12,8	12,1	11	9,34	6	4,4	4,8	4	4	2,5	4,2	3,6	2,5	0,04	0,1	2,1	2,1	6,25	0,07	2,14
AXA penzijní fond, a.s.	10	482 479	12,8	11,45	11,2	10,1	6,5	4,1	4,25	3,41	3,36	3,1	3,7	2,5	2,2	0,00	2	1,47	1,47	6,05	1,00	2,06
		4 687 278																		5,53	1,23	2,45

Zdroj: www.synne.cz dostupný z <http://www.sinne.cz/2012/velky-rozbor-penzijnihopripojisteni-dnes-a-od-ledna-2013-posledni-moznost-neprodelat/>

Příloha 4: Průměrné výnosy za posledních pět let (2009 - 2013)

Penzijní společnost	Průměrné roční zhodnocení
Allianz	2,45 %
Conseq (dříve Aegon)	2,04 %
Inflace	1,82 %
Česká pojišťovna	1,8 %
Česká spořitelna	1,72 %
Axa	1,69 %
ČSOB	1,62 %
Generali *	1,62 %
Komerční banka	1,5 %
ING	1,49 %

* od roku 2013 sloučen s fondem České pojišťovny

Zdroj: www.aktualne.cz dostupné z <http://zpravy.aktualne.cz/finance/vysledky-penzijnich-fondu-2013-vynos-zhodnoceni/r~9759c1d4dce811e3b89b0025900fea04/>

Příloha 5: Příklad modelace spoření v programu životního pojištění

Pojistná doba:	20 let	Investiční pojistné:	2 997 Kč
Do věku:	65 let	Pojistné za připojištění 1. pojištěného:	0 Kč
Modelový příklad zhodnocení:	4 %	Pojistné za hl. krytí a připojištění 2. pojištěného:	0 Kč
Frekvence placení:	měsíční	POJISTNÉ CELKEM dle zvolené frekvence:	3 000 Kč
		Z toho zaměstnavatel	0 Kč
		Hodnota podílových jednotek na konci:	949 083 Kč
		Daňový odpočet:	12 000 Kč

1. POJIŠTĚNÍ

Pohlaví: muž	Věk: 45	Povolání:	Sporty:
Pojistné krytí			
UM2C	Hlavní pojištění ING SMART (rizikové pojistné)	RS	Do věku ¹
			Pojistná částka
UM2C	Hlavní pojištění ING SMART (investiční pojistné)		Pojistné

VÝVOJ POJIŠTĚNÍ:

Výročí	Pojistné podle frekvence	Celkem zapláceno na pojistném	Z toho rizika	K tomu mimořádné pojistné	Hodnota podílových jednotek	Bezeškodný bonus	Věrnostní bonus	Odkupné	Vyplaceno při smrti	PČ hlavní pojištění
1	3 000	36 000	11	0	17 457	0	0	0	17 457	10 000
2	3 000	72 000	11	0	35 623	0	0	0	35 623	10 000
3	3 000	108 000	11	0	54 517	0	0	54 517	54 517	10 000
4	3 000	144 000	11	0	92 002	0	0	92 002	92 002	10 000
5	3 000	180 000	11	0	130 986	0	0	130 986	130 986	10 000
6	3 000	216 000	11	0	171 530	0	0	171 530	171 530	10 000
7	3 000	252 000	11	0	213 786	0	0	213 786	213 786	10 000
8	3 000	288 000	11	0	258 009	0	0	258 009	258 009	10 000
9	3 000	324 000	11	0	304 002	0	0	304 002	304 002	10 000
10	3 000	360 000	11	0	351 834	0	0	351 834	351 834	10 000
11	3 000	396 000	11	0	401 579	0	0	401 579	401 579	10 000
12	3 000	432 000	11	0	453 315	0	0	453 315	453 315	10 000
13	3 000	468 000	11	0	507 119	0	0	507 119	507 119	10 000
14	3 000	504 000	11	0	563 076	0	0	563 076	563 076	10 000
15	3 000	540 000	11	0	621 271	0	0	621 271	621 271	10 000
16	3 000	576 000	11	0	681 794	0	0	681 794	681 794	10 000
17	3 000	612 000	11	0	744 738	0	0	744 738	744 738	10 000
18	3 000	648 000	11	0	810 200	0	0	810 200	810 200	10 000
19	3 000	684 000	11	0	878 280	0	0	878 280	878 280	10 000
20	0	720 000	11	0	949 083	0	0	949 083	949 083	10 000

Příloha 6: Seznam pojišťoven působících v ČR

Adria Way

Cestovní pojišťovna Adria Way byla založena v roce 1998. Právní formou je družstvo a soustředí se na zprostředkování cestovního pojištění.

Aegon

Společnost Aegon svou činnost v České republice zahájila v dubnu 2005 jako specialista na prodej investičního životního pojištění.

AIG

Činnost v České republice zahájila pojišťovna už v roce 1992 jako První americko - česká pojišťovna.

AIM

AIM Czech republic je součástí mezinárodní skupiny MAI Insurance Group(MAI), která je poskytovatelem specializovaných pojišťovacích služeb ve střední a východní Evropě již od roku 1990.

Allianz

Pojišťovna Allianz funguje na českém trhu od roku 1993 a za dobu svého působení si vydobyla třetí místo na trhu.

Axa

Pojišťovna AXA začala svou činnost na českém trhu roku 1998, AXA Česká republika je členem globální skupiny AXA, jenž je považována za jednoho z celosvětových lídrů v oblasti finančního zabezpečení.

BNP Paribas Cardif

Od června 2011 se pojišťovna přejmenovala na BNP Paribas Cardif Pojišťovna, a. s. a specializuje se na oblast skupinového pojištění pro bankovní domy.

Česká podnikatelská pojišťovna

Česká podnikatelská pojišťovna, a.s. působí na českém trhu od svého založení roku 1995. Jejím jediným akcionářem je od roku 2005 Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group.

Česká pojišťovna

Česká pojišťovna má za sebou dlouhou tradici, neboť na český trh vstoupila roku 1991 jako jeden z prvních podniků po uvolnění poměrů v bankovníctví.

ČSOB pojišťovna

Současná ČSOB pojišťovna je čtvrtým největším subjektem na českém trhu, který nabízí univerzální služby, životní a neživotní pojištění pro fyzické i právnické osoby.

D.A.S.

D.A.S. pojišťovna právní ochrany a.s. působí jako specializovaná pojišťovna na českém pojišťovacím trhu od roku 1995 a zajišťuje klientům kompletní právní servis bez vynaložení dalších finančních prostředků.

EGAP

Společnost EGAP je součástí systému státní podpory exportu a poskytuje pojišťovací služby všem vývozcům českého zboží, služeb a investic.

Ergo pojišťovna a.s.

Ergo pojišťovna a.s., člen koncernu ERGO, vstoupila na český trh v roce 1994 pod názvem Victoria Volksbanken. V září roku 2012 se ale přejmenovala na Ergo pojišťovnu.

Euler Hermes Čescob

Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s. byla založena v roce 1997 jako první specializovaná soukromá úvěrová pojišťovna v České republice.

Evropská Cestovní Pojišťovna

Evropská cestovní pojišťovna od roku 1993 na českém trhu nepřímo navazuje na Evropskou akciovou společnost pro pojišťování nákladů a cestovních zavazadel působící zde od roku 1920.

Generali

Roku 1993 vstoupila Generali pojišťovna znovu na český trh, tentokrát posílena zázemím mezinárodního pojišťovacího koncernu Erste Allgemeine Versicherungs-AG.

Halali

Pojišťovna Halali se zaměřuje na pojištění mysliveckých spolků a sdružení, pro které nabízí skupinové a individuální smlouvy pojištění.

Hasičská vzájemná pojišťovna

Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s. byla založena v Brně již v roce 1900, jedná se tak o jednu z nejstarších pojišťovacích institucí na území České republiky.

ING pojišťovna

ING Životní pojišťovna není na českém trhu nováčkem, naopak se jedná o vůbec první zahraniční společnost, která po roce 1989 obdržela licenci pro uzavírání pojistných smluv.

Komerční pojišťovna

Komerční pojišťovna započala své působení na českém trhu k 1. září 1995. Od té doby nabízí univerzální bankovní a pojišťovací produkty pro fyzické i právnické osoby.

Kooperativa

Vznik Kooperativa pojišťovny se datuje rokem 1993. Hlavním akcionářem Kooperativy je Wiener Städtische Allgemeine Versicherung AG.

Maxima

Maxima pojišťovna působí na českém trhu od roku 1994 a zaměřuje se na životní a neživotní pojištění a poradenství při volbě optimálního pojistného krytí.

MetLife pojišťovna

MetLife pojišťovna a.s. vznikla na podzim roku 1992 jako jedna z prvních univerzálních pojišťoven se stoprocentní zahraniční kapitálovou účastí v České republice.

Pojišťovna České spořitelny

Pojišťovna České spořitelny byla českým soukromým kapitálem založena v roce 1992. Od září roku 2008 je Pojišťovna České spořitelny součástí zahraničního bankovního konglomerátu Vienna Insurance Group.

Pojišťovna VZP

Pojišťovna VZP a.s. vznikla 16. ledna 2004 jako dceřiná společnost Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky. Od doby svého vzniku nabízí pojišťovací produkty pro soukromé osoby.

Servisní pojišťovna

První česká servisní pojišťovna byla založena v roce 1997 a kapitálově jde o ryze českou společnost. Specializuje se na havarijní pojištění vozidel a motocyklů.

Slavia pojišťovna

Slavia pojišťovna je jednou z prvních pojišťoven, které se zapojily do českého trhu hned po demonopolizaci pojišťovacích služeb po roce 1989.

Triglav

Triglav pojišťovna působí na českém trhu od roku 2004. Je součástí mezinárodní Skupiny Triglav, která je nejsilnější pojišťovací skupinou v Jihovýchodní Evropě.

Union pojišťovna

Union pojišťovna, a. s. byla založena v roce 1992. Působí jak na českém, tak slovenském trhu. Ve své nabídce má širokou škálu produktů životního, neživotního a individuálního zdravotního pojištění pro soukromé i firemní klienty.

Uniqa

Uniqa pojišťovna funguje na českém trhu roku 1993. Spoluzakladatelem a jediným akcionářem je největší rakouská pojišťovací skupina Uniqa International Versicherungs-Holding GmbH.

Vitalitas

Vitalitas pojišťovna a.s. je na českém pojistném trhu aktivní od roku 2003. Specializuje se na cestovní, životní a úrazové pojištění.

Wüstenrot

Společnost Wüstenrot zahájila svou činnost v České republice roku 1993 a v rámci skupiny poskytuje klasické pojištění, životní pojištění, stavební spoření i hypoteční banku.

Zdroj: <http://www.pojistovny.com/pojistovny/>

Příloha 7: Podrobný rozpis spoření v penzijním připojištění (předpokládaný výnos 2%, měsíční příspěvek 500Kč)

Počet let	Zůstatek	Zhodnocení	Vklad (v Kč)
1	6000	6120	6000
2	12120	12362,4	12000
3	18362,4	18729,648	18000
4	24729,648	25224,24096	24000
5	31224,24096	31848,72578	30000
6	37848,72578	38605,70029	36000
7	44605,70029	45497,8143	42000
8	51497,8143	52527,77059	48000
9	58527,77059	59698,326	54000
10	65698,326	67012,29252	60000
11	73012,29252	74472,53837	66000
12	80472,53837	82081,98914	72000
13	88081,98914	89843,62892	78000
14	95843,62892	97760,5015	84000
15	103760,5015	105835,7115	90000
16	111835,7115	114072,4258	96000
17	120072,4258	122473,8743	102000
18	128473,8743	131043,3518	108000
19	137043,3518	139784,2188	114000
20	145784,2188	148699,9032	120000
21	154699,9032	157793,9012	126000
22	163793,9012	167069,7793	132000
23	173069,7793	176531,1748	138000
24	182531,1748	186181,7983	144000
25	192181,7983	196025,4343	150000
26	202025,4343	206065,943	156000
27	212065,943	216307,2619	162000
28	222307,2619	226753,4071	168000
29	232753,4071	237408,4752	174000
30	243408,4752	248276,6447	180000
31	254276,6447	259362,1776	186000
32	265362,1776	270669,4212	192000
33	276669,4212	282202,8096	198000
34	288202,8096	293966,8658	204000
35	299966,8658	305966,2031	210000
36	311966,2031	318205,5272	216000
37	324205,5272	330689,6377	222000
38	336689,6377	343423,4305	228000
39	349423,4305	356411,8991	234000
40	362411,8991	369660,1371	240000

Zdroj: vlastní zpracování